

МАТЕРІАЛИ

V

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Сучасний стан та проблеми розвитку
статистики, обліку та аудиту в умовах
глобалізації та енергозбереження»**

4-5 квітня 2017 року

Том 1

**Присвячується 100-річчю
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
(1918-2018 р.р.)**

м. Дніпро

2017

УДК 330.101.52(08)

ББК 65.051.5я43

С 91

Організаційний комітет конференції:

Поляков М. В. – д.ф.-м.н., професор, ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Смирнов С. О. – д.ф.-м.н., професор, декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Почиталіна І. В. – начальник Головного управління статистики у Дніпропетровській області;

Єлісєєва О. К. – д.е.н., професор, зав. кафедри статистики, обліку та економічної інформатики Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Момотюк Л.Є. – д.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи Національної академії статистики, обліку і аудиту;

Шмиголь Н.М. – д.е.н., професор, зав. кафедри обліку та оподаткування Запорізького національного університету;

Накашидзе Л. В. – директор Науково-дослідного інституту енергетики при Дніпропетровському національному університету імені Олеся Гончара, к.т.н., старший науковий співробітник;

Гільorme Т.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;

Дімітров Іван – професор кафедри економіки та управління університету професора доктора Асена Златарова, м. Бургас (Болгарія), д.е.н., професор;

Радослав Дзюба – доцент кафедри світової економіки та європейської інтеграції Подільського університету (Польща,) PhD.

«Сучасний стан та проблеми розвитку статистики, обліку та аудиту в умовах С 91 глобалізації та енергозбереження»: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 4-5 квітня 2017 р.). У 2 томах. – м. Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2017. – 210 с.

ISBN 978-966-921-115-6

У збірнику представлено тези наукових докладів V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та проблеми розвитку статистики, обліку та аудиту в умовах глобалізації та енергозбереження»: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 4-5 квітня 2017р.) Значну увагу приділено проблемам використання інформаційних систем в статистиці, обліку, оподаткуванні та аудиті. Аналізуються обліково-інформаційне забезпечення підприємницької діяльності економіки України. У науковій праці розглядаються інноваційні технології підготовки фахівців з обліку, оподаткування та економіки. Досліджено особливості бізнес аналітики, як інструменту прийняття управлінських рішень за умов неповної інформації. Матеріал супроводжується необхідними статистичними аналітичними даними, ілюстраціями. Даний збірник доповідей має науково-практичне значення й розраховано на магістрів, аспірантів економічних спеціальностей, викладачів, наукових працівників та менеджерів, які займаються дослідженнями проблеми розвитку статистики, обліку та аудиту в умовах глобалізації та енергозбереження в Україні та світі.

УДК 330.101.52(08)

ББК 65.051.5я43

ISBN 978-966-921-115-6

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В СТАТИСТИЦІ, ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННІ ТА АУДИТІ

Єлісєєва О.К., Гузь В.С. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ	10
Гільорме Т.В., Бутильська А.С. ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНІ	13
Вітка Н.Є., Воронова А.О. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	17
Бондаренко Н.М., Михалочкіна М.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ	21
Белозерцев В. С., Мухортова А.В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВЗАЄМОРОЗРАХУНКІВ З ЗАМОВНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	25
Полгородник Н.В., Єлісєєва О.К. УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	28
Романова О.В., Георгієва Є.А. ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПОЛІПШЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ ОБЛІКУ	32
Харакоз Л.В., Калюжна А.В. ВІТЧИЗНЯНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ	36

СЕКЦІЯ 2. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сімон Г.С., Єлісєєва О.К. АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ	42
Васильєва В.Г., Кривенкова А.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	45
Андрєєва Н. С., Бондаренко Н.М. СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ	49
Яровенко Т.С., Новицька Н.С. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ВИДАТКИ» ТА «ВИТРАТИ» У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	53

Гаврюшова Т.В., Белозерцев В.С.	
НЕОБХІДНІСТЬ ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ	57
ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ	
Данилова В.Є., Гільorme Т.В.	
ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК СКЛАДНИК ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ	
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	60
Борщинська Т.Ю., Дмитрієва В.А.	
ДИНАМІКА ОБСЯГІВ ТА СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ	
УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ	64
Родіна О.В.	
ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ	68
Дорофійко А.В., Белозерцев В.С.	
ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА	
ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	71
Шостак Ю.П., Харакоз Л.В.	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ»	75
Афіміна Є.М., Гордєєва-Герасимова Л.Ю.	
ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РЕЗЕРВІВ ПІД КРЕДИТНІ	
РИЗИКИ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ	79
Хапіліна К.О., Романова О.В.	
ДО ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	83
Приходько А.Є., Хапіліна К.О., Гордєєва-Герасимова Л.Ю.	
АНТИКРИЗОВА ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	87
Очерегяна В.В., Васильєва В.Г.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА	
ВИКОНАННЯМ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ	90
Жихор О.Б., Баранова В.В.	
НЕОБХІДНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В	
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	94

СЕКЦІЯ 3. БІЗНЕС АНАЛІТИКА, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЗА УМОВ НЕПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Сидорова А.В.	
ВЛИЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА НА СТРУКТУРНЫЕ	
ИЗМЕНЕНИЯ В ТУРИЗМЕ	99
Корнілова О.М., Стороженко О.О.	
ТЕНДЕНЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ	103
Яковенко В.С., Йоненко С.Ю.	
ДОРОЖНЯЯ КАРТА РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ	
ИНФРАСТРУКТУРЫ ТУРИСТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ	109

Боюн В.В., Гільорме Т.В. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	112
Правікова В.Ю., Корнілова О.М. СУЧАСНА ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМАТИКА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ	116
Приходько А.Є., Бондаренко Н.М. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ ВИДИ	120
Прохватило О.О., Вітка Н.Є. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ	124
Кутова Н.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПРОЦЕДУРИ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	127
Воронова А.О., Харакоз Л.В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ	131

СЕКЦІЯ 4. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Єременко Н.Ю. ОБСТЕЖЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	136
Яровенко Т.С. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СФЕРИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	139
Шикірява О.В., Дмитрієва В.А. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА РИНКУ МОБІЛЬНИХ ТЕЛЕФОНІВ	143
Доценко Н.І., Єліссєва О.К. АУДИТ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	146
Хроленко Н.Л., Вітка Н.Є. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	150
Макарчук А.О., Белозерцев В.С. СУТНІСТЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВ	153
Бондаренко Н.М., Осипова Є.П. ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ФОРМУВАННЯ І ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ	157
Казеян Н.К., Дмитрієва В.А. ЦІНОВИЙ ЧИННИК: ВПЛИВ НА СТРУКТУРУ ТА РІВЕНЬ ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ	160
Дюкар К.В., Бондаренко Н.М. БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	164

Васильсва О.О., Бондаренко Н.М. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	168
Єліссєва О.К., Семенова А.В. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	172
Саричев В.І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ ДИНАМІКИ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ІМПУЛЬСНИХ МОДЕЛЕЙ	175
Лутчин Н.П. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	178
Попова Т.В., Бондаренко Н.М. ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	182
Корнілова О.М., Бєсчастна Д.О., Циганков Р.С. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ	187
Пошивалова О.В., Басс Ю.А., Матвєєва Н.В. ЕКОНОМІКО – СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ УКРАЇНИ	190
Шмиголь Н.М., Павлюк Т.С. СТАН ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ЗАПОРІЗЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ	194
Дучинська Н.І., Фіногєєва О.В. СУПЕРЕЧНОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ	198
Сокольська Т.В., Сатир Л.М. КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	202
Бєсчастна Г.О. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОЦІНЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	205
Скрипник Н.Є. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	210
Григоренко В.В., Шмиголь Н.М. ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	213

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В СТАТИСТИЦІ, ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННІ ТА АУДИТІ

Єлісєєва Оксана Костянтинівна, *д.е.н., професор,*
завідувач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Гузь Вікторія Сергіївна, *студентка,*
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ

В Україні проведення аудиторської перевірки з використанням інформаційних технологій припускає дотримання вимог Міжнародних стандартів аудиту. У глосарії термінів до Міжнародних стандартів аудиту зазначається, що комп'ютеризовані методи аудиту – це програми аудиторських процедур з використанням комп'ютера як засобу аудиту [1].

Під автоматизацією аудиту можна розуміти «використання комп'ютерів і сучасних інформаційних технологій для організації аудиторської діяльності, включаючи аудиторські перевірки бухгалтерської фінансової звітності та підготовку аудиторського висновку, а також надання супутніх аудиту послуг».

Проте, варто відзначити, що розробки прикладних програм для аудиторської діяльності працюють над створенням автоматизованих інформаційних систем, які будуть дозволяти виконання всіх етапів аудиторської перевірки, забезпечувати керівників аудиторських компаній можливістю здійснювати повний контроль за діяльністю не тільки окремих співробітників, підрозділів, але і всієї організації в цілому і т.д. [2].

Так, на сьогоднішній день можна виділити такі групи інформаційних систем, що використовуються в аудиторській діяльності, а також програмного забезпечення, як складового елементу інформаційної системи: офісні програми; довідково–правові системи; бухгалтерські програми; спеціалізоване програмне забезпечення аудиторської діяльності [2].

Найбільш важливим для аудитора в офісних програмах є використання електронних таблиць або табличних процесів, текстових процесів, а також систем керування базами даних.

Текстові процесори використовують на всіх стадіях перевірки поточних зобов'язань, що потребують створення і якості оформлення аудиторських документів, їх застосовують при складанні аудиторських програм і планів договорів, різних довідок і запитів, робочих документів аудиту, при листуванні з клієнтами і третіми особами, підготовці аудиторського висновку і рекомендацій керівництву підприємства тощо. Найчастіше аудиторські фірми використовують Microsoft Word.

Табличні процесори з потужними обчислювальними можливостями, засобами ділової графіки, обробки текстів і ведення баз даних отримали широке застосування при проведенні аудиторських перевірок поточних зобов'язань. Їх використовують при складанні різних аналітичних таблиць, здійсненні аналітичних процедур, насамперед пов'язаних з оцінкою фактичних показників бухгалтерської звітності й аналізом фінансового стану економічного об'єкта, який перевіряється, при поданні отриманої інформації в графічному вигляді і т.д. Вбудовані функції, у тому числі фінансові, статистичні функції, можливість вирішення завдань типу «що буде, якщо» зробили табличні процесори популярними серед аудиторів. Найпоширенішим з них є табличний процесор Microsoft Excel.

Правові бази даних і довідники забезпечують інформаційно-консультаційне обслуговування аудиторів в процесі проведення перевірок поточних зобов'язань, що дозволяють їм з достатньою впевненістю зробити висновок про відповідність бухгалтерського обліку підприємства документами і вимогам нормативних актів регулюючих порядок ведення бухгалтерського обліку. Розповсюджена база – «Ліга Закон».

Спеціалізоване програмне забезпечення в аудиторській діяльності можна охарактеризувати як «програмне забезпечення яке дозволяє автоматизувати максимальну кількість проведених аудитором операцій і процедур в інформаційних системах, а також підвищити якість аудиту на основних кроках аудиторського циклу за рахунок зменшення «людського фактору» в роботі».

Розглянемо більш докладно найбільш поширене програмне забезпечення, що використовується в аудиторській діяльності. На ринку представлено переважно кілька аудиторських програм, кожна з яких володіє своїм функціональними можливостями і особливостями, а саме: «Помічник аудитора», «Асистент Аудитора», «БЕСТ – 4», система Audit Expert, «ІТ Аудит», «AuditXP».

Програма «Помічник аудитора» може застосовуватися для комплексної автоматизації аудиторської перевірки, включаючи поточні зобов'язання. Програма «Асистент Аудитора» містить тільки форми робочих документів, а «Помічник аудитора» дозволяє заповнювати пропонувані форми і розраховувати деякі показники автоматично [3].

Система Audit Expert дозволяє провести внутрішній і зовнішній аналіз фінансового стану підприємства. Project Expert допомагає при розробці бізнес-планів та аналіз інвестиційних проектів. Forecast Expert дозволяє спрогнозувати економічні показники компанії і проаналізувати тенденції ринку. Quick Sales забезпечує організацію і управління спеціальними продажами. Sales Expert є системою управління взаємовідносин з клієнтом. В програмних продуктах компанії Expert Systems методики аналізу і планування базуються на загальноприйнятих у міжнародній практиці методики фінансового аналізу та бізнес-планування [3].

Для аналізу діяльності галузі клієнта і підприємств-конкурентів аудитори використовують інформаційно-аналітичні системи, зокрема, Marketing Analytic. Основними модулями системи є Predictor, Portfolio, Analyzer. Модуль Predictor забезпечує мікроекономічний аналіз і прогнозування. З використанням модуля Portfolio можна провести SWOT – аналіз та аналіз привабливості, побудувати матриці портфельного аналізу. В аналізі змін і прогноз фінансово-економічних і маркетингових показників допомагає модуль Analyzer [3].

Таким чином, розробка і впровадження програмних систем аудиту дозволить вирішити питання про підвищення рівня якості роботи аудитора,

знизить ймовірність помилок, що дає змогу якісно проводити планування аудиторських процедур і враховувати специфіку діяльності підприємства–замовника.

Список використаних джерел:

1. Міжнародні стандарти аудиту / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.apu.com.ua/files/temp/Ukr-block_T1-2010.pdf.
2. Подільський, В. І. Комп'ютерні інформаційні системи в аудит: навчальний посібник для студентів вузів/ В. І. Подільський, Н.С. Щербакова, Ст. Л. Комісарів; під ред. проф. В. І. Подільського. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2015 р. – 159 с.
3. Янчева Л. Н. Аудит в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій: монографія / Л. Н. Янчева; Харківський державний університет харчування та торгівлі. –ХДУХТ, 2011. – 294 с

Гільорме Тетяна Вікторівна, к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Бутильська Анна Сергіївна, студентка

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВИПЛАТ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНІ

За результатами аналізу стану заборгованості з виплат заробітної плати у 2012-2015 роках можливо зробити висновки, що спостерігається масове звільнення працівників, затримка заробітної плати, скорочення соціальних пільг, та, як наслідок, зниження рівня життя населення. Глобальна зміна парадигми управління економікою, спрямування на сталий розвиток, вимагає від українських суб'єктів господарювання трансформації системи управління та його складових функцій, особливо обліку. Найбільший цінним активом в інформаційному суспільстві стає кваліфікаційний персонал, який виявляє зацікавленість у максимізації прибутку підприємства. Вдосконалення системи

обліку оплати праці, як інформаційної основи повноцінного відтворення трудових ресурсів, призводить, у підсумку, до зростання багатства країни.

Як показав аналіз дисертацій за останніх 10 років, що присвячені питанню розробки удосконалення методики обліку оплати праці, науковці серед об'єктів обліку виділяють поточні зобов'язання і витрати на оплату праці, при цьому залишається нерозкрита методика обліку інших виплат персоналу відповідно до П(С)БО 26. Аналізуючи види поточних виплат персоналу, що згадуються як IAS 19, так і в П(С)БО 26, можливо констатувати, що до цієї дефініції відносяться будь-які виплати персоналу, що зазначено в Інструкції зі статистики заробітної плати, Кодексі Законів про працю, Законі України «Про оплату праці» і які підприємство планує здійснити в період 12 місяців. До таких виплат відносять: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Але у П(С)БО 26 відсутнє пояснення, що мається на увазі під виплатами персоналу після закінчення трудової діяльності та під іншими довгостроковими виплатами. На наш погляд, необхідно додати визначення цих видів виплат працівникам в П(С)БО 26, керуючись даними МСБО 19 «Виплати працівникам». До виплат після закінчення трудової діяльності належать: виплати за пенсійними планами, а також планами медичного страхування та іншими соціальними програмами, що забезпечують працевдавців певні гарантії колишнім працівникам після їх виходу на пенсію.

Т.Г. Мельник стверджує, що система бухгалтерського обліку виплат персоналу перебуває у процесі реформування відповідно до міжнародних стандартів і є досить недосконалою. Це пов'язано з тим, що праця як об'єкт обліку є однією з найскладніших і найвагоміших економічних категорій – покликана виконувати відтворювальну, регулюючу, стимулюючу та соціальні функції. На всіх етапах розвитку економіки і суспільства матеріальна винагорода за працю була і залишається найважливішим трудовим стимулом [1, с. 8].

Як відомо, регулювання обліку виплат персоналу в Україні здійснюється трьома групами нормативно-правових актів, що мають різні рівні впливу (мезорівень, макрорівень і мікрорівень) та регламентують трудові відносини, документування операцій за виплатами працівникам, оподаткування операцій виплат та пенсійне забезпечення персоналу, утворюючи у своїй сукупності систему нормативно-правового забезпечення обліку виплат працівників в Україні.

На мезорівні відбувається регулювання обліку виплат персоналу за допомогою міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності. До міжнародних стандартів обліку та звітності, що регулює обліку виплат персоналу відносять: МСБО 19 «Виплати працівникам», МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій», МСБО 26 «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи».

Макрорівень визначає забезпечення підприємств національними нормативно-правовими актами з обліку виплат працівникам. Інформація на макрорівні є більш розгалуженою та включає кодекси (Кодекс законів про працю України), закони (Закон України «Про оплату праці», Закон України «Про відпустки», Закон України «Про охорону праці», Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення»), положення (стандарты) бухгалтерського обліку (П(С)БО 26 «Виплати працівникам», П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 34 «Платіж на основі акцій», П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», П(С)БО 11 «Зобов'язання», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»), безліч інструкцій та методичних рекомендацій (Інструкція зі статистики заробітної плати, План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку), що визначають правові засади обліку виплат працівникам в Україні.

На мікрорівні підприємством самостійно формуються внутрішні регламентні документи, які можуть виступати альтернативними варіантами

здійснення обліку виплат персоналу (Наказ про облікову політику щодо виплат працівникам, Колективний договір, Положення про винагороди працівникам, Графік документообігу щодо виплат працівникам). В сучасних умовах господарювання, на наш погляд, обов'язковими елементами у Наказі про облікову політику у сегменті оплати праці повинні бути: визначення системи та форми винагород персоналу; порядок визнання різних видів та їх складових винагород працівникам: поточні як зобов'язання, так і при звільненні та по закінченню трудової діяльності; створення і розрахунок забезпечень на виплату відпусток; визнання актуарних прибутків (збитків); формування системи робочих рахунків щодо оплати праці; визначення первинних документів щодо оплати праці, особливо з урахуванням специфічної діяльності суб'єкта господарювання; встановлення форм внутрішньої та інтегрованої звітності щодо виплат персоналу; інформаційне забезпечення, яке використовуються для обліку.

Всі існуючі проблеми бухгалтерського обліку виплат персоналу можливо поділити на три рівні:

- соціально-економічні проблеми, пов'язані з проблемами світового рівня (зокрема, неузгодженість термінології однакових понять у різних країнах, які використовують МСФЗ);

- теоретико-методологічні проблеми (на рівні держави): розгалуженість термінів у нормативно-правових актах України, невідповідність П(С)БО один одному, відсутність чіткої класифікації виплат працівникам, нормативно-правові регулювання не мають практичного застосування;

- організаційно-методичні проблеми (мікрорівень): чітке формування облікової політики виплат персоналу, актуальні первинні документи щодо винагород працівникам, використання сучасної методики обліку виплат, складання та надання звітної інформації.

Можна погодитися з пропозицією Р. Грачової: «у зв'язку з прийняттям в Україні П(С)БО 34 «Платіж на основні акцій, який є повним прототипом IFRS 2

‘Share-based payment’, доцільно внести поправки в П(С)БО 26 «Виплати працівникам» щодо його дії виплати на основі часток у капіталі» [2].

Щодо неузгодженості нормативно-правових актів України: у якості прикладу можливо привести, що норми МСФЗ 19 та П(С)БО 26 повністю суперечать нормам Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Список використаних джерел:

1. Мельник Т.Г. Облік, аналіз та аудит праці і її оплати; автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз, та аудит (за видами економічної діяльності)» / Т.Г. Мельник. – Київ, 2007. – 20 с.

2. Грачова Р. Розрахунки з персоналом з оплати праці і не тільки. [Електронний ресурс]. / Р. Грачова // Дебет-Кредит. – Режим доступу: <https://dtkr.com.ua/show/1cid03394.html>

Вітка Наталія Євгенівна, к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Воронова Анастасія Олегівна, студентка,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові результати є досить важливим показником для суб'єкта господарювання, тому що в них відображаються всі сторони діяльності підприємства. Від фінансових результатів, їх правильного обліку, контролю і аудиту залежить фінансово-майновий стан і ефективність діяльності підприємства. Ефективність управлінських рішень в значній мірі залежить від своєчасного отримання інформації про здійснювані господарські операції.

Дослідженням проблем обліку фінансових результатів присвячені праці таких вчених, як: Бутинець Ф. Ф., Верига Ю. А., Голов С. Ф., Ткаченко Н. М. та ін.

На сучасному етапі розвитку економіки серед комплексу проблем бухгалтерського обліку основне місце займає питання формування, обліку та відновлення у звітності фінансових результатів господарчих суб'єктів, оскільки фінансовий результат вважається найголовнішим економічним чинником, за допомогою якого можуть узагальнюватися результати господарської діяльності підприємства і надавати комплексну оцінку її ефективності. Фінансовий результат може бути вираженим у вигляді прибутку або збитку. Прибуток від діяльності виступає головним фактором фінансової безпеки підприємства, оскільки за рахунок прибутку збільшується власний капітал, сформується достатній резервний фонд, застрахується основні ризики, зросте виробництво [1].

Основний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств відповідно до діючої в Україні системи визнання цього результату по П(С)БО передбачає аналіз результатів звичайної діяльності та надзвичайних подій.

До операційної діяльності входять певні види продуктивної діяльності, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг), які не можуть бути інвестиційними або фінансовими. Вона визначається за такими напрямками: основна операційна діяльність і інші її види. Основна операційна діяльність - це операція, яка пов'язана з виробництвом і реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та являє собою профілюючу мету функціонування підприємства, що забезпечує левову частку його доходу. Інші види операційної діяльності, передбачені статутом підприємства та зумовлені важливістю правильного використання виробничих ресурсів або капіталу [2].

Облік фінансових результатів можна здійснити за допомогою рахунку 79 «Фінансові результати», який відображає всі затрати, доходи (прибутки і збитки) підприємства, що знаходяться в аналітичному обліку за характером прибутків і збитків. Оскільки рахунок 79 «Фінансові результати» вважається номінальним і в кінці звітної періоду поступово закривається (сальдо відсутнє), то рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» являє

собою пасивним рахунком, сальдо якого відображається в балансі. У кредит рахунку 79 списуються доходи, в дебет – суми витрат від усіх видів діяльності, а також сума нарахованого податку на прибуток, а саме:

Результат операційної діяльності: Д-т 79, К-т 90, 92, 93, 94, 981; Д-т 70, 71 К-т 791.

Результат фінансової діяльності: Д-т 792 К-т 95, 96; Д-т 72, 73 К-т 792.

Результат іншої діяльності: Д-т 793 К-т 97; Д-т 74 К-т 793.

Результат надзвичайних подій: Д-т 794 К-т 99; Д-т 75 К-т 794.

Чистий прибуток відображається на рахунку 79 після нарахування податку на прибуток (Д-т 981, К-т 641). Податок на прибуток списано на фінансові результати: Д-т 791, К-т 981. У кінці звітного періоду сальдо рахунку 79 списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»: Прибуток – Д-т 79, К-т 441; Збиток – Д-т 442, К-т 79 [3].

Фінансові результати оцінюються в аналітичних дослідженнях і піддаються факторній діагностиці, якщо вони визнані за вимогами П(С)БО. Основним критерієм їх розуміння є ймовірність збільшення або зменшення майбутніх економічних вигод господарських операцій та їх правильності.

Дохід в межах фінансових результатів можна визначити тоді, коли господарської операції збільшують економічні вигоди у вигляді отримання активів і обмеження зобов'язань, внаслідок чого відбувається приріст власного капіталу. Витрати визнаються в момент зниження активів або зростання зобов'язань, які призведуть до зменшення розмірів власного капіталу (за винятком його розподілу власникам); на основі систематичного та правильного розподілу протягом певних періодів, коли поступають відповідні вигоди; негайно, якщо економічні вигоди не відповідають їх визнанню в якості активу. Доходи і витрати визнаються на базі принципів нарахування і відповідності тільки тоді, коли вони можуть відбутися (а не тоді, коли отримують або виплачують кошти). Дохід також не визнається, якщо витрати не підлягають правильній оцінці[4].

Отже, можна стверджувати, що фінансовий результат є досить складною категорією. У формі прибутку він виступає головною метою діяльності підприємства на ринку і одним з головних показників, який показує ефективність його діяльності. Інформація щодо фінансового результату відбивається в фінансових документах підприємства і є загальнодоступною інформацією для визначення рівня ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства і є головним джерелом інформації для потенційних партнерів [5].

З метою поліпшення і підвищення ефективності обліку фінансових результатів вважаємо за доцільне: по-перше, закріпити на законодавчому рівні сутність такого поняття, як «фінансові результати», уточнити перелік показників, що характеризують фінансові результати підприємства; по-друге, розширити перелік класифікаційних ознак, які дозволять в майбутньому розробити систему і механізми управління окремими складовими фінансових результатів з метою управління рівнем фінансових результатів в довгостроковій і короткостроковій перспективі; по-третє, розробити спеціальні реєстри – аналітичні відомості про фінансові результати для узагальнення облікової інформації з метою задоволення інформаційних потреб різних користувачів.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що проблеми обліку фінансових результатів на сьогоднішній день є недостатньо вирішеними, тому їх потрібно вдосконалювати.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 12.05.2011 р. № 3332-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.99 № 246 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.

3. Сопко В. М. Бухгалтерський облік : навч. посібн. / В. М. Сопко. – К. : КНЕУ, 2000. – 208 с.
4. Дмитренко А. В. Класифікація видів діяльності як основа обліку доходів і витрат від спільної діяльності / А. В. Дмитренко // Економіка і регіони. – 2008. – № 3. – С. 125–127.
5. Ковальчук О. В. Удосконалення методики обліку фінансових результатів / О. В. Ковальчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 7. – С. 30–32.

Бондаренко Наталія Миколаївна, к.е.н.,
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Михалочкіна Марина Олександрівна, студентка,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

В наш час найбільш негативним явищем для української економіки є саме дебіторська заборгованість. Велика сума заборгованості між підприємствами в Україні призводить до кризи неплатежів. Ця криза гальмує розвиток ринків, на яких здійснюють діяльність підприємства. Саме тому більшість українських підприємств майже не мають можливості активно працювати, оскільки наявність дебіторської заборгованості відволікає оборотні кошти.

Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Відповідно, дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів [1].

З початку формування ринкових відносин і до сьогодні існує багато актуальних проблем, які пов’язані з обліком дебіторської заборгованості:

1. Проблема організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її місце в обліковій політиці.
2. Проблема формування та обліку резерву сумнівних боргів.
3. Проблема зображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку тощо.

Для забезпечення ефективного використання ресурсів та системи управління підприємством важливе значення має раціональна організація бухгалтерського обліку. Це стає можливим за допомогою використання такого інструмента, як облікова політика підприємства. Облікова політика підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості повинна включати такі елементи: оцінка та визнання дебіторської заборгованості, її аналітика та класифікація, визнання заборгованості сумнівною, період та метод нарахування резерву сумнівних боргів, визнання заборгованості безнадійною і порядок списання безнадійної заборгованості, що дає змогу раціонально організувати облік дебіторської заборгованості на підприємстві [2, с. 359]. Для підприємства важливе значення має актуальність інформації про стан розрахунків з його дебіторами, яка необхідна для прийняття рішення та дій щодо політики управління та антикризового регулювання. Ця інформація формується на даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Тому, внаслідок відсутності потрібного обсягу інформації щодо розрахунків з дебіторами не завжди буде доцільно використовувати традиційні закордонним країнам методики аналізу дебіторської заборгованості. Криза неплатежів, що характерна для економіки України, змушує сумніватися в об'єктивності одержаних результатів аналізу. Вітчизняні методики не дають змогу конкретно оцінити стан дебіторської заборгованості та ступінь її впливу на фінансово-господарський стан підприємства. Тому існує потреба в пошуку нових специфічних засобів аналізу дебіторської заборгованості, спрямованих на отримання комплексної інформації, необхідної для прийняття рішень про глибину кризи неплатежів.

Однією з актуальних проблем є також необхідність удосконалення форм облікових реєстрів. В існуючих реєстрах не передбачено накопичення та деталізації інформації щодо розрахунків з дебіторами різного рівня.

Дослідженнями встановлено, що на практиці, багато бухгалтерів несумлінно ставляться до розрахунку додаткових показників, необхідних для визначення резерву сумнівних боргів. Це є наслідком ігнорування П(С)БО 10, за недотримання вимог якого не передбачено серйозної відповідальності. Крім того, у бухгалтерів іноді постає питання, за якими характеристиками виділити категорії заборгованості. У П(С)БО 10 наводиться лише визначення щодо сумнівної та безнадійної заборгованості, при чому зазначаються такі характеристики, як «впевненість про її неповернення» — для безнадійної та «невпевненість її погашення» — для сумнівної заборгованості. Саме тому часто постає питання на чому має базуватись ця упевненість або неупевненість.

Також треба зазначити, що в літературі часто зустрічаються різні суперечливі роз'яснення щодо методу формування резерву сумнівних боргів. Для удосконалення методів формування резерву сумнівних боргів необхідно встановити перелік документів, які б підтверджували визнання заборгованості безнадійною. Введення змін у законодавство необхідне для того, аби стимулювати підприємства правильно визначати резерв сумнівних боргів [3, с. 248]. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості є не менш важливою проблемою сучасних підприємств. Оптимальним є співвідношення переважання кредиторської заборгованості дебіторську на 10-12%. Але завдяки раніше проведеним дослідженням визначено, що на деяких підприємствах кредиторська заборгованість переважає навіть у 10 разів. Щоб вирішити цю проблему необхідно розробити модель співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, яка дозволила б якісно та чітко простежити та виявити негативні явища, не допустити прострочення платежу та перетворення заборгованості у безнадійну [4, с. 57].

Професор Бланк І.О. виокремив таку проблему як рефінансування дебіторської заборгованості. На його думку, на підприємстві має бути використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості, які могли прискорювати її переведення в грошову форму оборотних активів. При чому можуть застосовуватись різні форми рефінансування, такі як: факторинг, форфейтинг, облік векселів, виданих покупцями продукції [5, с. 196-201]. Не менш важливою проблемою є здійснення контролю за дебіторською заборгованістю, який дозволяє з'ясувати, наскільки своєчасно відбувається її погашення. В економічній літературі зустрічаються різні рекомендації щодо цього. Так, науковець Д.М. Білик пропонує створити спеціальний відділ контролю за дебіторською заборгованістю. Такий крок повинен забезпечити контроль за заборгованістю та сприяти її зменшенню. Але з іншого боку, це може призвести до зайвого перенасичення кадрами. Тому необхідно ретельно обґрунтувати створення такої служби, провести спеціальні розрахунки, проаналізувати обсяг та стан дебіторської заборгованості, зіставити витрати на створення цього відділу з очікуваними витратами від його роботи тощо [6, с. 34-35].

Таким чином, організація бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних щодо розрахунків з дебіторами. Вирішення всіх зазначених вище проблем обліку дебіторської заборгованості дозволить оперативно моніторити ситуацію з нею, здійснювати ефективний контроль за її структурою та обсягами, уникати складних і суперечливих ситуацій з контрагентами та вчасно і вірно приймати управлінські рішення.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» затверджено наказом Міністерства фінансів № 237 від 08.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Скоробогатова В.В. Методика бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості як складової змішаних активів / В.В. Скоробогатова // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 7[17]. – С. 270-276.
3. Хрущ Н. Д. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в сучасних інтеграційних процесах України / Н. Д. Хрущ, І. К. Білик // Економічний аналіз. – 2013. – № 3(19). – С. 247-250.
4. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник / Ф. Ф. Бутинець, О. П. Войналович, І.Л. Томашевська. – [4-те вид.] – Житомир : ПП «Рута», 2008. – 528 с.
5. Бланк И.А. Финансовый менеджмент / Бланк И.А. – К. : Эльга, 2004. – 655 с.
6. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств // Фінанси України. – 2003. – № 12. – С. 24-36.

Белозерцев Василь Сергійович, к.е.н.,
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Мухортова Анастасія Володимирівна, студентка,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВЗАЄМОРОЗРАХУНКІВ З ЗАМОВНИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливу роль для підприємства будь-якої форми власності та галузі має ефективна організація обліку розрахунків з замовниками. Результати цього процесу впливають на фінансову стійкість та базу оподаткування підприємства, виконання плану доходів та витрат і внаслідок, на досягнення переважних цілей його розвитку в умовах ринку та забезпечення прибутковості господарської діяльності і конкурентоспроможності. У сучасних умовах господарювання в процесі діяльності підприємства вступають у розрахункові взаємини з іншими підприємствами, організаціями й особами. Взаємини між

продавцями і замовниками (покупцями) будуються на основі господарських договорів купівлі-продажу продукції (товарів) та інших договорів на виконання робіт або надання послуг, у яких відображені зобов'язання замовника (покупця) провести оплату за відвантажену йому продукцію, виконані роботи, надані послуги за договірною вартістю [2].

Складаючи договір з замовниками, підприємство-продавець зазвичай обумовлює з контрагентом такі істотні умови, як порядок, терміни і розміри оплати. На цьому етапі сторони повинні прийти до оптимального варіанту розрахунків. А варіантів може бути декілька, найбільш популярні з них: замовник здійснює на адресу підприємства-продавця 100-процентну передоплату, і тільки отримавши її, продавець (підрядник) відвантажує продукцію (товар) або надає послуги (виконує роботи); замовник (покупець) перераховує на адресу продавця 50% вартості продукції (послуг), частина, що залишилася, оплачується за фактом отримання продукції (надання послуг); продавець (підрядник) відвантажує продукцію (надає послуги) на адресу замовника (покупця), оплата здійснюється тільки за фактом отримання продукції (надання послуг); продавець (підрядник) відвантажує продукцію (надає послуги) на адресу замовника (покупця), а оплата здійснюється протягом певного періоду часу після отримання продукції (надання послуг). Такий період може становити від 7 до 14 банківських днів.

Особливості обліку розрахунків з покупцями та замовниками полягають насамперед в тому, що протягом певного періоду, від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу, кошти підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1].

Дебіторська заборгованість покупців – це фактично безвідсоткова Позика контрагентам. Її рівень визначається підприємством за умовами розрахунків зі

своїми клієнтами [4]. Взаєморозрахунки з замовниками (і іншими дебіторами) реєструються при відображенні таких видів господарських операцій, які зображені на рис.1.

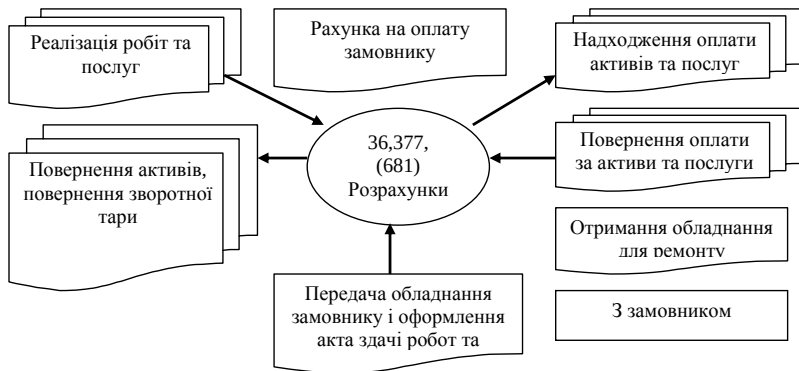

Рис. 1. Схема обліку розрахунків з покупцями і замовниками
[авторська розробка]

Реалізація обладнання, ТМЦ, тари на умовах повернення, надання послуг відображаються документом "Реалізація товарів та послуг"; надання виробничих послуг відображається документом "Акт про надання виробничих послуг"; реалізація власних основних засобів відбивається документом "Передача ОС". Реалізація власних необоротних нематеріальних активів відображається документом "Передача НМА", отримання матеріалів від замовника на умовах давальницької сировини на заборгованість покупця не впливає і відбивається документом "Надходження товарів і послуг" з видом операції "В переробку".

Оформлення акту наданих послуг з переробки матеріалів замовника та реєстрація заборгованості замовника відображається документом "Реалізація послуг з переробки". Повернення проданих раніше ТМЦ, обладнання, зворотної тари і зменшення його заборгованості відбивається документом "Повернення товарів від покупця". В разі безготівкової оплати від покупця з погашенням його заборгованості або формуванням авансу відображається документами

"Платіжне доручення вхідне" або "Платіжний ордер (надходження грошових коштів)". Готівкова оплата від покупця з погашенням його заборгованості або формуванням авансу відображається документом "Прибутковий касовий ордер"; повернення покупцеві надмірно перерахованих коштів з одного рахунку реєструється документами "Платіжне доручення вихідне" або "Платіжний ордер (списання грошових коштів)"; повернення покупцеві надміру сплачених готівкових коштів реєструється документом "Видатковий касовий ордер". Також є контроль наявності ТМЦ на залишку в потрібній кількості [3].

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О. М. Організація обліку: навч. посібник. / О.М. Бондаренко, А. С. Нельга. – К. : НАУ-друк, 2014. – 215 с.
2. Безруких П.С. Бухгалтерський облік, 2012. – 719 с.
3. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К.: Знання, 2013. – 422 с.
4. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку / Г.О. Москалюк // Ефективна економіка. – 2013. – №4. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

Полгородник Наталія Валентинівна, студентка,
Єлісєєва Оксана Костянтинівна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Передумовою прийняття своєчасного і ефективного управлінського рішення є інформаційна система, яка базується на раціональній системі господарського обліку, що поєднує бухгалтерський, управлінський, статистичний та податковий обліки. Саме правильно організований господарський облік дає керівництву достатній обсяг інформації для прийняття

ефективних управлінських рішень. Тому система обліку повинна підлягати всебічному та постійному внутрішньому контролю, в тому числі внутрішньому аудиту. Проведення недостатнього контролю зі сторони менеджерів унеможливує досягнення відповідних цілей щодо отримання високих та запланованих фінансових результатів. В результаті дослідження виявлено, що на більшості вітчизняних підприємств проведення в обов'язкових випадках інвентаризації всупереч Положенню про інвентаризацію [1] сьогодні носить виключно формальний характер та не відображає реального стану активів підприємства, що в результаті призводить до плутанини та протиріч. Крім того, дуже часто на підприємствах не приділяється належна увага організації контрольної роботи з боку ревізійних комісій. Ще одним вагомим недоліком є недосконалість облікової політики підприємств. Це також унеможливує отримання єдиної, цілісної характеристики об'єкта, достовірної та якісної інформації про різні аспекти його діяльності різними зацікавленими користувачами облікової інформації. Останнім часом найбільш розповсюдженою формою внутрішньогосподарського контролю є внутрішній аудит. Сьогодні основними недоліками внутрішнього аудиту на підприємствах є неналежна його організація, а саме: обмеженість окремими тематичними перевірками без систематичного вивчення господарських операцій і процесів, їх документування; зосередженість на контролі виконання вже прийнятих управлінських рішень; недостатнє використання сучасних інформаційних технологій в аудиті.

Виходячи з вищезазначено стає зрозумілим, що вдосконалення існуючої контрольної функції на підприємствах різних форм власності шляхом використання інформаційних технологій зумовлюється наростаючою конкуренцією, а також намаганням більш оптимального використання робочого часу, тобто фактично є вимогою часу [2]. На нашу думку, до факторів, що мають вплив на прийняття рішення щодо необхідності впровадження автоматизованого внутрішнього аудиту, слід віднести: підвищення вимог до

якості систем внутрішнього аудиту; потреба у постійному самоконтролі; великі обсяги інформації та документів, що підлягають обробці, систематизації та перевірці; суттєвий вплив «людського фактору» на результати аудиту та процес; нераціональне використання часу внутрішніми контролерами та обліковими працівниками, дублювання їх контрольних функцій тощо. [3]

Необхідно також зазначити, що в сучасних реаліях найбільшу потребу в автоматизації внутрішнього аудиту мають великі підприємства зі значним штатом облікових працівників та складною організаційною структурою бухгалтерського апарату. Головною метою автоматизації внутрішнього аудиту повинно бути підвищення дієвості та якості внутрішнього аудиту. Реалізація цієї цілі не повинна передбачати скорочення персоналу підприємства за рахунок автоматизації. Проте вона передбачає оптимізацію часових та трудових ресурсів, що витрачаються на проведення контрольних й аналітичних процедур. Внаслідок цього стає можливим збільшити кількість застосовуваних аудиторських процедур, розширити аудиторські вибірки, підвищити якість аудиторських доказів, пришвидшити обмін та обробку інформації, передачу її керівництву.

На нашу думку, автоматизацію внутрішнього аудиту слід проводити в декілька етапів. На першому етапі слід автоматизувати основні етапи аудиту: планування діяльності відділу внутрішнього аудиту, планування аудиторських перевірок, проведення перевірок, узагальнення їх результатів, складання внутрішньої звітності за цим напрямом. На другому етапі необхідно автоматизувати процеси, що пов'язані з управлінням персоналом, роботою з ризиками та заходами щодо усунення виявлених недоліків, зауважень та виконання пропозицій аудиту. На третьому етапі слід автоматизувати процеси внесення змін у внутрішньогосподарські положення, стандарти для удосконалення методик перевірок.

Основна функціональність автоматизованої системи внутрішнього аудиту повинна містити: планування контрольної діяльності та управління ресурсами;

планування різних перевірок (внутрішнього аудиту, дочірніх підприємств тощо); безпосереднє виконання внутрішніх аудиторських перевірок; контроль за складанням планів заходів щодо усунення порушень, мінімізації ризиків, моніторинг виконання цих планів та рекомендацій; реєстрацію, аналіз та переоцінку ризиків внутрішнього аудиту; аналіз даних та формування аналітичних звітів за результатами аудиторських перевірок.

Крім того, ще на етапі планування перевірки важливим в автоматизованих системах передбачити обов'язкове складання шаблону можливих порушень. Такий шаблон стане «дорожньою картою» для аудитора та являє собою класифікатор можливих порушень та їх наслідків, які можуть бути виявлені при використанні певних аудиторських процедур. Наприкінці кожної перевірки шаблон може стати більш повним, а за його обсягом та кількістю припущених помилок можна судити про характер порушень (системні, разові, випадкові, умисні, характерні для підприємства в цілому чи для окремих структурних підрозділів і т.п.). Таким чином, в сучасних умовах в забезпеченні ефективного функціонування системи внутрішнього контролю та аудиту виключно важливого значення набуває впровадження процесного підходу з використанням сучасних автоматизованих та інформаційних технологій.

Якісний внутрішній автоматизований аудит дозволить упорядкувати організацію та структуру усіх бізнес-процесів, що в свою чергу убуде сприяти суттєвій економії коштів підприємств. Крім того, в умовах недосконалості та динамічності законодавства, нестабільності ринку це дозволить забезпечити правильний вибір оптимально гнучкої стратегії по відношенню до внутрішніх та зовнішніх умов, сформувані сучасні підходи до підвищення конкурентоздатності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 в ред. від 18.11.2016р. [Ел. Ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>.
2. Дивеева С. А. Проблемы организации системы внутреннего контроля в кооперативах // Молодой ученый. — 2014. — №4.2. — С. 92-96. [Эл. Ресурс]. -

Режим доступа: <http://moluch.ru/archive/63/10162/>.

3. Иванов О.Б. Розробка і впровадження автоматизованої системи внутрішнього аудиту і контролю. [Ел. Ресурс] — Режим доступу: <http://cyberleninka.ru>.

Романова Ольга Вікторівна, старший викладач кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Георгієва Єлізавета Андріївна, студентка,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПОЛІПШЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ

Глобалізація економіки ставить проблему порівнянності систем національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, пов'язану з їх відмінностями. Дана тенденція обумовлена вимогами і нормами економічного розвитку громади, які мають на меті розуміння бухгалтерської інформації всіма користувачами, незалежно від країни. Дану мету можливо здійснити шляхом впровадження застосування Міжнародних Стандартів Бухгалтерського Обліку (надалі МСБО) в національній системі обліку. Для складання фінансової звітності підприємства самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів крім тих, що зобов'язані їх використовувати згідно з Законом [3].

По ряду причин, ведення обліку основних засобів є одним з найбільш складних і трудомістких ділянок в бухгалтерії: облік основних засобів ведеться в розрізі кожної окремої одиниці, основні засоби приймають участь при формуванні фінансових результатів протягом досить тривалого періоду часу протягом якого вони, переносять свою вартість на створений товар частинами, без зміни натурально-речовинної форми. І, як правило, основні засоби є найбільш великою балансовою статтею активу підприємства.

В рамках предмету дослідження, постає питання щодо узгодженості вимог національного та міжнародного стандартів, які мають спільні положення та певні розбіжності. Так, в п. 4 П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби визначаються як матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2], в п. 6 МСБО 16 «Основні засоби» як матеріальний актив, термін корисного використання якого, за очікуваннями, перевищує один рік і його призначенням є участь у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду або для управлінських потреб [1]. І оцінюється об'єкт основних засобів згідно з п. 15 МСБО 16 [1], за його собівартістю; згідно п.7 П(С)БО 7 [2], за первісною вартістю – у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. Отже, визнання основних засобів та їх оцінка за національними і міжнародними стандартами бухгалтерського обліку є майже тотожними.

В процесі експлуатації основних засобів неминує виникають витрати на їх утримання, найбільш значущими з яких є витрати на поліпшення об'єктів основних засобів. Причому ця значущість визначається не тільки вартістю проведених робіт, а в першу чергу наслідками для їх обліку. ПСБО 7 згідно п.п. 14 і 15 [2] розрізняють витрати на заходи спрямовані на покращення якісних характеристик об'єктів основних засобів, що призведуть до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від їх використання (капітальні інвестиції) та витрати на заходи, спрямовані на підтримку об'єктів основних засобів в якісному стані, що забезпечують отримання первісно очікуваних від них вигод (витрати періоду). МСБО 16 такого поділу не передбачено; всі витрати, понесені спочатку на придбання або спорудження

об'єкта основних засобів та витрати, понесені у подальшому на його збільшення, заміну його частини або на обслуговування враховують у вартості основних засобів на час їх виникнення.

Згідно з національними правилами обліку [2], витрати, що пов'язані з покращенням якісних характеристик об'єкту основних засобів – змінюють первісну вартість основних засобів, витрати на підтримку об'єкта в робочому стані – включаються до складу витрат на рахунках 9 Класу. Узгодженість норм П(С)БО 7 та МСБО 16 щодо відображення в обліку витрат на поліпшення об'єктів основних засобів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Правила відображення в обліку витрат на поліпшення об'єктів основних засобів за національними і міжнародними стандартами

Вид поліпшення	Правило відображення витрат в обліку на	
	ПСБО 7	МСБО 16
технічний огляд, обслуговування, ремонт тощо (підтримує об'єкт у робочому стані)	п.15 включаються до складу витрат періоду, облік яких ведеться на рахунках 91, 92, 93, 94	п.12 не визнає в балансовій вартості об'єкта основних засобів
модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо (збільшує майбутні економічні вигоди)	п. 14 збільшується первісна вартість основних засобів; витрати, в першу чергу відображаються за дебетом субрахунків 151, 152, 153 з подальшим їх віднесенням на рахунки основних засобів 10 і 11	п.14 Під час виконання значного огляду витрати на нього визнаються в балансовій вартості об'єкта основних засобів як заміна, якщо задовольняються критерії визнання.
на придбання запасних частин деяких об'єктів основних засобів, що потребують замін через регулярні проміжки часу	-	п.13 визнає в балансовій вартості об'єкта основних засобів собівартість замінюваної частини такого об'єкта, коли витрати понесені, якщо задовольняються критерії визнання

Джерело: складено автором на підставі [1] і [2].

Як бачимо, загалом, статті П(С)БО 7 «Основні засоби», які регулюють облік витрат на поліпшення об'єктів основних засобів, збігаються з нормами М(С)БО 16 «Основні засоби». Але проблема обліку витрат на поліпшення об'єктів основних засобів, що пов'язана розрізненням зносом окремих його частин не вирішено П(С)БО 7 та потребує врегулювання.

На наш погляд, у разі якщо термін корисного використання замінюваної частини об'єкту основних засобів є відмінним від терміну використання самого об'єкту, витрати на придбання запасних частин, що потребують замін через регулярні проміжки часу слід враховувати у складі капітальних інвестицій з одночасним створенням забезпечення на обґрунтовану розрахунком суму з використання субрахунку 474. Дані витрати будуть включатися в первісну вартість основних засобів таким чином: Дт 15 Кт 474 – нараховано резерв на придбання запасних частин об'єкту основних засобів, що потребують замін через регулярні проміжки часу; Дт 474 Кт 207 – відображено проведену заміну запчастин за рахунок зарезервованих коштів (в межах встановленого рівня) господарським способом та Дт 474 Кт 63 – підрядним; Дт 10, 11 Кт 15 – об'єкт основних засобів введено в експлуатацію.

Практика багатьох країн показує, що використання МСБО має позитивний ефект, тому є доречним удосконалення національних стандартів, зокрема доречним є включити пункт 13 МСБО 16 до національного стандарту та доповнити пункт 8 П(С)БО 7 абзацом такого змісту: «первісна вартість об'єкта основних засобів збільшується на суму витрат на придбання запасних частин деяких об'єктів основних засобів, що потребують замін через регулярні проміжки часу з одночасним створенням забезпечення на обґрунтовану розрахунком суму за наявності умов, що операція з їх придбання може бути визнана в бухгалтерському обліку та звітності підприємств «зобов'язувальною подією» за МСБО 37. Це дозволить бухгалтерський облік витрат на поліпшення об'єктів основних засобів зробити більш адекватним та внесе більшу ясність в процес складання фінансової звітності за МСФЗ.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014. (дата звернення 19.03.2017)
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затверджене наказом МФУ від 27.04.2000 № 92 – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення 19.03.2017)

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XIV– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 19.03.2017)

Харакоз Лілія Валентинівна, викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Калюжна Аліна Володимирівна, студентка,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ВІТЧИЗНЯНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Між суб'єктами господарювання, у процесі їх діяльності, виникають розрахункові відносини. Ці відносини, мають безпосередній зв'язок з формуванням оборотних та основних засобів, наданням послуг, реалізацією продукції, з придбанням товарно-матеріальних цінностей, розрахунками з фінансовими та соціальним фондами і організаціями тощо. Основну частку розрахункових операцій складають розрахунки підприємства з контрагентами (покупцями та замовниками).

Особливої уваги вимагає правильна організація розрахунків, зокрема: чіткого дотримання фінансової дисципліни, вчасної сплати боргових зобов'язань, забезпечення своєчасного отримання коштів за реалізовану продукцію та надані послуги. Побудова грошових розрахунків між покупцями та замовниками має велике значення, оскільки забезпечує швидке завершення кругообігу оборотних коштів (коштів обігу), перехід їх з товарної форми в грошову, створює необхідні умови для безперебійної оплати придбаних товарно-матеріальних цінностей, так як основними джерелами надходження коштів є виручка від реалізації продукції, робіт і послуг. Дебіторська заборгованість приводить до позапланового перерозподілу коштів між підприємствами, викликає погіршення фінансового стану підприємства, так як йому стає важче маневрувати засобами через тимчасове вилучення їх з обороту.

На розмір та структуру дебіторської заборгованості впливає ряд факторів, які можна поділити на дві основні групи: зовнішні та внутрішні.

Зовнішні фактори практично не залежать від діяльності підприємств і обмежити їх вплив досить складно (рис.1).

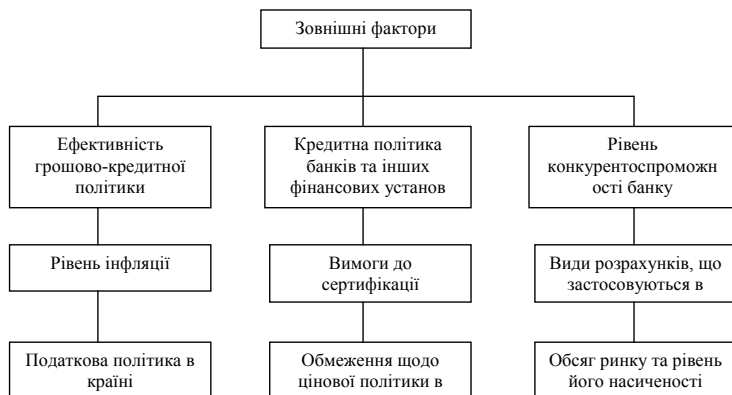

Рис. 1. Склад зовнішніх факторів, що визначають розмір дебіторської заборгованості

Внутрішні – залежать від того, наскільки організовано управління дебіторською заборгованістю в межах діяльності підприємства (рис.2). Рівень дебіторської заборгованості визначається підприємством за встановленими умовами розрахунків. Послаблення розрахункових умов, що збільшує дебіторську заборгованість покупців, має свої переваги і недоліки. Так, з одного боку – це зростання обсягу продажу товарів та прибутку, а з іншого - збільшення суми безнадійних боргів та додаткові фінансові витрати через наявність на балансі дебіторської заборгованості [1].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національні стандарти бухгалтерського обліку не повинні суперечити міжнародним [2]. Але на відміну від українських П(С)БО, МСФЗ не передбачають єдиного стандарту, що регулює порядок обліку і відображення у звітності дебіторської заборгованості. Питання щодо обліку дебіторської заборгованості регулюються декількома міжнародними стандартами, серед

яких: МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів», МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». В Україні ж облік дебіторської заборгованості в певній мірі відрізняються від запропонованих у міжнародних стандартах.

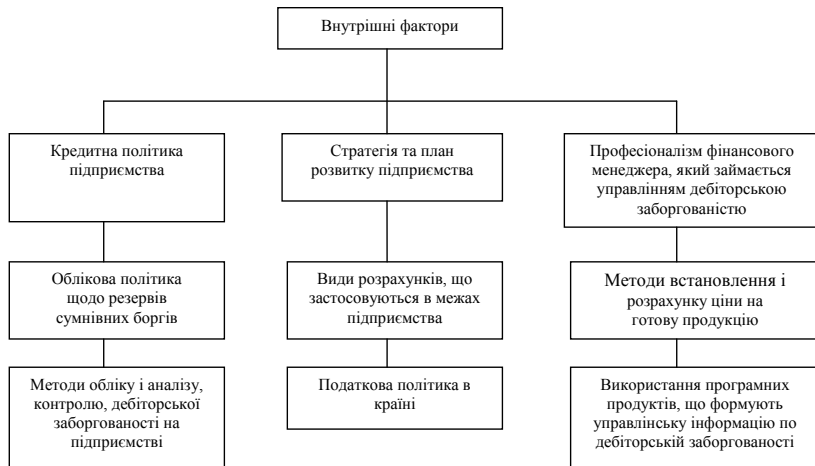

Рис. 2. Склад внутрішніх факторів, що визначають розмір дебіторської заборгованості

Оцінка та порядок обліку дебіторської заборгованості відбувається залежно від її класифікації. Згідно до національних стандартів, дебіторську заборгованість за видами погашення розрізняють поточну та довгострокову. Поточна оцінюється за первісною вартістю, довгострокова за теперішньою. Оскільки поточна дебіторська заборгованість виникає в момент передачі права власності, контролю та достовірності відображення отриманої виручки від реалізації то одночасно з визнанням дебіторської заборгованості здійснюється визнання доходу від реалізації В балансі поточна дебіторська заборгованість оцінюється а чистою вартістю реалізації. Таким чином, на суму чистої вартості реалізації впливає сума резерву сумнівних боргів, яка формується за наявності сумнівної дебіторської заборгованості. Згідно до МСБО – поточні активи, які відповідають будь-якому з критеріїв:

1) актив передбачається реалізувати або він призначений для використання при звичайних умовах операційного циклу;

2) актив призначений для продажу або його передбачається реалізувати протягом 12 місяців після звітної дати [3].

Відповідно до міжнародної практики оцінку дебіторської заборгованості здійснюють на дату появи такої заборгованості, дату її погашення або на дату складання балансу. Оцінка дебіторської заборгованості на дату виникнення відображається за сумою виставленого рахунку або за сумою, зменшеною на величину знижки, на дату погашення – за сумою з урахуванням знижки (оплата в період дії знижки), на дату складання балансу – за сумою, скоригованою на знижку.

Формування резерву сумнівних боргів дозволяє підприємству вести контроль дебіторської заборгованості. Згідно з П(С)БО 10 величина резерву сумнівних боргів визначається за одним із методів: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості; застосування коефіцієнта сумнівності [4].

На відміну від українського обліку, коли безнадійні борги списуються за рахунок резерву, в окремих країнах, незважаючи на списання безнадійної дебіторської заборгованості на витрати, вона продовжує обліковуватися в дебеті рахунків, на яких відображається короткострокова дебіторська заборгованість, а також відображається в активі балансу (рядки "Не отримані від покупців рахунки", "Векселі покупців") з одночасним відображенням безнадійної заборгованості в окремому рядку зі знаком мінус [5].

Отже, можна зазначити, що в Україні регулювання обліку дебіторської заборгованості регламентується П(С)БО 10, положення якого не відповідають тим, що запропоновані міжнародними стандартами. Ці відмінності викликані, в першу чергу, національними та економічними особливостями, що склалися в Україні.

МСБО зазначає тільки загальні вимоги до класифікації, оцінки, визнання дебіторської заборгованості, але немає чіткої конкретизації ведення її обліку.

Відмінності між національним і міжнародним обліком: в Україні дебіторська заборгованість оцінюється за первісною вартістю, тоді як у зарубіжних країнах – за справедливою. Також в Україні величина резерву сумнівних боргів визначається із розрахунку абсолютної суми сумнівної заборгованості або з використанням коефіцієнта сумнівності. У міжнародній практиці, крім того, ще у відсотковому відношенні від виручки при можливому розподілі дебіторів на декілька груп. Для вдосконалення вітчизняного обліку на сучасному етапі актуальним є приведення цих протиріч у відповідність. Відповідність обліку світовим вимогам є однією з передумов успішної інтеграції українського бізнесу в міжнародне економічне середовище. Головною відмінністю вітчизняного обліку дебіторської заборгованості від міжнародної практики є те, що він чітко регламентований і не передбачає альтернативи для підприємства, а також те, що МСБО розглядають дебіторську заборгованість більш широко з урахуванням тривалого досвіду співпраці з іноземними контрагентами. Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується явищами, які викликають зростання дебіторської заборгованості на підприємствах. Тому важливим завданням управлінського персоналу є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної інкасації боргу.

Список використаних джерел:

1. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика / В.С. Лень, В.В. Гливенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 608с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
3. Белокоз О. Відмінності між вітчизняними та міжнародними підходами до оцінки дебіторської заборгованості торговельних підприємств / О. Белокоз // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3. – С. 197–201.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237
5. Скорба О. А. Облік дебіторської заборгованості в Україні та за кордоном / О. А. Скорба // Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. "Honoris High School-2009". – 2009. – Т. 2. – С. 22–25.

СЕКЦІЯ 2

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Сімон Ганна Станіславівна, студентка
Єліссєва Оксана Костянтинівна д.е.н., професор, завідувач кафедри
статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Розрахунки з дебіторами є важливою складовою фінансово-економічної діяльності будь-якого підприємства. Вони нерозривно зв'язані з постійним рухом грошових потоків, які є основою процесу забезпечення безперервної діяльності суб'єктів господарювання. Перевищення строків отримання платежу від клієнтів може стати причиною сповільнення операційного циклу та значного зниження ділової активності, що негативно впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Одним з головних завдань, які постають перед адміністративною ланкою українських підприємств, є постійний моніторинг розмірів дебіторської заборгованості, строків погашення, аналіз її структури. У зміцненні фінансового стану і платоспроможності підприємства вагома роль належить аудиту за станом розрахунків з контрагентами, динамікою дебіторської заборгованості.

Основне призначення аудиту дебіторської заборгованості полягає в тому, щоб допомогти підприємству сформулювати рекомендації і визначити заходи по ліквідації заборгованості, не лише як засобів покращення розрахункових операцій, але і фінансового стану підприємства.

Аудит повинен бути організований так, щоб адекватно відображати всі аспекти діяльності суб'єкта, що перевіряється, настільки наскільки вони відповідають перевірній фінансовій інформації [3].

Модель організації аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві представлено на рисунку 1.

АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

МЕТА: Встановлення достовірності щодо повноти, впевненості, законності та правильності відображення в обліку та своєчасність розрахунків з дебіторами.

Джерела інформації:

- Первинні документи: договори, угоди, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-11), видаткова накладна, товарно-транспортна накладна (форма 1-ТН), акт виконаних робіт (наданих послуг), податкова накладна, наказ (розпорядження) керівника підприємства про відрядження, посвідчення про відрядження, видатковий касовий ордер КО-2, звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, прибутковий касовий ордер КО-1 та ін.;
- Регістри аналітичного обліку: Журнал 3 (відомості 3.1 та 3.2), Відомість 3-м, Журнал 4 (відомість 4.2), Відомість 4-м;
- Фінансова звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан) (ф. №1); Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5).

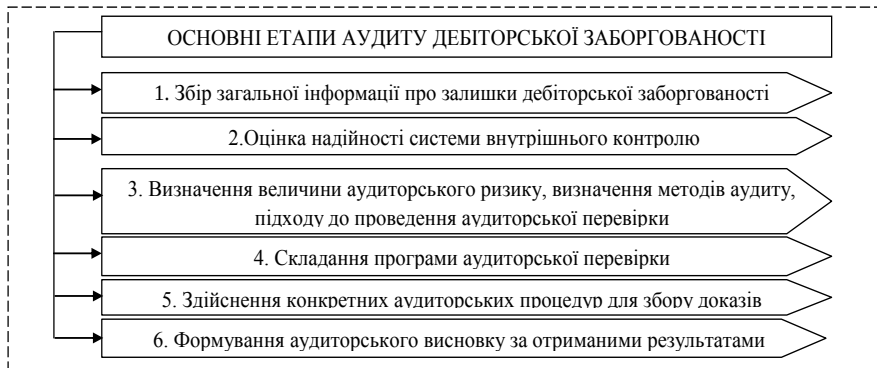

Рис. 1. Модель організації аудиту дебіторської заборгованості (складено

автором на основі джерела [1])

На підготовчому етапі аудиту необхідно зібрати всю потрібну інформацію для роботи з клієнтом, таку як загальні відомості про роботу підприємства, в т. ч. дані по реалізованій продукції та дебіторській заборгованості. На проміжному етапі аудитор аналізує правильність складання фінансової звітності і відображення в ній дебіторської заборгованості за дев'ять місяців звітного періоду і при виявленні суттєвих недоліків у письмовому вигляді інформує про це підприємство-клієнта з рекомендаціями з виправлення помилок. При цьому докладно вивчається система внутрішнього контролю клієнта [2]. На етапі фізичної перевірки головна мета аудитора – впевненість у реальному існуванні залишків дебіторської заборгованості і з'ясування, кому вони належать. На основному етапі аудитор здійснює конкретні аудиторські процедури щодо перевірки дебіторської заборгованості за встановленими критеріями оцінки фінансової звітності. На заключному етапі інформація отримана в ході аудиторської перевірки повинна бути задокументована у робочих документах. Після цього аудитор повинен оцінити достатність зібраної інформації та надати висновок.

Найчастіше в процесі аудиту дебіторської заборгованості мають місце наступні порушення:

- 1) заміна виписок банку іншими або виправлення відповідних сум, що свідчать про погашення дебіторської заборгованості (для виявлення цих фактів слід зробити запит у банк та до підприємств-дебіторів);
- 2) зарахування отриманих сум дебіторської заборгованості на погашення заборгованості не відповідних дебіторів-платників;
- 3) неправомірне здійснення бартерних операцій для погашення дебіторської заборгованості;
- 4) списання недостач та крадіжок за рахунок збільшення дебіторської заборгованості;
- 5) невідповідність даних синтетичного та аналітичного обліку;

6) приховування дебіторської заборгованості відображенням у балансі згорнутого залишку замість розгорнутого;

7) неправильне визначення (оцінка) суми дебіторської заборгованості у зв'язку з коливанням курсу валют на дату складання Балансу при розрахунках в іноземній валюті; неправильний розрахунок суми резерву безнадійної дебіторської заборгованості [4].

Таким чином, зважаючи на викладене вище, власникам вітчизняних підприємств необхідно проводити аудит дебіторської заборгованості як для впевненості у правильності та законності її формування, так і для захисту інтересів виробника від клієнтів-неплатників та інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Виноградова М.О. Аудит: навч. посіб. / М.О. Виноградова, Л.І. Жидесва – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 654 с.
2. Гончарук Я.А. Аудит: навч. посіб. / Я.А. Гончарук, В.С. Рудницький. – К.: Знання, 2007. – 443 с.
3. Кулаковская Л.П. Основы аудита: учебное пособие для вузов / Л.П. Кулаковская, Ю.В. Пича. – 2-е изд., исправл. и доп. – К.: Каравела, 2011. – 496 с.
4. Петрик О.А., Фенченко М.Т. Аудит у зарубіжних країнах: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За заг. ред. О.А. Петрик. — К.: КНЕУ, 2002. – 168 с.

Васильсва Валентина Георгіївна, к. е. н., доцент кафедри обліку, аудиту,
аналізу і оподаткування,

Кривенкова Анастасія Володимирівна, студентка,
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Процес виробництва є сукупністю операцій з виготовлення продукції та одним з основних процесів господарської діяльності. У процесі виробництва використовуються природні ресурси, сировина, матеріали, паливо, енергія, трудові ресурси, основні засоби, здійснюються інші витрати. У зв'язку з цим на

рахунках бухгалтерського обліку повинна своєчасно, повно та правдиво відображатися інформація про фактичні витрати на виробництво продукції, яка використовується для обчислення (калькулювання) фактичної собівартості окремих її видів, а також для контролю за раціональним використанням трудових, матеріальних і фінансових ресурсів [4].

Витрати - зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [3]. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Не визнаються витратами й не включаються до звіту про фінансові результати: платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо; попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг; погашення одержаних позик; інші зменшення активів або збільшення зобов'язань; витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку; балансова вартість валюти [2].

Собівартість – це грошовий вираз безпосередніх витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції (робіт, послуг). Собівартість включає в себе витрати підприємства на оплату праці, на відшкодування знарядь праці, що споживаються в процесі виробництва, вартість сировини, матеріалів, послуг, наданих іншими підприємствами, витрати по реалізації продукції та обслуговування виробництва. Собівартість -

частина витрат (не завжди лише виробничих), необхідна для оцінки вартості певного об'єкта калькулювання [1]. Витрати на виробництво обліковують на рахунках, що призначені для відображення процесу виробництва. Основним рахунком є рахунок 23 «Виробництво», на якому відображають прямі витрати, пов'язані з випуском продукції, виконанням робіт та наданням послуг, і визначається фактична собівартість виготовленої продукції. Аналітичний облік на рахунку 23 «Виробництво» ведеться у розрізі видів основного та допоміжного виробництв, за видами продукції (робіт, послуг). Залишок на рахунку 23 «Виробництво» на кінець місяця показує вартість незавершеного виробництва. Залишок відображають у другому розділі активу балансу. Прямі витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг), списуються на дебет рахунку 23 «Виробництво» з кредиту рахунків «Виробничі запаси», «Розрахунки з оплати праці» тощо [4]. Слід зазначити, що нині в українській економіці підприємства всіх форм власності здобули більше самостійності у прийнятті рішень щодо формування собівартості продукції. Однак вони не можуть порушувати чинних нормативних документів, які регламентують розмір відрахувань елементів витрат, що входять в собівартість. Склад (перелік) витрат, які суб'єкти підприємницької діяльності можуть зараховувати на собівартість, регламентований державою. Під впливом науково-технічного прогресу і зростання продуктивності праці відбувається постійний процес зміни структури витрат у суспільному виробництві. Кожна підприємницька структура прагне до мінімізації витрат виробництва, зниження собівартості продукції. Це зумовлено тим, що зниження собівартості продукції є важливим чинником збільшення прибутку від реалізації, а отже, підвищення конкурентоспроможності виробництва. Зниження собівартості продукції досягається за рахунок економії сировини, матеріалів, електроенергії, палива. На собівартість впливають продуктивність праці, витрати, пов'язані з використанням засобів праці (основного капіталу), рівень різних непродуктивних витрат.

Аналіз економічної діяльності підприємств в умовах ринкової системи показує, що найкращих успіхів у підвищенні продуктивності праці, зниженні витрат виробництва і відповідно збільшенні прибутку досягають ті підприємства, які надають особливої уваги проблемам сучасної технічної оснащеності виробництва, його організаційним удосконаленням. Впровадження нової техніки і прогресивної технології, удосконалення структури управління, підвищення культурно-технічного рівня працівників сприяє підвищенню ефективності виробництва, зниженню собівартості продукції, і на цій основі - збільшенню прибутку. Наслідки науково-технічного прогресу впливають на ці процеси через такі параметри економічного характеру, як трудо-, матеріало- і фондомісткість виробництва. Тому їх зниження є важливим резервом скорочення витрат на виробництво продукції і відповідно збільшення прибутку.

Практика господарювання в країнах з розвинутою ринковою економікою нагромадила значний досвід зниження витрат виробництва. Його використання підприємствами України в умовах ринкового трансформування сприятиме підвищенню ефективності вітчизняної економіки [5]. Отже, в даний період дуже актуальною постає проблема подолання кризових явищ у національній економіці, вирішення проблем формування механізмів, спрямованих на пошук нових форм і методів господарювання, зокрема пошук ефективних методів управління витратами, які дадуть можливість подальшого економічного зростання та розвитку підприємства. Результати теоретичних досліджень показали, що чітко визначена послідовність обліку витрат забезпечує впорядкування формування інформації про витрати на кожному етапі облікового процесу, конкретизувати калькуляційні розрахунки собівартості.

Список використаних джерел:

1. Гнаташин Л.Б. Організація обліку [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Л. Б. Гнаташин, О. С. Прокопишин. - Львів: "Магнолія 2006", 2014.-432 с. - Режим доступу:http://pidruchniki.com/1497010964536/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/organi_zatsiya_obliku – Назва з екрана.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> – Назва з екрана.

3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> – Назва з екрана.

4. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік [Електронний ресурс]: навч. посіб. / І. Б. Садовська, Т. В. Божидарнік, К. Є. Нагірська. - К. : "Центр учбової літератури", 2013. - 688 с. - Режим доступу : http://pidruchniki.com/1635031853207/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/buhgalterskiy_oblik – Назва з екрана.

5. Федоренко В. Г., Діденко О. М., Руженський М. М., Іткін О. Ф. Політична економія [Електронний ресурс]: Підручник / За науковою ред. доктора економ. наук, проф. В. Г. Федоренка. - К.: Алерта, 2008. - 487 с. - Режим доступу: http://pidruchniki.com/158407208807/politekonomiya/politichna_ekonomiya а – Назва з екрана.

Андрєєва Наталя Сергіївна, студентка,
Бондаренко Наталія Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ

Головною метою діяльності будь-якого підприємства є максимізація прибутку. Величина прибутку на підприємстві залежить безпосередньо від його витрат, оскільки витрати впливають на ефективність виробництва, ціноутворення та конкурентоспроможність продукції на ринку. Крім того, вивчення витрат дозволяє прийняти рішення про доцільність функціонування підприємства. Для підприємства питання підтримки мінімального рівня виробничих витрат, упередження перевитрат є головним, адже саме рівень виробничих витрат і ціна визначають оптимальні обсяги виробництва продукції й послуг, доцільність застосування певних технологій і сприяють забезпеченню досягнення основної мети діяльності підприємства. Таким чином, з абсолютною впевненістю можна стверджувати про особливу роль витрат в управлінні підприємством.

Велику увагу в дослідженнях сутності витрат їх класифікації приділяли вітчизняні вчені Атамас П.Й., Бутинець Ф.Ф., Голов С.Ф., Грещак М.Г., Загородній А.Г., Пушкар М.С., Терещенко О.О. та інші. Дослідження вчених розкривають сутність поняття витрат на підприємстві, визначення їх класифікації та їх нормативно-правове регулювання. При наявності різноманітних дефініцій поняття «витрати», їх можна розділити на дві великі групи – тлумачення витрат із точки зору економічної теорії (управлінський підхід) та з погляду бухгалтерського обліку (бухгалтерський підхід), які значно відрізняються між собою (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «витрати»	
Автор	Трактування
Визначення з точки розу економічної теорії	
Атамас П.Й.[1]	Вартість використання предметів праці (сировини, матеріалів, палива тощо), витрати на оплату праці та частини вартості використаних засобів праці у розмірі їх амортизації.
Бутинець Ф.Ф.[2]	Витрати: 1) грошове вираження суми ресурсів, використаних з певною метою; 2) економічний показник роботи підприємства, що характеризує суму витрат понесених в процесі господарської діяльності.
Пушкар М.С.[3]	Сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів).
Мельник Л.Г, Корінцева О.І.[4]	Прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й отримати ресурси в межах даного напрямку.
Визначення з точки зору бухгалтерського підходу	
П(с)БО 16 «Витрати» [5]	Зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.
МСБО [6]	Зменшення економічної вигоди протягом звітного періоду, що відбувається у формі вибуття або використання активів чи збільшення зобов'язань, що веде до зменшення власного капіталу підприємства за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.
Івашкевич В.Б. [7]	Відтік або інше використання активів або виникнення кредиторської заборгованості в результаті відвантаження або виробництва товарів, надання послуг або здійснення інших операцій, які є основою діяльності господарюючого суб'єкта .
Мних Є.В. [8]	Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками).

З таблиці 1 видно, що погляди вчених щодо сутності поняття «витрати» розділилися. Більшість дослідників дотримується думки, що витрати – це зменшення активів (ресурсів). Крім того, інша група вчених зазначає, що витрати мають вартісну оцінку. Проте, на нашу думку, найбільш ґрунтовно подано сутність терміну «витрати» все ж таки у П(С)БО 16 «Витрати».

В останні роки значення виробничих витрат суттєво зросло. Нині існує велика кількість підходів до класифікації витрат, більш детальний розгляд яких надасть можливість краще дослідити сутність виробничих витрат.

Важливим є те, що необхідно систематизувати витрати таким чином, щоб обрана класифікація якомога тісніше і достовірніше співіснувала із поставленими завданнями та напрямками їх здійснення в процесі організації управління. Так, було з'ясовано, що класифікаційних ознак існує багато, кожна з них застосовується для досягнення певних цілей. Це пояснюється тим, що усі підприємства мають різні фінансові, маркетингові та технічні особливості. З однієї сторони, це ще більше ускладнює облік витрат підприємства, а з іншої – дозволяє максимально ефективно організувати їх облік з метою подальшого аналізу. Узагальнена класифікація витрат за найбільш важливими ознаками наведена в таблиці 2 [1,3,5,6].

Після визначення ознак класифікації витрат, таким чином можемо сказати, якщо спиратись на елементи витрат в управлінні підприємством, то ведення обліку витрат буде під чітким контролем та більш ефективнішим у розподілі їх в період звітності та планування на майбутній період.

Отже, роль витрат у господарській діяльності підприємств незаперечна. Але лише чітко налагоджена система управління витратами дасть відчутні результати в фінансово-господарській діяльності підприємства. Уважне ставлення до вибору класифікації витрат визначить, наскільки правильно організована система управління витратами. В період погіршення кон'юнктури ринку саме грамотне керування витратами збільшує шанси підприємства уникнути кризи.

Задля процвітання підприємств їх керівники повинні організувати внутрішню систему контролю за витратами, адже саме вони значно впливають на ефективність діяльності підприємства.

Таблиця 2

Класифікація витрат підприємства за різними ознаками

Ознаки	Елементи класифікації
За місцем виникнення	Витрати виробництва, цеху, дільниці
За видами продукції	Витрати на вироби, на групи однорідних виробів, на замовлення
За єдністю складу витрат	Однорічні витрати, комплексні витрати
За способом перенесення вартості на продукцію	Прямі та непрямі витрати
За функціями управління	Виробничі та невиробничі витрати
За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат	Змінні та постійні витрати
За календарним періодом	Поточні витрати, довгострокові витрати, одноразові витрати.
За доцільністю здійснення	Продуктивні та непродуктивні витрати
За видами витрат	Витрати за економічними елементами, за статтями калькуляції
За визначенням відношення до собівартості продукції	Прямі витрати та витрати періодів
За ступенем впливу на основі бізнес-процеси	Чутливі та нечутливі витрати
За рівнем контролюваності	Контрольовані та неконтрольовані витрати
Залежно від прийняття рішення	Релевантні та не релевантні витрати
За відношенням до технологічного процесу	Основні та накладні витрати
За статтями калькуляції	Сировина та матеріали; напівфабрикати; покупні вироби; паливо та енергія на виробничі цілі; послуги та роботи виробничого характеру; основна заробітна плата робітникам виробництва; додаткова заробітна плата робітникам виробництва; відрахування на соціальні потреби виробничих робітників; загальновиробничі витрати; витрати через брак; витрати на підготовку та освоєння виробництва; інші виробничі витрати
Вид діяльності	
Операційна діяльність	Основна діяльність
	Адміністративні витрати
	Витрати на збут
	Собівартість реалізованої продукції
	Інша операційна діяльність
Фінансова діяльність	Інші операційні витрати
	Фінансові витрати
Інвестиційна діяльність	Витрати від участі в капіталі
	Інші витрати

Список використаних джерел:

1. Атамас П.Й. Управлінський облік : 2-ге вид. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009р. – 440 с.
2. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління/ Ф.Ф. Бутинець/ Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – №1 (22) – С. 11-18.
3. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2002 р. – 628 с.
4. Мельник Л.Г. Економіка підприємства: Конспект лекцій [Навч. посіб]. / Л.Г. Мельник, О.І. Корінцева. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003 р. – 412 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
6. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2014.; За ред. С.Ф. Голова. – К., 2014.
7. Івашкевич В.Б. Бухгалтерський та управлінський облік: 2ге вид., перероб. та доп. – 2011 р. – 576 с.
8. Мних Є.В. Економічний аналіз.: Знання, 2011р. – 630 с.

Яровенко Тетяна Сергіївна, *к.е.н., доцент, докторант кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,*

Новицька Наталія Сергіївна, *студентка,*
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ВИДАТКИ» ТА «ВИТРАТИ» У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Витрати займають центральне місце в установах, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів, оскільки допомагають визначити ефективність виконання кошторису та провести його аналіз, щоб виявити внутрішні резерви.

Не дивлячись на велику кількість досліджень щодо обліку витрат в бюджетних установах, недостатньо уваги приділяється проблемі їх сутності і визнання. Тобто одним із першорядних завдань по вдосконаленню обліку видатків є створення можливості чіткого розмежування і правильного трактування термінів «видатки» та «витрати».

Серед науковців існують окремі суперечення щодо категорійного визначення понять «витрати» та «видатки» в бюджетному обліку. Відтак О.О. Лондаренко зазначає, що видатки є централізованими, оскільки здійснюються за рахунок коштів відповідного бюджету (державного або місцевого). Вони є прямими цільовими витратами держави, які забезпечують її безперебійне функціонування, а також відображають економічні відносини, що пов'язані з розподілом і перерозподілом частини національного доходу, яка концентрується у бюджеті [4].

Р.Т. Джога під видатками розуміє такі державні платежі, які не підлягають поверненню, а тобто не створюють і не компенсують фінансові вимоги та поділяються на відплатні (обмінюються на товари чи послуги) і не відплатні (односторонні) [6].

С.С. Котова вважає, що видатки і витрати установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, відображають, з одного боку, джерела їх забезпечення – це загальний і спеціальний фонди, а з іншого – характеризують 2 економічні категорії, які визначають специфіку господарської діяльності бюджетних установ бюджеті [8].

С.В. Свірко відмічає, що витрати як термін доцільний у практиці підприємств та не бюджетних організацій, а «витрати», «видатки» – для установ і організацій, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів [7].

Змістовним та узагальнюючим є визначення видатків, яке надане П.Й. Атамасом: Видатки (не ототожнювати із затратами) - це сума коштів, що мають бути витрачені бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах тих сум, які установлені кошторисом [5].

Основним нормативним документом, який регулює діяльність бюджетних установ, є Бюджетний Кодекс України. Він визначає засади бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові засади функціонування, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Поняття видатки конкретизоване у

Бюджетному кодексі, в якому визначено, що їх слід визнавати як кошти, що спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум. Під витратами у Бюджетному Кодексі розуміються видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів [1]. Також бюджетні установи при обліку витрат мають керуватися Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати». В вище вказаному положенні витрати визнаються за умови, що оцінка витрат може бути достовірно визначена, у разі зменшення економічних вигід та/або потенціалу корисності, зокрема у вигляді вибуття активу або збільшення зобов'язання, які приводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власникам), проте дане положення не містить визначення поняття «витрати».

В Глосарії термінів, наведених у Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку для державного сектору [2], дано таке визначення терміну «витрати»: це зменшення економічних вигід або потенціалу корисності впродовж звітного періоду у вигляді вибуття чи споживання активів або у вигляді виникнення зобов'язань, що призводить до зменшення чистих активів / власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами власникам.

Таким чином, хоча і в наукових працях достатньо уваги приділяється в трактуванні термінів «видатки» і «витрати» в бюджетних установах, проте це засвідчує про відсутність єдиного їх розуміння. Дослідження змістовного призначення вищевказаних термінів свідчить про термінологічну плутанину, що в свою чергу ускладнює роботу установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Так автори в цілому ототожнюють або, навпаки, намагаються уникнути вживання одного з них. Разом з цим можливо визначити сутнісну різницю між обома термінами в обліку у бюджетних установах, яка

полягає в тому, що «витрати» характеризують вартісні параметри вкладених ресурсів у створення продукту, а «видатки» визначають джерело, з якого вони покриваються. Тому поняття «витрати» більш доречно будуть позиціонуватися зі здійсненням діяльності бюджетних установ з надання платних послуг, а видатки – з використанням бюджетних коштів.

З метою удосконалення обліку, посилення його контрольних функцій за господарською та фінансовою діяльністю бюджетних установ слід удосконалити Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати», доповнивши його визначенням таких термінів, як «видатки» і «витрати». Також можливо надати більш чітке визначення понять в вище вказаному НП(С)БО ДС шляхом виокремлення витрат на виробництво чи надання послуг, витрат за обмінними та необмінними операціями, тощо.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Глосарій термінів, наведених у Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку для державного сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.kmu.gov.ua/document/81067/C.pdf>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати» від 06.05.2012 Р. № 903/21215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12>
4. Лондаренко О.О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ / О.О. Лондаренко // Економіка. Фінанси. Право: – 2008: – № 9. – С. 15 – 18.
5. Атамас П.Й. Основи обліку в бюджетних установах: навч. посіб. / П.Й. Атамас – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 288 с.
6. Джога Р.Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посіб. / Р.Т. Джога. – К. : КНЕУ, 2001. – 250 с.
7. Свірко С.В. Деякі питання сучасної української економічної термінології / С.В. Свірко // Проблеми формування ринкової економіки. – 2001. – № 9. – С. 463-473.
8. Котова С.С. Витрати, видатки, затрати: їх економічна сутність та значення / С.С. Котова // Сучасні проблеми фінансово-господарського

контролю: матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (21 листопада 2008 р.) / редкол.: П. П. Мазурок, Б. М. Одягайло, О.В. Плотніков та ін. – Кривий Ріг : KEI, КНЕУ, 2008. – С. 356- 358.

Гаврюшова Тетяна Володимирівна, студентка,
Бєлєзерцев Василь Сергійович, к.е.н., доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах економічної та політичної кризи в Україні особливо гостро постають питання щодо необхідності проведення реформ у сфері оподаткування. При цьому головним питанням такої реформи є оподаткування фінансового результату підприємств. Загальновідомо, що в нашій країні фахівці фіскальних служб мають широкі можливості «вирішувати питання», що стосуються оподаткування на власний розсуд. Існування таких практик викривлень норм законодавства призводить до масштабного ухилення від оподаткування та відповідно сприяє подальшому процвітанню корупції, поступово знищує конкуренцію.

До недоліків існуючої моделі оподаткування прибутку підприємств в Україні фахівці відносять насамперед: низький рівень подолання корупції у сфері оподаткування; каральну модель податкового контролю; практику стягнення авансових платежів за податком на прибуток; накопичення фіктивних збитків, особливо пов'язаних зі значними курсовими різницями внаслідок коливань валютних курсів; недосконалість і складність правил капіталізації відсотків за кредитами; існування агресивних схем податкового планування і оптимізації, що дозволяють великим підприємствам уникати оподаткування; жорсткий контроль за цінами в операціях між резидентами-платниками податку та багато інших.

За оприлюдненими даними рейтингу Світового банку «Doing Business – 2016» Україна має загальну податкову ставку 52,2% від прибутку, у той час як у країн ОЕСР та ЄС цей показник сягає відповідно 41,2% та 34,8% [1]. Вищезазначені проблеми призвели до того, що фіскальна ефективність податку на прибуток постійно знижується [2].

Слід зазначити, що проблеми щодо оподаткування прибутку підприємств існують не тільки в Україні, а й у багатьох країнах світу, навіть розвинutih.

Було встановлено, що сьогодні ведуться дискусії, в ході яких деякі фахівці-економісти вважають за доцільне замінити існуючий традиційний податок на прибуток на податок, яким буде обкладатися тільки розподілений прибуток. Вони відстоюють думку, що в такому випадку накопичення реінвестованих прибутків звільняються від оподаткування, а дохід оподатковується виключно у той момент, коли він виводиться з бізнесу на користь його власників.

Прихильники такої реформи (лібертаріанці) вважають класичний підхід до оподаткування прибутку підприємств не досить справедливим. На їхню думку реінвестування прибутку не повинно бути об'єктом оподаткування, адже є суспільно-корисним – завдяки ньому поживається економічне зростання, його треба стимулювати, а не обкладати податками.

Проте оподаткування прибутку, що розподілений в ході господарської діяльності, передбачає здійснення контролю підприємств. А в Україні існують певні проблеми у сфері державного контролю (корупція).

Тому інші спеціалісти з питань податкової політики пропонують натомість замінити податок на прибуток податком власне на споживання, тобто на оподаткування об'єктів нерухомого майна, предметів розкоші, автомобілів преміум-класу і т.п. Подібні податки існують майже в усіх країнах світу та є одними з найдавніших. До об'єктів такого оподаткування можна віднести від землі до ринкової капіталізації бізнесу. Наприклад, існують приклади оподаткування вартості бізнесу за балансом, основними засобами тощо. Дослідники ОЕСР в ході експериментальних досліджень встановили, що саме

податки на майно є найменш шкідливими для економічного зростання, а прямі податки є найбільш несприятливими [3].

Отже, при цьому не буде оподатковуватися економічний прибуток, який є наслідком підприємницького таланту, знань, застосування інновацій т.п. Противники такого оподаткування вважають його несправедливим, адже, на їх переконання, такий податок безпосередньо не пов'язаний з доходом.

Враховуючи національну специфіку України, фахівці пропонують замість корпоративного податку на прибуток запровадити поєднання (комбінований податок) податку на реінвестований прибуток та податку на майно підприємств.

Першою з країн-членів Європейського Союзу податок на реінвестований прибуток ввела Естонія, при цьому вона отримала такі переваги: зростання обсягів реальних інвестицій в економіку; поліпшення структури інвестицій шляхом подолання негативного тренду скорочення капітальних інвестицій та зносу основних засобів; зростання продуктивності робочої сили і відповідне стимулюватиме зростання ВВП; бухгалтерський ефект у вигляді відображення реальної прибутку підприємств, що сприяє зростанню їх кредитоспроможності.[3]

Отже, перехід на одну з найбільш конкурентноздатних моделей оподаткування у світі дозволить Україні вирішити існуючі проблеми, пов'язані з оподаткуванням прибутку підприємств. Тим самим держава надасть сильний поштовх для розвитку бізнесу, що призведе до відновлення економіки шляхом відстрочення сплати податку на прибуток до моменту його розподілу. Яким би не був результат податкової реформи, на її меті повинно бути створення таких правил, які б дозволили подолати корупцію і не стимулювали недобросовісну конкуренцію.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>.
2. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс] –

Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=23487024&cat_id=57896.

3. Дубровський В., Черкашин В. Реформа оподаткування доходів підприємств. / В. Дубровський, В Черкашин. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://taxreformua.wordpress.com/2016/07/26/statement/>.

Данилова Вікторія Євгенівна, студентка,
Гільорме Тетяна Вікторівна, к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ЯК СКЛАДНИК ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Недостатній рівень достовірності та своєчасності інформації, належної аналітичної обробки даних про факти здійснення операцій щодо переміщення, безпосереднього використання, технічного обслуговування, відновлення (ремонту) та поліпшення експлуатації основних засобів перешкоджає прийняттю ефективних управлінських рішень для забезпечення розвитку промислових підприємств. Також, актуальною є розробка рекомендацій щодо вдосконалення організаційних і методичних положень обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів промислових підприємств на основі вдосконалення формування, накопичення, передачі, обробки, зберігання й використання облікових, аналітичних і контрольних даних про операції з основними засобами у процесі прийняття управлінських рішень.

Найбільшої уваги потребує дослідження визначення і відображення витрат, які виникають у процесі експлуатації основних засобів промислових підприємств і регламентуються положеннями бухгалтерського обліку та податковим законодавством: П(С)БО 7 «Основні засоби» [1], Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [2], МСБО 16 «Основні

засоби» [3], ПКУ [4]. Аналіз основних положень перелічених нормативних документів свідчить про наявність невідповідності методики обліку витрат на ремонт і поліпшення основних засобів. Тому у листі Міністерства фінансів України від 26.11.2009 р. № 31-34000-20-9/32227 наводяться деякі питання щодо уточнення бухгалтерського обліку ремонту об'єктів основних засобів з метою усунення розбіжностей [5]. У тексті наведеного вище листа зазначено, що для обліку витрат на ремонт та поліпшення об'єктів основних засобів підприємства мають застосовувати п. п. 14, 15 П(С)БО 7 «Основні засоби» та п. 29 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів № 561 [5]. Відповідно до п. 14 П(С)БО 7 первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта.

Для забезпечення вартісної та якісної характеристик процесу експлуатації основних засобів, зокрема у частині відновлення та продовження їх експлуатаційної здатності, важливим питанням є побудова та ефективне функціонування ремонтної політики промислових підприємств, яка включає складники: запобіжна ремонтна політика, що передбачає проведення планово-попереджувальних ремонтів; аварійна ремонтна політика, при якій ремонтні роботи проводяться лише під час виходу основних засобів з експлуатації (аварійний ремонт); комбінована політика. Для формування оптимальної планово-попереджувальної системи ремонтів слід виходити з того, що підприємство зацікавлене, щоб витрати, які мають місце на утримання основних засобів для виробничих цілей, були в задовільному стані, були мінімальні. Більш ефективною є запобіжна ремонтна політика, оскільки вона забезпечує ритмічність роботи промислового підприємства та стабільність його виробничих можливостей завдяки утриманню основних засобів у задовільному стані. Для неї характерні й більш низькі витрати на профілактичні ремонтні

заходи порівняно з аварійними роботами. При виборі аварійної ремонтної політики основних засобів слід врахувати, що з ладу може вийти одночасно декілька одиниць обладнання, що може поставити під загрозу виконання виробничої програми, спричинивши негативні наслідки для діяльності підприємства та його фінансового стану.

Слід зазначити, що вибір аварійної ремонтної політики передбачає розробку програми дії підприємства при аварії основних засобів, що дозволяє скоротити витрати підприємства через вимушені простої. Тому, ефективним інструментом захисту підприємства від аварійних ситуацій буде також страхування його майна від безпосередніх та непрямих збитків. У підтвердження наведеного, слушними є твердження вчених В.С. Марцин, Д. Ковальова, які вважають, що реалізація такої політики передбачає: обґрунтування ремонтного циклу, тобто періодичності та по черговості використання ремонтних робіт, здійснення контролю за ходом дотримання термінів та якості ремонтних робіт [6,7].

На наш погляд, на промисловому підприємстві необхідно формувати Положення про ремонтну політику, що включає складники: підходи до проведення ремонту, обґрунтування ремонтного циклу, контроль за дотриманням термінів ремонтних робіт, перелік ремонтних робіт та видів ремонтів, перевірка якості ремонтних робіт, програма дій при аварії основних засобів, склад витрат на ремонт, формування забезпечення ремонту і поліпшення, формування забезпечення страхування, оцінка доцільності ремонту основних засобів, робочий план рахунків. Такий документ сприятиме узгодженню облікових процедур та операцій, які виникають у процесі експлуатації основних засобів промислових підприємств з метою забезпечення повноти формування облікової політики.

Джерелом формування такого резерву будуть цільові періодичні відрахування коштів, які відносяться на витрати підприємства впродовж усього ремонтного циклу, що забезпечить відновлення основних засобів та

нагромадження коштів для проведення ремонтних робіт на промислових підприємствах [6].

В обліковій системі такий резерв доцільно формувати на окремому рахунку. Зокрема, для цього можна використати вільний субрахунок 479 до синтетичного рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» із назвою «Забезпечення відтворення основних засобів» у розрізі наступних рахунків аналітичного обліку: 4791 «Забезпечення ремонтів основних засобів», 4792 «Забезпечення поліпшення основних засобів», 4793 «Забезпечення страхування основних засобів».

Отже, виникає необхідність у формуванні облікової інформації про доцільність та ефективність здійснення ремонтних робіт на промисловому підприємстві. Виникає доцільність складання внутрішнього звіту щодо результатів реалізації ремонтної політики, який дасть змогу проаналізувати та оцінити ефективність робіт з відновлення (ремонту) і поліпшення (модернізації, реконструкції, добудови, дообладнання, модифікації) функціональних характеристик об'єктів основних засобів промислового підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби». [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів від 30 вересня 2003 р. № 561 [Електронний ресурс]: сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» IASB, Міжнародний документ від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Щодо бухгалтерського обліку ремонту об'єктів основних засобів. Лист Міністерства фінансів України від 26.11.2009 р. № 31-34000-20-9/32227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.kiev.ua>.
6. Марцин В. С. Економіка торгівлі: підруч. – 2-ге вид., випр. і доп. / В.С. Марцин. – К., 2008. – 603 с.

7. Ковальов Д. Два ремонти в один день: як використати 10%-вий ремонтний ліміт / Д. Ковальов // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – №108 (1985). 28 листопада. – С. 13-14.

Борщинська Тетяна Юріївна, студентка,
Дмитрієва Вікторія Анатоліївна, к.і.н., доцент кафедри статистики, обліку
та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ДИНАМІКА ОБСЯГІВ ТА СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ

Розвиток сучасної світової економіки вимагає значних інвестиційних ресурсів та їх ефективного використання для впровадження інноваційних та енергозберігаючих технологій. В цьому питанні Україна не є винятком, адже позитивна динаміка капітальних інвестицій відіграє важливу роль стабільного розвитку державної економіки. Водночас, забезпечення найсприятливішого інвестиційного середовища України досі лишається важливим питанням, від реалізації якого залежить залучення нашої держави до світового розподілу праці та модернізація національної економіки завдяки інноваціям та програмам енергозбереження.

Проблемам залучення інвестицій в економіку України, ефективності інвестиційних процесів і аналізу їх впливу на структурні зміни в економіці нашої держави, вивченню інвестиційного клімату країни присвячені праці багатьох вчених, серед яких: М. Герасимчук [2], О. Белов, Я. Жаліло, М. Ломанн [1], В.А. Дідик [3], О.В. Шкурупій [5] та ін.

Питання сприятливості та відкритості інвестиційного клімату вимагають ретельного вивчення, оскільки це дозволить знайти причини неефективної інвестиційної діяльності в Україні. В цій роботі представлено результати

аналізу динаміки інвестиційної діяльності в Україні за 2007-2015 рр. та основні джерела надходження інвестицій.

Інвестиційна динаміка в Україні не охарактеризована однозначно спадаючою або однозначно зростаючою тенденцією. Наприклад, у 2009 р. спостерігався стрімкий спад капітальних інвестицій за всіма джерелами фінансування (-34,88%) через світову фінансову кризу. Протягом 2009-2011 рр. динаміка інвестицій в основний капітал мала позитивну тенденцію (рис. 1).

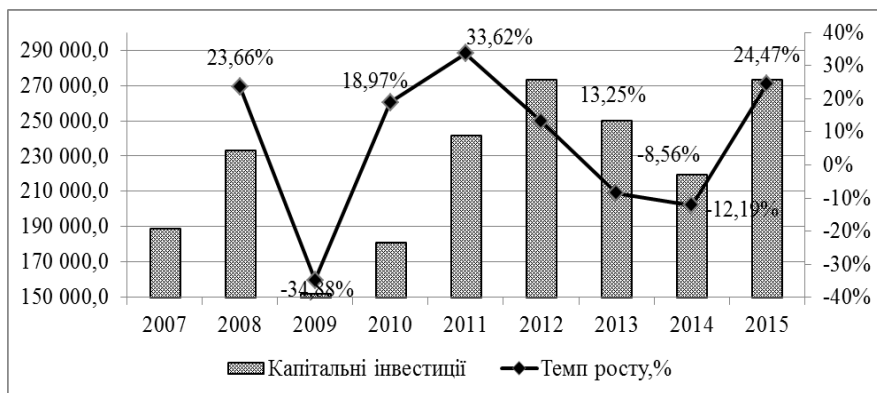

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій України за 2007-2015 рр.*

**побудовано за даними джерела [4]*

Найвищим приріст капітальних інвестицій був у 2011 р. (+33,62%.); їх обсяг становив 241286 млн. грн. Середній коефіцієнт зростання капітальних інвестицій України за 2007-2015 рр. становив 1,02. Тобто, капітальні інвестиції в Україні щорічно збільшувались в середньому на 2,03% [4].

Негативна динаміка інвестиційної діяльності спостерігалася в період 2011-2014 рр. В кінці цього періоду абсолютне зниження склало -30454 млн. грн., темп уповільнення – -12,19%, тобто в порівнянні з попереднім роком на глибину в 3,36% (або на 7071 млн. грн.) відбувся інвестиційний спад. В Україні, станом на 01 січня 2015 р., капітальні інвестиції зросли з 219419,9 до 273116,4

млн. грн. (або на +24,47%). Це сталося за рахунок збільшення питомої ваги коштів державного (+52,66%) та місцевих (+40,95%) бюджетів, які представляють собою основних інвесторів України. Зростання коштів іноземних інвесторів склало +45,14%, або з 5640 на 8185 млн. грн. Діаграма порівняння динаміки державних та іноземних інвестицій представлена на рис. 2.

Рис. 2. Обсяги державних та іноземних впливань в Україну за 2007-2015 рр.*

**побудовано за даними джерела [4]*

Аналіз структури інвестицій за джерелами фінансування у 2016 р. (рис. 3) порівняно з попереднім 2015 р. свідчить про зниження питомої ваги коштів державного бюджету – з 2,45% до 2,29%, кредитів банків та інших позик – з 7,33% до 7,13%, коштів іноземних інвесторів – з 3,14% до 2,89% [4].

Значного скорочення (на 3,2 %) зазнали кошти населення на будівництво житла – з 12,13% до 8,93%. Водночас, власні кошти підприємств та організацій зросли з 67,82% до 69,41%, кошти місцевих бюджетів – з 4,98% до 7,12% та інших джерел фінансування - з 2,15% до 2,23%. За рахунок власних коштів підприємств та організацій залучено 69,41% від загального обсягу інвестицій. Впливовими джерелами інвестування залишилися кредити банків (7,13%) і кошти державного бюджету (7,12%). Частка кредитів банків та іноземних

інвесторів в загальній масі склала 10,02%. За рахунок місцевих та державного бюджетів залучено 9,41% обсягу всіх капітальних інвестицій.

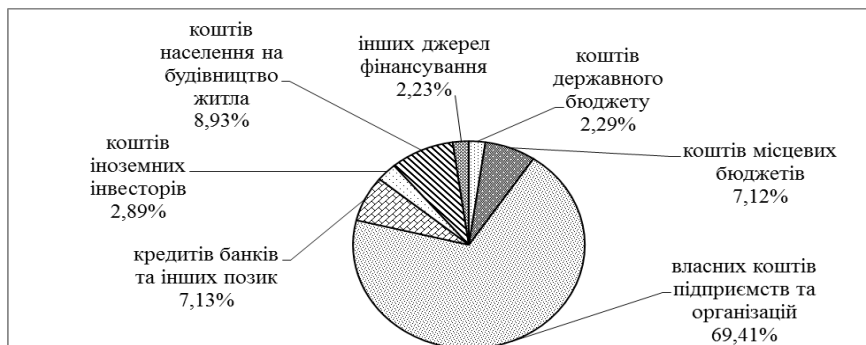

Рис. 3. Структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування у 2016 р.*

**побудовано за даними джерела [4]*

З аналізу динаміки видно, що іноземний та вітчизняний приватний інвестори не безоглядно довіряють свої кошти українській економіці. Причини цього можуть полягати як в несприятливому інвестиційному середовищі, так і в неефективності капіталовкладень через відсутність інноваційних та енергозберігаючих технологій в галузях економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Белов О. Національний інвестиційний потенціал як фундамент економічного зростання в Україні / О. Белов, М. Ломанн, Я. Жаліло та ін. – К. : НІСД, 2001. – 96 с
2. Герасимчук М. Джерела і структура капітальних вкладень / М. Герасимчук // Економіка України. – 2006. – № 12. – С. 32–34.
3. Дідик Л. М. Фондовий ринок України : проблеми та шляхи підвищення ефективності функціонування / Л. М. Дідик, Є. А. Уланова // Економічний простір. – 2008. – № 19. – С. 149–160.
4. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за січень-грудень 2016 року [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/ibd/kindj/infin_u/infin04_16_u.htm.
5. Шкурупій О. В. Національний і світовий досвід антикризового державного регулювання [Електронний ресурс] / О.В. Шкурупій, С. І. Туль // Функціонування економічної системи. Науковий вісник Полтавського

університету економіки і торгівлі. – № 5 (44). – 2010. – С. 10-15. - Режим доступу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvpushk_2010_5\(1\)_2.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvpushk_2010_5(1)_2.pdf)

Родіна Ольга Вікторівна, старший викладач кафедри фінансів та бухгалтерського обліку
ПВНЗ «Нікопольський економічний університет»

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Витрати, в тому числі і трансакційні виникають в процесі діяльності будь-якого підприємства. В системі бухгалтерського обліку трансакційні витрати є відносно новим поняттям. Все частіше з'являються пропозиції щодо відображення інформації в обліку про новий об'єкт та її використання для потреб управління.

Засновником концепції трансакційних витрат вважається Р. Коуз, який у своїй статті «Природа фірм» [1] вперше запропонував новий клас витрат, які набули назви «трансакційні». Вченим була здійснена спроба довести, що укладення угоди між господарюючими суб'єктами на ринку неможлива без понесення певних витрат, які пов'язані з проведенням переговорів, укладенням договору, пошуком інформації, захистом прав власності.

Трансакційні витрати мають місце на всіх етапах здійснення підприємницької діяльності – не лише операційної, а й фінансової та інвестиційної. Саме тому чітко налагоджена система сприятиме покращенню якості обліку та врахуванню потреб для прийняття управлінських рішень [2].

Розглянемо порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку трансакційних витрат у таблиці 1.

Юшак Ж.М. та Мельник С.І. [6] зазначають, що у практиці трансакційні витрати неможливо відображати в існуючій системі бухгалтерського обліку, оскільки значна кількість трансакційних витрат мають своє приховане

відображення на рахунках дев'ятого класу, який є витратним і має на меті отримання калькуляції продукції. Автори відзначають, що це можливо здійснити одним із двох способів – створивши нову облікову систему, що буде досить проблематично, адже це потребуватиме нових змін в існуючих нормативних актах, або ж додати до існуючої системи обліку об'єкт трансакційних витрат, що буде значно простіше.

Таблиця 1

Відображення в бухгалтерського обліку трансакційних витрат

№ рахунка бухгалтерського обліку	Вид трансакційних витрат	Первинні документи
91 «Загальновиробничі витрати»	Витрати на вдосконалення технологій і організації виробництва	Акти виконаних робіт, платіжні документи
92 «Адміністративні витрати»	Інформаційні послуги, Інтернет послуги, організація і проведення переговорів, комунікаційні витрати,	Рахунки, платіжні документи за юридичні послуги, послуги зв'язку, представницькі витрати, господарські договори, документи на оплату праці осіб, в чій обов'язки входить контроль за виконанням угод рішення судових органів
93 «Витрати на збут»	Просування виготовленої продукції, маркетингова діяльність, до продажне обслуговування, продажне обслуговування, після продажне обслуговування	Рахунки, накладні, рахунки-фактури, авансові звіти, договір
94 «Інші витрати операційної діяльності»	Витрати на реєстрацію, витрати на отримання дозволів на ведення діяльності, вивчення економічного середовища,	Довідки про реєстрацію підприємства в державних органах, ліцензії квитанції, платіжні доручення, документи на придбання техніки, приборів для оцінювання якості продукції, рахунки спеціалізованих установ з оцінки якості
97 «Інші витрати»	оплата за отримання або передачу прав власності, захист прав власності, проходження сертифікації продукції, контроль якості продукції, стандартизація діяльності, продукції, судові витрати, оплата пені, штрафів, неустойок, використання систем захисту інформації та безпеки ведення бізнесу	

Складено за: [3, 4, 5]

М. М. Шигун [4] та Панженська І.Г [7], також вважають, що для обліку трансакційних витрат необхідно або доповнити клас 8 «Витрати за елементами» або виділити окремий рахунок «Трансакційні витрати».

Замазій О.В. [8] пропонує для обліку трансакційних витрат відкриття субрахунків окремих трьох видів витрат – адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат.

Сапожнікова Н.Г. [9] пропонує введення до системи рахунків суб'єктів господарювання синтетичного рахунку-екрану «Трансакційні витрати (узагальнюючий)», який сприятиме їх накопиченню та здійсненню їх класифікації відповідно до певних вимог управління.

Отже, вважаємо, що для ведення бухгалтерського обліку трансакційних витрат необхідно виділення окремого рахунка, також підприємству для розмежування у практичній діяльності витрат і трансакційних витрат потрібно виділити новий об'єкт в обліковій політиці.

Список використаних джерел:

1. Коуз Р. Природа фирмы / Р. Коуз // Фирма, рынок и право. Пер. с англ. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 192 с.
2. Очеретько Л.М. Трансакційні витрати як об'єкт управлінського обліку / Л.М. Очеретько, А.О. Корінець // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – 2013. - № 1 (39). – С. 289-293
3. Костирко І. Г. До питання обліку трансакційних витрат / І. Г. Костирко, Н. П. Молоко // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 9 (33). – Ч.2. – 2012 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Documents%20and%20Settings/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/ecnof_2012_9\(2\)_21%20\(1\).pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/ecnof_2012_9(2)_21%20(1).pdf)
4. Шигун М.М. Бухгалтерський облік трансакційних витрат: проблеми визначення поняття і класифікації / М.М. Шигун // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. — Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. — Випуск 2(14). - Житомир: ЖДТУ, 2009. - С.224-234;
5. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій [Електронний ресурс] : наказ Міністерства України від 30 листопада 1999 р. № 291. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

6. Ющак Ж. М. Трансакційні витрати у вітчизняній обліковій системі: XXI століття – нове уявлення майбутнього / Ж. М. Ющак, С. І. Мельник // Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(13) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/ptmbo/2009_1/stat16.pdf
7. Панженская И. Г. Методика учета трансакционных издержек / И.Г. Панженская / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vestnik.adygnet.ru/files/2006.4/371/panzhenskaya2006_4.pdf
8. Замазій О. В. Проблеми обліку трансакційних витрат у діяльності суб'єктів господарювання / О. В. Замазій // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. Випуск 70 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.donntu.edu.ua/fem/vip70/70_14.pdf
9. Сапожникова Н. Г. Развитие методологии и практики корпоративного учета и отчетности. – Автореф. дис. д.э.н. – Воронеж, 2009 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldvak.ed.gov.ru/common/img/uploaded/files/vak/announcements/economich/2009/19-01/SapozhnikovaNG.pdf>

Дорофієнко Аліна Вікторівна, студентка,
Бєлозерцев Василій Сергійович, к.е.н., доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами [1].

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства – це сфера господарської діяльності, яка пов'язана з міжнародною виробничою інтеграцією і кооперацією, експортом і імпортом товарів та послуг. На рівні підприємства,

зовнішньоекономічна діяльність спрямована на укладання та виконання контрактів з іноземними контрагентами.

Головними завданнями аналізу ЗЕД є: оцінка рівня і якості виконання підприємством зобов'язань за контрактами з іноземними контрагентами; характеристика розвитку ЗЕД підприємства; оцінка раціональності використання коштів, залучених для виконання зобов'язань за контрактами; оцінка фінансових результатів зовнішньоекономічної діяльності підприємства; характеристика фінансового стану підприємства.

Джерелами інформації для аналізу господарської діяльності є дані бухгалтерського і оперативного обліку та звітності [2].

Головні форми ЗЕД – це міжнародна кооперація виробництва та зовнішньоторговельна діяльність.

Зовнішньоторговельна діяльність являє собою особливий різновид підприємницької діяльності в області міжнародного обміну товарами, роботами, послугами, інформацією, результатами інтелектуальної діяльності. В її основі лежать зовнішньоторговельні операції. Зовнішньоторговельна операція – комплекс заходів, які використовують суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності різних країн з метою здійснення і вдосконалення зовнішньої торгівлі. У міжнародній торгівлі виділяють чотири основних види зовнішньоторговельних операцій:

1. Експортна операція – продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів за межі митного кордону України, включаючи реекспорт товарів через митний кордон України.

2. Імпортна операція – комерційна діяльність, що пов'язана із закупівлею та ввезенням в Україну іноземних товарно-матеріальних цінностей для їх наступної реалізації на внутрішньому ринку або використання у виробничо-господарській діяльності.

3. Реекспортна операція – продаж з вивезенням за межі країни раніше імпортованого, але не переробленого товару.

4. Реімпортна операція – придбання з ввезенням з-за кордону раніше експортованого товару, який не піддавався переробці [3].

Обов'язковою умовою зовнішньоторговельної діяльності підприємства є виконання цілого ряду операцій, що пов'язані із просуванням товару від продавця до покупця. У ряді цих операцій виділяють транспортні, транспортно-експедиторські, страхові та ті, що пов'язані з веденням міжнародних розрахунків. Таким чином, зовнішньоторговельні операції охоплюють широкий комплекс правового, економічного та валютно-фінансового характеру [4]

Зовнішньоторговельні операції здійснюються на основі укладених угод. Міжнародні торгові угоди – це договір між двома або кількома фірмами, які знаходяться в різних країнах, щодо поставки товару або/та надання послуг, відповідно до погоджених умов. Договір купівлі-продажу не вважається міжнародним, якщо він укладений між сторонами різних держав, фірми яких знаходяться на території однієї країни. В той же час договір визнається міжнародним, якщо він укладений між сторонами однієї держави, комерційні фірми якої знаходяться на території різних країн [5]. Таким чином, основною ознакою міжнародної торгівлі є перетин кордону країни-продавця товаром. Також міжнародну торговельну угоду характеризує і те, що вона супроводжується розрахунком в іноземній валюті, відносно однієї або обох сторін. Однак цього принципу можна не дотримуватися (наприклад, при товарообмінних угодах).

До поняття "торгівельна угода" відносяться всі операції, пов'язані з наданням послуг та обміном товарів.

Міжнародна кооперація виробництва має ряд особливо важливих переваг для підприємств України в сучасних умовах. Вона дозволяє:

1. за допомогою невеликого збільшення обсягу взаємних поставок між українськими та зарубіжними контрагентами домогтися швидкого збільшення

випуску підприємствами кінцевої продукції з наступною її реалізацією. Це досягається завдяки тому, що до невеликої частини імпортних комплектуючих, які в Україні не виробляються, наші підприємства можуть приєднати значно більше компонентів свого виробництва і живої праці;

2. найбільшою мірою економити валюту, що є першочерговим для українських підприємств в сучасних економічних умовах;

3. підвищувати технічний рівень виробництва завдяки вдосконаленню організації виробництва та управління ним, впровадження досягнень світової практики менеджменту і маркетингу, ефективному обміну технологіями з іноземними фірмами.

Українські підприємства, вступаючи до МКП, ставлять своєю метою підвищення якості виробленої продукції, яка користувалася б успіхом, як на внутрішньому, так і на світовому ринку, а також застосування високоефективної та екологічно чистої техніки і технологій.

При оцінці можливостей підприємства на зовнішньому ринку об'єктом аналізу повинні стати: очікувана динаміка обсягів зовнішньоторговельної діяльності; доцільність переорієнтації на нові ринки збуту; умови діяльності в новому середовищі і доцільність скорочення її в традиційних сферах і сегментах ринку [6].

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України. Документ 436-15, чинний, поточна редакція – Редакція від 08.12.2016, підстава 1670-19. Стаття 62.
2. Філатова Г. О. Організаційно-економічний механізм визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств: дис... канд. екон. наук : 08.06.01 / Г. О. Філатова. – Київ, 2004. – 202 .
3. Портер М. міжнародна конкуренція: Пер. з анг. – М.: Прогрес, 1993.
4. Білорусів А.С. Міжнародний менеджмент: Підручник. – М.: МАУП, 2000. - 224 с.
5. Гончаров В. В. Найважливіші критерії результативності управління.- М.: МНІПУ, 1998. - 304 с.
6. Кожанова Є. П. Економічний аналіз : навч. посіб. / Є. П. Кожанова, І. П. Отенко. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. – 344 с.

Шостак Юлія Петрівна, студентка,
Харакоз Лілія Валентинівна, викладач кафедри статистики, обліку та
економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ»

Питання теорії фінансових результатів діяльності підприємства сьогодні є досить актуальним. Розглядаючи поняття «фінансові результати» потрібно зауважити, що, незважаючи на широту його дослідження, як зарубіжними та вітчизняними науковцями, існує більше протиріч у його трактуванні ніж спільних думок. Повноцінне дослідження сутності фінансових результатів неможливе без аналізу даного поняття в різних економічних школах.

Трактування фінансових результатів є важливою науковою проблемою. Ця категорія залишається в центрі уваги вчених не лише у сфері бухгалтерського обліку, а й у філософії, економічній теорії, мікроекономіці, макроекономіці, фінансів, менеджменту. Розуміння суті фінансового результату діяльності підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого їх розвитку – головна передумова підвищення ефективності діяльності підприємств.

Більшість економічних шкіл у своєму вченні розглядали фінансові результати як прибуток, що формується під впливом різних факторів у процесі господарської діяльності. Але, представники неокласичної школи надали «фінансовим результатам» дещо іншого трактування, а саме вони вбачали фінансові результати як ціну капіталу [1].

Таке трактування сутності фінансових результатів заклало підґрунтя для визначення кінцевих результатів підприємницької діяльності у грошовій (фінансовій) формі та їх відображення у існуючих формах вітчизняної та зарубіжної фінансової звітності.

У ході аналізу нормативно-правової, наукової та довідкової літератури в розрізі даного питання для виявлення особливостей сутності досліджуваного поняття та визначення його місця в системі бухгалтерського обліку. У результаті дослідження виявлено, що між спеціалістами в галузях бухгалтерського обліку, фінансів, економіки та юридичних наук не існує єдиного погляду щодо визначення сутності досліджуваного поняття, але можна схилитися до думки, що можна виділити певні ознаки, за якими згруппуються думки науковців щодо сутності фінансових результатів:

- результат співставлення доходів та витрат підприємства (Ф.Ф. Бутинець [2], А.Г. Загородній і Г.Л. Вознюк [3], Н.М. Ткаченко [4], В.М. Опарін [5], Л.М. Худолій [6]);
- приріст чи зменшення капіталу (С.Л. Лондар і О.В. Тимошенко [7], А.Г. Загородній і Г.Л. Вознюк [3]);
- вираження у формі прибутку або збитку (Ф.Ф. Бутинець [2], А.Г. Загородній і Г.Л. Вознюк [3], М.С. Пушкар [8], Н.М. Ткаченко [4], В.М. Опарін [5], Л.М. Худолій [6]);
- підсумки (результат) діяльності (М.С. Пушкар [8]).

Також можна зазначити, що думки багатьох науковців стосовно сутності досліджуваного поняття є тотожними. Тому, ми можемо зробити висновок про те, що фінансовий результат визначається як зіставлення доходів і витрат діяльності підприємства, він може бути прибутком або збитком, що, в свою чергу, приводить до збільшення (прибутку) або зменшення (збитку) власного капіталу. І саме отриманий фінансовий результат характеризує ефективність і якість діяльності підприємства. Як можемо спостерігати, коло визначень досить широке, що можна пояснити різними поглядами спеціалістами та науковцями до розуміння даного поняття [9].

Дослідження характеристик поняття фінансового результату в економічній літературі дає можливість сказати, що фінансовий результат – це категорія, що показує результативність господарської діяльності підприємства у вигляді

відповідного показника – прибутку або збитку. Тому також важливо при дослідженні фінансових результатів проводити детальний аналіз наукових підходів, які пояснюють сутність «прибутку» та «збитку» як його складових.

В нашому законодавстві прибуток розглядається в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Податковому та Господарському кодексах України.

В законодавстві України прибуток трактується як різниця між доходами та витратами звітного періоду. В Податковому кодексі досить детально показано порядок визначення та склад доходів і витрат підприємства. У нормативно-правових актах України визначення поняття прибутку відрізняється детальністю та широтою охоплених елементів для вираження алгоритму його формування під час підприємницької діяльності.

Іншим елементом фінансового результату є поняття нерозривно пов'язане із прибутком – це збиток. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», збиток трактується як перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [10]. Як бачимо, дане визначення є протилежним за фінансовим змістом та абсолютним значенням до прибутку та є його зворотною стороною в разі негативних результатів господарювання.

Провівши дослідження підходів до визначення поняття фінансових результатів діяльності підприємства можна сказати, що дана категорія є ключовим показником, яка найбільш повно характеризує ефективність роботи підприємства в ринковому середовищі та відображає у своїй динаміці виконання організаційно-управлінських завдань щодо управління фінансовими результатами та досягнення мети діяльності підприємства в цілому.

Зробивши підсумок цього дослідження можна констатувати, що фінансові результати часто трактуються як прибуток підприємства. Однак, фінансові результати можуть бути визначені і як інші показники, що також мають відповідну науково-обґрунтовану основу. Таким чином, фінансові результати –

це результати діяльності підприємства за певний період, який створюється у вигляді економічної вигоди або втрати, що може приймати грошову чи товарну форму та характеризує ефективність діяльності суб'єкта господарювання в даному періоді.

Список використаних джерел:

1. Мазур В. П. Економічний зміст поняття фінансових результатів сільськогосподарської діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2011_3/9_Mazur.pdf.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2001. – 672 с.
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник : навчальний посібник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – К. : Знання, 2010. – 1072 с.
4. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник./ Н.М. Ткаченко 5-те вид. допов. і перероб. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.
5. Опарін В. М. Фінанси: загальна теорія /В. М. Опарін.– КНЕУ, 2000–357 с.
6. Худолій Л. М. Теорія фінансів: навчально-методичний посібник / Л. М. Худолій. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 167 с.
7. Лондар С. Л. Фінанси : навчальний посібник для ВНЗ / С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 384 с.
8. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник / М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с
9. Шипіна С.Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкта бухгалтерського обліку/С.Б. Шипіна//Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2012.– № 1(59).
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.

**Афіміна Єлизавета Миколаївна, студентка,
Гордєєва-Герасимова Людмила Юрївна**
*старший викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національного університету імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ РЕЗЕРВІВ ПІД КРЕДИТНІ РИЗИКИ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

Стабільність фінансової системи України, особливо в умовах подолання економічної кризи, безпосередньо пов'язана зі стабільністю у банківському секторі.

Згідно «Звіту про фінансову стабільність», який був складений Національним банком України (НБУ) наприкінці 2016р.: «Основним ризиком для фінансової стабільності у короткостроковій перспективі є невиконання окремими великими банками програм капіталізації за результатами діагностичного обстеження. ... Вирішення проблем дефіциту капіталу значних за розміром банків необхідне для забезпечення стабільності фінансового сектору в довгостроковому періоді» [1].

НБУ за останні два роки було здійснено перевірку 60 найбільших банків України. За результатами перевірки було виявлено, що проблеми більшості українських банків полягають у неадекватному відображенні якості активів та значному рівні прихованого кредитного ризику, тобто було сформовано недостатній розмір резервів під кредитні ризики.

Результати діагностики банків показали, що оцінка рівня проблемних кредитів (NPL) вища за заявлену банками – 48% проти 19%. Найбільші розбіжності між заявленим банками рівнем NPL та оцінкою діагностичного обстеження виявлено у портфелі кредитів суб'єктам господарювання у національній валюті – приріст становить 31 в. п.

З метою здійснення банками своєчасної та повної оцінки величини кредитного ризику, Правління НБУ постановою №351 від 30.06.2016

«Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» (надалі – Положення) [2], (початок дії – 03.01.2017р), затвердило нові, вдосконалені підходи до оцінки очікуваних втрат від кредитного ризику, що ґрунтуються на Базельських принципах банківського нагляду. Згідно цього Положення, запроваджено такий підхід до оцінки кредитного ризику, що ґрунтується на основі концепції очікуваних збитків у періоді 12-ти місяців. Ключовим критерієм оцінки очікуваних збитків стане фінансовий стан позичальників. Раніше оцінка КР переважно ґрунтувалася на поточному стані обслуговування боргу, що давало змогу деяким банкам кредитувати фінансово неспроможні та несамостійні компанії, приховано акумулюючи значні кредитні ризики. Зміна підходу допоможе своєчасно виявляти КР контрагента і змусить банки відображати його через капітал [1]. Крім того, дане Положення сумісне зі стандартом IFRS 9 (МСФЗ 9 «Фінансові інструменти»), котре теж вимагає оцінки збитків за фінансовими інструментами, і з 2018 року почне діяти на заміну поточного стандарту IAS 39 (МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»).

За даними НБУ, у 2016р. збитки банків значно зменшилися, незважаючи на скорочення операційного прибутку. Основний фактор – зниження відрахувань у резерви під проблемні активи. Прогнозується, що протягом 2017р. операційні прибутки банків будуть помірно зростати. Мають також скоротитися відрахування до резервів, оскільки банки в основному вже визнали проблемні активи, що має забезпечити вихід банківського сектору на прибуткову діяльність. За рахунок зменшення відрахувань до резервів банки змогли поліпшити фінансовий результат і вийти на прибуток у травні 2016р., що сталося уперше за багато місяців. Але розмір прибутків у банківській системі поки не стабільний, тому що деякі великі банки ще формують резерви під проблемні кредити. Така нестабільність ще може бути впродовж I-II кварталу 2017р. Це пояснюється тим, що банки другої двадцятки, які пройшли нещодавно діагностику, активно займатимуться резервуванням. Крім того, з

наступного року починають діяти нові правила оцінки кредитного ризику, тому деякі банки можуть формувати додаткові резерви. Визнання додаткового кредитного ризику не зобов'язує доформувати резерви за МСФЗ, але окремі банки намагаються вирівнювати резерви та обсяг визнаного кредитного ризику [1].

Нажаль, вимушений процес збільшення резервів під кредитні ризики поки не дає можливість формування стабільного, високого прибутку у банківській сфері. Що відповідно відображається і на розмірі нарахування та сплати податку на прибуток, що здійснюють банки. Частка банків у нарахуванні та сплаті податку на прибуток за останні роки значно зменшилась за рахунок зменшення бази оподаткування.

У 2015р. було надано нове визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств (ст. 134 Податкового кодексу України (далі – ПКУ)) згідно з яким, прибуток з метою оподаткування для банків встановлюється з фінансового результату до оподаткування, сформованого за даними фінансової звітності відповідно до МСФЗ, відкоригованого на різниці, які передбачені ПКУ (податкові різниці) [3]. Це можна сформулювати наступним виразом [3]:

$$\text{Об'єкт оподаткування} = \text{Фінансовий результат за МСФЗ} \pm \text{Податкові різниці} \quad (1)$$

У чинній редакції ПКУ до податкових різниць належать, зокрема, сформуванні резервів (+/-), у тому числі під кредитні ризики. Тобто за рахунок формування та збільшення резервів зменшується об'єкт, оподаткування податком на прибуток і, відповідно, розмір самого податку. За результатами дослідження НБУ – «формування резервів найбільшими банками практично завершено. Тобто, більшість негативних явищ банківської кризи вже нашли своє відображення у фінансовій звітності». НБУ прогнозує, що розмір кредитних портфелів буде поступове зростання, що збільшить чистий процентний дохід. Але деякі банки ще матимуть проблеми з операційною ефективністю, а їх відрахування до резервів ще можуть перевищувати операційний прибуток.

Поточний рік має стати прибутковим для банківського сектору економіки. Тобто можна сподіватися, що резерви будуть формуватися уже під нові кредити, що не буде суттєво впливати на розмір прибутку банків, тобто він буде поступово збільшуватися, і, відповідно, буде збільшуватись розмір податку на прибуток.

Отже, за останні 2 роки відбулося певне реформування банківської сфери, в ході якої НБУ було проведено діагностування великих банків України, внаслідок чого НБУ було поставлено перед банками завдання: провести докапіталізацію та сформувати адекватний розмір банківських резервів, у тому числі під кредитні ризики. Результатом виконання банками цих вимог, нажаль, стало зменшення розміру фінансових результатів банків, деякі банки отримали збитки, що негативно вплинуло як на економічну ситуацію країни в цілому, так і на рівень поповнення дохідної частини державного бюджету завдяки зменшенню розміру податку на прибуток. Вважається, що у 2017 р. фінансова ситуація у банківській сфері стабілізується, адже більша частина банків вже пройшла процес декапіталізації та збільшення розміру резервів. Впровадження НБУ нових правил формування резервів та перехід банків на застосування МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» повинно позитивно вплинути на результати діяльності банків, у тому числі збільшить довіру до банків потенціальних вкладників. Але з боку НБУ повинен бути постійний контроль за адекватністю розмірів сформованих резервів, тому що вони зменшують об'єкт оподаткування податком на прибуток, тому розмір резервів повинен бути як не заниженим, так і не завищеним, що відповідно, позитивно позначиться на розмірі фінансового результату діяльності банку.

Список використаних джерел:

1. Звіт про фінансову стабільність. НБУ. 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104>.
2. Постанова від 30.06.2016 № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

3. Проскура К.П. Особливості оподаткування банківських установ у 2015 році / К.П. Проскура // Економічний аналіз. – 2015. – Том 20. – С.176-186.

4. Скалюк Р. В. Банківська система України: виклики та перспективи розвитку / Р. В. Скалюк, О. І. Русин // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2016. - № 2(1). - С. 120-125.

Хапіліна Карина Олександрівна, студентка
Романова Ольга Вікторівна, старший викладач кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національного університету імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ДО ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Традиційно низький рівень оплати праці в Україні став однією з причин прихованого безробіття, оскільки обумовлював низькі витрати підприємств, а також негативно позначився на зайнятості в цілому та її структурі. Також низький рівень заробітної плати привів до звуження і деформації споживчого ринку, підвищуючи попит на товари низької якості та знижуючи його на товари тривалого користування, що викликало падіння обсягів виробництва і зайнятості в галузях з відносно передовими технологіями та кваліфікованими працівниками. «Слід додати, що низький рівень оплати праці не стимулює керівників підприємств до впровадження нової техніки, оскільки дешевизна робочої сили фінансово виправдовує низький технологічний рівень виробництва, при тому, що ціна на нову техніку вельми висока» [1, с. 79].

У міжнародній практиці державне регулювання заробітної плати покликане забезпечувати певний рівень життя населення, що досягається прямим законодавчим встановленням мінімуму заробітної плати або стимулюванням підприємств коригувати заробітну плату з урахуванням індексу цін, а також податковою політикою. Мінімальна заробітна плата визначає витрати на відтворення робочої сили, яка виконує роботи в нормальних організаційно-технічних і природних умовах. Як зазначив Н.А. Волгін,

«мінімум заробітної плати це певний компроміс між соціальними потребами та економічними можливостями суспільства» [2, с.112].

В різних країнах практика встановлення мінімальної заробітної плати дуже різноманітна. За даними [6] у США мінімальна заробітна плата встановлюється на національному рівні, не зважаючи на те, що інші ставки на фірмах можуть бути значно вище та перевищувати національні більш ніж у два рази, як, наприклад, в обробній промисловості. В Нідерландах, Франції та Бельгії рівень мінімальної заробітної плати також підлягає національному регулюванню і регулярному перегляду відповідно до зростання цін. Система мінімальної заробітної плати «Smic» у Франції охоплює всіх працівників у віці 18 років і старше в приватному і напівдержавних секторах, але не поширюється на громадянську державну службу і державний сектор. У Греції існує обов'язкова мінімальна заробітна плата, яка не поширюється на державну службу, розмір якої щорічно узгоджується між організаціями роботодавців та профспілками.

У Данії, Німеччині та Італії не існує законодавчо встановленого мінімуму заробітної плати. Однак при цьому в Німеччині 90% всіх працівників охоплені обов'язковими колективними угодами, що включають в себе мінімальні рівні заробітної плати. Галузеві угоди в Данії та Італії обов'язкові для всіх підприємств даної галузі. Відсутній законодавчо встановлений мінімум заробітної плати в Ірландській республіці, проте спільні трудові комітети визначають мінімальні ставки для галузей з низькою заробітною платою.

В Україні обов'язкове державне регулювання оплати праці для працівників підприємств та фізичних осіб, які використовують найману працю, за будь-якою системою оплати здійснюється шляхом встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій. Розмір якої, визначається [3] з урахуванням потреб працівників та їх сімей, прожиткового мінімуму для працездатних осіб, а також загального рівня середньої заробітної плати, продуктивності праці та рівня зайнятості.

Із мінімумом заробітної плати пов'язана її індексація. Так звана шкала заробітної плати - найбільш поширене автоматичне підвищення заробітної плати з урахуванням зміни індексу цін за один певний період. У Греції, Бельгії, Італії, Данії та Нідерландах індексація заробітної плати фіксується в загальнонаціональних угодах, які укладаються між державою, підприємцями і профспілками і носить загальнонаціональний характер. Підвищення відбувається або на основі так званого «порогу», тобто при досягненні заздалегідь встановленої межі підвищення цін, або на періодичній основі.

В Україні індексації підлягають грошові доходи населення у межах прожиткового мінімуму, встановленого для відповідних демографічних і соціальних груп населення. Якщо мова йде про індексацію заробітної плати, то необхідно орієнтуватися на прожитковий мінімум для працездатних осіб [4].

В Україні протягом останніх років [5], кількість працівників, оплата праці яких знаходилась в межах мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством поступово знижувалась з 7,1% у 2010р. до 2,7% у 2015р. У 2016р цей показник залишився на рівні попереднього року. Найбільша частка працівників, які отримують заробітну плату на рівні мінімальної заробітної плати: у поштовій та кур'єрській діяльності (11,8%), в сфері послуг (по 9,0%) та на водному транспорті (8,5%), діяльності у сфері творчості, мистецтва та розваг (7,0%). Скрутна ситуація й в оплаті праці працівників бюджетних установ. У цілому 2,9% освітян і 3,1% працівників охорони здоров'я та надання соціальної допомоги отримують мінімальну заробітну плату. Диференціація розмірів заробітної плати за видами економічної діяльності свідчить про відсутність залежності розміру зарплати від професійно-кваліфікаційного рівня працівників. У 2016 році (як і в попередні два роки) на рисунку 1 спостерігаємо відставання темпів зростання реальної заробітної плати від темпів зростання цін (відповідно 109% і 113,9% до попереднього року), що призведе до звуження споживчого попиту, зниження обсягів виробництва та зростанням інфляції. На наш погляд, в такій ситуації, зберегти стимулюючу і відновлюючу функції

заробітної плати та подолати інфляційні процеси здатна була б справедлива індексація саме заробітної плати, а не підвищення її мінімального рівня. Збільшення мінімальної заробітної плати, скоріш за все, не дасть економічного зростання. Навпаки підвищить податкове навантаження як найманих працівників, після підвищення мінімальної заробітної плати зросте як доходи (максимальний розмір доходу для ПСП у 2017 році 2240 грн.), так і підприємств та навантажить бюджет додатковими соціальними виплатами.

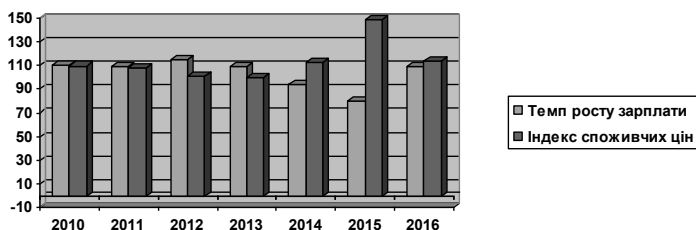

Рис 1. Співставлення темпів зростання реальної заробітної плати та споживчих цін в Україні у 2010 - 2016 рр. за офіційними даними [5].

Підсумовуючи, можна зазначити, що механізм державного регулювання оплати праці в Україні не в змозі, а ні забезпечити працюючих громадян гідною та своєчасною оплатою за їх працю, а ні створити умови роботодавцю для досягнення ним в процесі виробництва гідного результату його діяльності. Отже, на даний момент потребує удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Матвієнко П. До питання державного регулювання оплати праці в Україні // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України (укр.). - 2007.- № 4.- С.79-89
2. Волгін Н.А. Оплата праці та проблеми її регулювання / Н.А. Волгін, Т.Б. Будаїв. - М.: Альфа-Пресс, 2009. - 239 с.
3. Закон «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Закон «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.1991 № 1282-XII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>

5. Доповідь Держкомстату України «Заробітна плата та стан її виплати у 2016 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Коротков Э.М. Исследование систем управления – Учебник Москва. Издательско-консалтинговая компания «ДеКА», 2000.

Приходько Анастасія Євгенівна, Хапіліна Карина Олександрівна,
студентки,

Гордєєва-Герасимова Людмила Юрїївна, *старший викладач кафедри
статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національного університету імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

АНТИКРИЗОВА ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному світі створюються, функціонують, розвиваються і припиняють свою діяльність безліч різних підприємств та організацій. Одні з них стають успішними, інші виявляються неспроможними для здійснення своєї діяльності.

Характерною рисою діяльності сучасних суб'єктів підприємницької діяльності є те, що державна підтримка їх діяльності практично відсутня, у ринкових умовах вони діють на власний розсуд, відповідно, під свою персональну і майнову відповідальність.

Кожен підприємець, який організує свою справу, повинен знати, що в результаті своєї діяльності він не тільки може отримувати прибуток, а й постійно ризикує. У сучасних умовах, особливо під час економічної кризи, не усі підприємства спроможні витримати жорсткі випробування і забезпечити свою економічну безпеку.

Існують багато визначень поняття «економічної безпеки». Але з нашої точки зору найбільш всеохоплюючим та комплексним є те, що надають науковці Гапак Н.М., Дочинець І.В.: «економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів

потенціалу підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток і потребує управління з боку керівництва підприємства. Зміст даного поняття містить у собі систему засобів, які забезпечують конкурентостійкість та економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників» [1].

Відомо, що існують дві основні групи факторів, що впливають на стан економічної безпеки організації: зовнішні (ступінь досконалості законодавчої бази, інвестиційна привабливість регіону, держави, рівень оподаткування,) і внутрішні (фінансові, трудові, технічні). Очевидно, що підприємці не в змозі впливати на зовнішні умови функціонування і змушені до них адаптуватися. У зв'язку з цим домінує значення в забезпеченні економічної безпеки підприємства мають внутрішні фактори, ступінь впливу яких безпосередньо залежить від діяльності його керівництва, тобто здатності керівництва передбачити та запобігти можливі загрози, а також швидко вирішити проблеми, що виникли.

Одним з найбільш оптимальних методів забезпечення економічної безпеки на підприємствах є розробка антикризової фінансової стратегії. Антикризова стратегія – це комплексна система адаптивних заходів, спрямованих на раннє розпізнавання, запобігання, розширення та мінімізацію наслідків різного роду кризових ситуацій, спрямованих на стабілізацію й подальший розвиток підприємства [3]. Відповідно, фінансова антикризова стратегія – це комплекс заходів, пов'язаних з прогнозуванням основних напрямів розвитку та розподілу фінансових ресурсів на підприємстві на основі об'єктивної оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів. Для того, щоб здійснити антикризову фінансову стратегію, необхідно визначити етапи, що пов'язані з її розробкою та впровадженням. Для цього необхідно:

1. Провести фінансовий аналіз стану підприємства, визначити значення коефіцієнта абсолютної, проміжної та поточної платоспроможності в умовах його оптимального розвитку. Фінансовий аналіз дозволяє виявити можливу

вірогідність банкрутства і конкретизувати положення підприємства на кривій життєвого циклу.

2. Визначити значення коефіцієнтів чистої поточної платоспроможності підприємства в умовах його кризового розвитку. На підставі значень коефіцієнтів платоспроможності можна судити про здатність компанії погасити свою заборгованість і уникнути банкрутства.

3. Побудувати модель фінансової рівноваги в процесі розвитку підприємства. Дана модель дозволяє збалансувати позитивний і негативний потоки фінансових ресурсів і забезпечувати фінансову рівновагу підприємства в довгостроковій перспективі

4. Визначити модель сталого зростання. Модель сталого зростання дозволяє тестувати ступінь надійності прогнозів щодо її зростання, знаходити найбільш значущі детермінанти цінності.

Ефективність фінансового антикризового управління прямо залежить від «правильності» вибору відповідної стратегії і тактики. Можна виділити цілий ряд критеріїв цього вибору. Найбільш повно ці критерії об'єднує і систематизує «теорія життєвого циклу розвитку підприємства». Відповідно до цієї теорії кожне підприємство розвивається за певним циклу, проходячи при цьому кілька стадій свого розвитку. Згідно моделі, що була запропонована Д. Міллером та П. Фрізеном (1984р.), до основних стадій життєвого циклу підприємства зараховують: створення, зростання, зрілість та спад. На кожній стадії свого розвитку підприємство має певні параметри, які характеризують умови його функціонування: відповідний поточний стан та перспективи діяльності. Починаючи з моменту створення підприємства, необхідно проводити профілактику кризи. На цьому етапі розвитку підприємства необхідно розробляти стратегію профілактики, якій відповідає ряд відповідних заходів (здійснення оперативний контролю фінансового стану підприємства, аналізу виробничого, трудового та фінансового потенціалу та ін.). Паралельно доцільно проводити прогнозування кризи на підприємстві (найбільш сучасний підхід –

застосування економіко-статистичних методів моделювання економічних процесів). Залежно від його результатів корегується загальна тактика профілактики для усіх етапів розвитку підприємства з метою відповідності антикризової стратегії сучасним умовам його функціонування. Вихід підприємства з кризи передбачає застосування однієї з розроблених на підприємстві стратегій з відповідними елементами тактики.

Отже, а підставі викладеного, можна зробити висновок про те, що розробка відповідної фінансової антикризової стратегії, з застосуванням сучасних методів діагностики та прогнозування кризових явищ, є дієвим засобом забезпечення економічної безпеки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гапак Н.М. Суть та еволюція поняття «економічна безпека підприємства» / Гапак Н.М., Дочинець І.В. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2014. – Випуск 2 (43). – С.68-73.
2. Григор'єва Ю. О. Методика вибору стратегії антикризового управління підприємством / Ю. О. Григор'єва, Ю. В. Татарченко // Бізнесінформ. – 2012. – № 8. – С. 218-220.
3. Гросул В. А. Сутність та особливості формування антикризової стратегії підприємства в умовах VUCA-світу / В. А. Гросул, О. В. Жиликова // Бізнесінформ. – 2015. - №11. – С.393-399.
4. Кравченко О.В. Фінансова антикризова стратегія / О.В. Кравченко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Функціонування економічних систем в умовах постіндустріального розвитку», Секції 4, 5, 6, Харків 22-25 жовтня 2015 року, - С. 57-61.

Очеретяна Влада Володимирівна, студентка,
Васильєва Валентина Георгіївна, к.е.н.,
доцент кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування,
Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ

Для забезпечення повного і своєчасного надходження доходів та використання бюджетних коштів за цільовим призначенням необхідна

правильна організація бухгалтерського обліку виконання бюджету. Необхідність підвищення якості та достовірності бюджетного обліку, прозорості державних фінансів та забезпечення повного відображення нагромаджених даних у звітності, створення умов для їх ефективного аналізу є головною метою реформування бухгалтерського обліку у бюджетних організаціях. На сьогодні в Україні здійснюється Державна програма реформування бухгалтерського обліку у бюджетних установах відповідно до вимог міжнародних стандартів. Дана програма включає адаптацію діючого законодавства та пристосування нормативних актів та документів України до вимог законодавства Європейського Союзу в сегменті бухгалтерського обліку для бюджетних установ.

В основних напрямках впровадження державної концепції модернізації бухгалтерського обліку державного сектору України, враховано всі актуальні аспекти, які на сьогодні є визначальними у розвитку міжнародної облікової системи. На даний час одним з головних завдань реформуванні приділяється методиці розподілу фінансових ресурсів, яка б враховувала стратегічні програми уряду, пріоритетність напрямків діяльності бюджетних організацій та установ, спроможність їх використовувати отримані бюджетні кошти.

Організація бухгалтерського обліку фінансування та виконання кошторису доходів і видатків дозволяє не тільки виявляти сховані резерви, виявляти порушення режиму економії, планової й фінансово-бюджетної дисципліни, але й попереджати й вчасно усувати можливі втрати й необґрунтовані витрати. Фінансування бюджетних установ здійснюється за рахунок бюджетних ресурсів, обсяг яких завжди є обмеженим, і тому потребує пошуку шляхів їх раціональнішого та ефективнішого використання.

Найпоширенішою формою бюджетного фінансування є кошторисне фінансування, що становить систему економічно та науково обґрунтованих заходів щодо визначення критеріїв розподілу коштів і напрямів використання фінансових ресурсів, а також визначення їх оптимальних обсягів для кожного

об'єкта, що утримується за рахунок бюджетних коштів. Кошторис є передумовою забезпечення дисципліни витрачання бюджетних коштів, підвищення ефективності використання державних ресурсів. Тому, особливо важливе значення має контроль за правильністю складання кошторису доходів і видатків. Перевірка дотримання законодавства при виконанні кошторису є одним з найважливіших контрольних заходів [1].

Контроль формування і виконання кошторису бюджетної установи – це система заходів, що здійснюються органами державного фінансового контролю, направлених на безперервне відстеження інформації щодо надходження та витрачання бюджетних коштів і майна, представленої в кошторисі, з метою виявлення, усунення та в подальшому попередження бюджетних правопорушень. Провідну роль у здійсненні процедур контролю за фінансуванням бюджетних установ відіграють органи Державної казначейської служби України.

На основі кошторису бюджетні установи отримують асигнування з державного чи місцевого бюджетів. Асигнування становлять основу доходів бюджетних установ. Тому актуальним напрямком наукових досліджень є розробка теоретичних аспектів фінансування бюджетних організацій. Нині, успішне функціонування бюджетних організацій надзвичайно важливе, адже вони створюються державою для задоволення соціальних, культурних та інших потреб населення, а також для інших цілей, спрямованих на досягнення суспільних благ [2].

Організація контролю виконання кошторису бюджетної установи – це сукупність заходів, спрямованих на перевірку доцільності кожної статті кошторису, дотримання встановлених меж асигнувань і з'ясування причин їх відхилення (при наявності), з метою підтвердження ефективності використання бюджетних коштів. Важливим аспектом організаційних засад зовнішнього фінансового контролю виконання кошторису є аналіз змісту наказів, що видавалися в установі стосовно її фінансово-господарської діяльності.

Існуюча форма фінансування бюджетних установ породжує таке явище, як залишковий метод фінансування. Тобто, спочатку обираються основні напрямки розподілу бюджетних коштів, а саме на економіку, державне управління, а залишки коштів вже спрямовуються на інші сфери діяльності. Наразі склалась ситуація, за якої кошти виділяються із бюджету, не враховуючи реальну потребу бюджетних установ у грошових ресурсах. Адже доволі важко в процесі затвердження кошторису передбачити усі можливі зміни, що можуть трапитись у процесі діяльності бюджетної установи [3].

На сьогодні процес фінансування бюджетних установ не є рівномірним, тому дуже часто виникають порушення в процесі підготовки та здійснення державних закупівель, планування та реалізації управлінських заходів, дисбаланс доходів та витрат, фактичних і касових видатків, планових і фактичних показників тощо. Через це виникають проблеми у формуванні кошторису. Таким чином, проблеми організації обліку фінансування та контролю виконання кошторису доходів та видатків бюджетних установ є надзвичайно важливі на сучасному етапі розвитку країни. Особливо гостро вони проявляються за умов постійного браку бюджетних коштів на утримання бюджетних установ.

Важливим моментом є уніфікація програмного забезпечення, що використовується суб'єктами бухгалтерського обліку державного сектору управління, з метою забезпечення інтерфейсу між інформаційними базами даних Міністерства фінансів України, Державним казначейством України та інформаційними системами суб'єктів бухгалтерського обліку в секторі державного управління [4].

Отже, підсумовуючи вищесказане треба сказати, що бюджетне фінансування відіграє дуже важливу роль у належному функціонуванні бюджетних установ України, адже вони практично не мають власних надходжень для самофінансування. Тому треба вирішити найактуальніші та найгостріші проблеми кошторисного фінансування, що існують в Україні, а

саме: проблема раціонального використання бюджетних коштів; фінансування бюджетних установ, враховуючи реальні потреби у бюджетних коштах; відсутність суспільного ефекту від використання бюджетних коштів; проблема залишкового методу фінансування.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами від 21.12.2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/anot/2542-14>.
2. Андренко О. А. Конспект лекцій з курсу облік в бюджетних установах. / О. А. Андренко. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 108 с.
3. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 (зі змінами від 30.11.2016 р. №477) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>.
4. Лондаренко, О. О. Економічна природа видатків та її вплив на обліково-аналітичні аспекти бюджетних установ / О. О. Лондаренко // Економіка. Фінанси. Право. - 2008. - № 9. - С. 15-19.

Жихор Олена Борисівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств, бізнес адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Баранова Валерія Вадимівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

НЕОБХІДНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Інформація має виняткове значення для розвитку підприємництва в сучасних умовах, адже вона стає не просто передумовою здійснення виробничого процесу, а перетворюється у важливий ресурс, який визначає

фактори виробництва, його динаміку, загальну спрямованість усього суспільного розвитку. Питома вага зайнятого у сфері виробництва та передаванні інформації кадрового потенціалу постійно зростає порівняно з традиційними сферами. Інформаційна індустрія стає рушійною силою технічного прогресу та розвитку економіки в цілому. Засобом забезпечення конкурентних переваг у постіндустріальному суспільстві стають інформаційні ресурси і здатність суб'єктів господарювання до інновацій. Саме тому, формування інформаційного суспільства – один із національних пріоритетів нашої держави. Широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дає потужний імпульс інноваційному розвитку, економічному, соціально-політичному та культурному життю українського суспільства.

Окремі аспекти якості інформаційного забезпечення економічного аналізу досліджені сучасними вітчизняними й зарубіжними економістами, а саме: Бутинцем Ф., Кіндрацькою Л., Білик М., Чумаченком М., Івахненком В., Мецом В., Мнихом Є., Тарасенком Н., Олійник О., Бакановим М., Шеретом А., Савицькою Г. Подальшого дослідження потребує великий комплекс питань, пов'язаних з визначенням впливу якості інформаційного забезпечення на ефективність аналізу господарської діяльності, обґрунтованість прийняття управлінських рішень та пошук внутрішніх джерел економічного зростання підприємства.

Сьогодні сфера виробництва і поширення інформації є передумовою розвитку як окремих галузей, так і економіки й суспільства в цілому. Принципово важливим для з'ясування сутності сучасних соціально-економічних процесів є дослідження впливу інформації на розвиток факторів виробництва та систему соціально-економічних відносин у суспільстві. Процес розвитку всіх основних елементів виробництва здійснюється завдяки зростанню їхньої інформаційної насиченості. Відповідно зростають вимоги до інформаційно-аналітичних здібностей основного фактора виробництва – людського ресурсу. Підвищується мінімально необхідний рівень освіти,

формується потреба в таких навичках працівника, як уміння орієнтуватися у великих інформаційних масивах, відбирати найголовніше і не розпорошуватися на дрібниці, сприймати нове і бути здатним до постійного навчання, самооновлення.

Склад, зміст і якість інформації, яка залучається до аналізу, мають визначальну роль у забезпеченні дієвості аналізу господарської діяльності, який не обмежується тільки економічними даними, а широко використовує технічну, технологічну та іншу інформацію. У сучасних умовах ефективне управління високотехнологічним виробничим процесом можливе лише на основі належного інформаційного забезпечення, оскільки ефективно управляти будь-яким об'єктом можна лише за умов наявності повної та достовірної інформації про стан і закономірності розвитку об'єкта й середовища, у якому він перебуває. Змінюється попит споживачів, який стає дедалі диверсифікованішим і відповідно інформаційно насиченішим, що зумовлює необхідність формування зовнішнього блоку інформації щодо характеристик товару й того, як його потрібно використовувати і підтримувати на ринку.

Суб'єкти підприємницької діяльності мають бути готові до сприйняття принципово нової інформації, яка здатна змінити їхнє уявлення щодо перспектив розвитку, способів і засобів їх досягнення. Готовність і здатність до змін є поштовхом до інноваційного характеру підприємницької діяльності.

Формування системи інформаційного забезпечення такої діяльності передбачає налагодження різноманітних інформаційних потоків, які утворюють інформаційні системи різного функціонального призначення чи географічного охоплення. Ці системи мають органічно доповнювати одна одну й формувати певну систему. Таким чином, інформаційне забезпечення процесу управління підприємством – це досить складний механізм узгодження інформаційних ресурсів і способів їх організації, необхідних та придатних для реалізації аналітичних процедур.

Роль держави у створенні системи інформаційного забезпечення полягає передусім у встановленні стратегічних орієнтирів розвитку економіки країни та у відповідному створенні умов для функціонування ефективної і прозорої інформаційної системи, яка б забезпечувала доступність до необхідної інформації й давала можливість повніше враховувати потреби ринку, своєчасно усувати інформаційну асиметрію і водночас визначала сфери та механізми захисту інформації.

Аналіз господарської діяльності підприємства ґрунтується, безсумнівно, на якості інформаційного забезпечення, від якої, в свою чергу, залежить прийняття ефективних управлінських рішень. При визначенні обсягу, структури і якості інформаційно-аналітичного забезпечення слід орієнтуватись саме на якісні характеристики облікових, планових, нормативно-довідкових, звітно-статистичних та інших видів інформації, оскільки їх традиційне змістове визнання в умовах формування ринкових відносин суттєво змінюється.

Список використаних джерел:

1. Андрєєва Г.І., Ярошенко А.С. До питання якості інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2013. № 2.
2. Корнєв Ю. Інформаційне забезпечення розвитку підприємницької діяльності // Вісник НАН України. 2008. № 5.
3. Кузьменко Г.І. Обліково-інформаційне забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкту господарювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Одеса, 2012. 24 с.

СЕКЦІЯ 3

БІЗНЕС АНАЛІТИКА, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЗА УМОВ НЕПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Сидорова Антонина Васильевна, д.э.н., проф., зав. кафедрой бизнес-статистики и экономической кибернетики
Донецкого национального университета имени Василя Стуса (г. Винница)

ВЛИЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА НА СТРУКТУРНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ТУРИЗМЕ

Туризм является одним из ведущих, наиболее динамично развивающихся и одним из прибыльных видов деятельности мировой экономики. Во многих странах он формирует значительную часть валового внутреннего продукта, дополнительных рабочих мест, способствует активизации внешнеторгового баланса страны. Возрастание роли туризма способствовало тому, что в 60-е годы большинство исследований по туризму выполнялось экономистами, которые работали по программам международных организаций: ООН, Всемирного банка, ОЭСР. Многие высокоразвитые страны Запада (Швейцария, Австрия, Франция), а в последние годы Турция, Египет обеспечили развитие своих стран также за счет доходов от туристического бизнеса.

Туризм получил развитие и в Украине, как один из немногих динамично развивающихся видов бизнеса, который привлекает предпринимателей небольшими стартовыми инвестициями, быстрым сроком их окупаемости, постоянным спросом на услуги туризма, высоким уровнем рентабельности. Однако, несмотря на высокий туристический потенциал, Украина не занимает достойного места на мировом туристическом рынке. Поэтому проблемы развития туризма исследуются многими авторами: Аванесова Г.А, Воронкова Л.П., Зорин И.В., Ефремова М.В., Каверина Т.П., Квартальнов В.А., Котлер Ф., Мальская М.П., Маслов В.И., Мочерный С.В., Окладникова Е.А., Папирян Г.А, Сенин В.С., Федорченко В.К., Фролов А.И. и др. Благодаря им к настоящему времени определены основные категории и термины, разработаны критерии оценки роли туризма в экономическом развитии страны, рассмотрен

зарубежный опыт развития данной сферы. Однако недостаточно внимания уделено оценке влияния кризиса на развитие туризма.

Целью данной работы является статистический анализ влияния экономического кризиса на изменения в структуре въездных и выездных туристических потоков.

Особенность туризма (въездного, выездного, внутреннего) заключается в том, что он влияет на экономику через спрос и потребление туристов. Потребление стимулирует хозяйственную деятельность страны, региона, фирмы. Увеличиваются доходы гостиниц, предприятий питания, транспортных предприятий, спортивных объектов, учреждений культуры, стимулируется развитие сервиса, связи [1]. Осуществляется сбор и обработка сведений в интересах национальной безопасности, для контроля за миграционными процессами, соблюдения законодательства о налогообложении.

Заметим, что туристами являются не все лица, а те, которые путешествуя с целью досуга, покупок, отдыха, экскурсий, совершают хотя бы одну ночевку в местах, предназначенных для размещения туристов (в отелях, кемпингах, базах отдыха, спортивных лагерях и т.п.) [4, с.187]. По экономической природе выездной туризм является импортом, а въездной – экспортом, так как первый связан с вывозом денег за рубеж, а второй – с их ввозом. Для Украины экономической проблемой является поиск путей, снижающих сумму вывозимых из страны денег. Вместе с тем выездной туризм играет важную роль в расширении культурного уровня граждан, знакомстве с достижениями разных культур, с природой и обычаями жизни людей в различных странах.

Туризм в Украине развивается с преимущественной ориентацией на выезд, что не способствует повышению его роли для экономики страны, развитию имеющихся рекреационных зон, приводит к оттоку валюты из страны, ухудшает соотношение между въездными и выездными туристами (табл.1). Другой важной проблемой является то, что в структуре туристических потоков подавляющий удельный вес занимают деловые поездки, на работу,

поездки с частными целями и др. Собственно туристические потоки занимают крайне незначительную долю. Важную закономерность позволяет выявить соотношение между выездными и въездными гражданами. По мере стабилизации в стране, повышения реальных доходов населения улучшаются возможности граждан, связанные с выездом за границу.

Таблица 1

Динамика туристических потоков Украины за 2008-2015 гг.

Годы	Численность граждан Украины, которые выезжали за границу, тыс. чел	Численность иностранных граждан, которые въезжали в Украину, тыс.чел.	Соотношение выездных и въездных граждан	Численность туристов-	
				граждан Украины, которые выезжали за рубеж	иностранцев, которые въезжали в Украину, тыс.чел.
2008	15499	25449	0,61	1282,0	3042
2009	15344	20798	0,74	913,6	2290
2010	17180	21203	0,81	1295,6	2281
2011	19773	21415	0,92	1250,0	2200
2012	21432	23013	0,93	1956,7	3000
2013	23761	24671	0,96	2519,4	3454
2014	23438	12712	1,84	2085,3	2425
2015	23142	12428	1,86	1647,4	2020

Рассчитано по данным [2]: www.ukrstat.gov.ua

Эти же факторы способствуют возрастанию въезда иностранных граждан с туристическими, экскурсионными, личными, медицинскими целями (более низкие цены на некоторые виды медицинских услуг), паломничество, совместная деятельность и др.

Анализ структуры туристических потоков показал, что мировой финансовый кризис и военно-политический кризис, связанный с российской агрессией, почти не повлияли на число выезжавших за границу. Одна из причин - это возможности трудоустройства граждан Украины за рубежом. Но количество путешествий с целью «туризм» сократилось почти вдвое. В этих условиях вдвое снизилась и численность иностранцев, въехавших в Украину.

По целям структура въездного туризма в Украину недостаточно эффективна. Наибольший удельный вес в структуре въездного туристического потока за 2015 г. (12428 тыс.чел.) занимали визиты с частной целью (92,7% по

сравнению с 89,0% в 2008 г.), которые не обеспечивают достаточного притока валюты. Это поездки, связанные с посещением родственников и знакомых, культурный и спортивный обмен, религиозные цели – 5,8%, то есть организованные самостоятельно, без участия субъектов туристического рынка. На долю чисто туристических целей в 2015 г. приходился лишь 1,1% или 137,9 тыс.чел. въездного потока. За границу из Украины выезжают не более 2% туристов, их наибольший удельный вес был зарегистрирован в 2013 г. – 10,6%; доля иностранных в 2008 г. была 19,6%, в 2014г. - 19,1%; в 2015 – 16,3%.

Послекризисная стабилизация способствовала постепенному повышению рассматриваемого соотношения от 0,81 в 2010 г. до 0,96 – в 2013 г. В 2014 г. оккупация Россией Крыма, военные действия на Востоке Украины привели к резкому падению численности иностранных граждан, посетивших Украину.

Следовательно, нестабильные и кризисные периоды в большей степени влияют на въездные туристические потоки, ограничивая численность иностранных граждан для посещения Украины. В стабильные годы потоки въездных и выездных граждан по численности сближаются.

Нестабильность социально-экономической обстановки в сочетании с торможением экономических реформ существенно отражается на развитии отечественного туризма. Фактором сложности управления в туризме являются высокая степень неопределенности рыночной ситуации, сезонная нестабильность спроса на туристические услуги, ужесточение конкуренции, нехватка финансовых ресурсов, невысокое качество туристического продукта.

После проведения чемпионата Европы по футболу в 2012 г. Украине удалось сформировать позитивный имидж туристического направления. По итогам 2012-2013 гг. Украина впервые попала в международные туристические рейтинги и путеводители – Globe Spots, TripAdvisor, The National Geographic Traveler, The Lonely Planet и др. Согласно данным Всемирного совета по туризму и путешествиям (WTTC), в 2013 г. количество туристов в Украине

составило 24,6 млн чел, валютных поступлений от них – \$5,85 млрд, в 2014 г. – 12 млн. 712 тыс.чел., что принесло стране только \$2,73 млрд.

Для дальнейшего развития туризма необходима позитивная динамика роста, повышение уровня жизни населения, рост доходов, проведение реальных реформ, снижение безработицы, прекращение военных действий, обеспечение безопасности. Требуется разработка долгосрочной стратегии его развития, улучшение инфраструктурного обеспечения, продвижение туристического потенциала отдельных регионов Украины, развитие новых видов туризма, что позволит привлечь больше иностранных потребителей и диверсифицировать туристское предложение.

Список использованных источников:

1. Зорин И.В., Каверина Т.П., Квартальнов В.А. Туризм как вид деятельности: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 288 с.
2. Официальный сайт Государственной службы статистики [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Портал «Все о туризме» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://tourlib.net>
4. Сидорова А.В. Міжнародна статистика: Підручник / А.В. Сидорова, Я.В. Кіосак. – Донецьк: Каштан, 2013. – 384 с.
5. Старовойтенко О. Принципы систематизации видов туризма. Экономика Украины. – 2002. – № 5. – С. 48–54.

Корнілова Ольга Миколаївна, к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,

Стороженко Оксана Олександрівна, студентка,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ТЕНДЕНЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ

У сучасному світі наявна тенденція до зменшення обсягу готівкового обігу. Головними причинами цього є те, що його регулювання та організація стає складнішою та дорожчою, що призводить до збільшення витрат банків. Такими

чином, центральні банки більшості країн світу приділяють значну увагу сучасним підходам для забезпечення розвитку безготівкових методів розрахунків.

На сучасному етапі на долю готівкових розрахунків припадає 85% від усіх споживчих розрахунків. Даний відсоток відзначається і в деяких країнах, в яких велика частина населення має доступ до безготівкових платежів. Проте спостерігається тенденція до відмови від готівкових розрахунків.

Станом на 2014 р. перше місце за кількістю безготівкових розрахунків в світі посідає Сінгапур. Доля безготівкових розрахунків складає 61% від усіх споживчих розрахунків. Безготівкова економіка в Сінгапурі починається з особистого транспорту - всі парковки та платні дороги оплачуються електронним способом. Завдяки активним маркетингових стратегіях місцевих банків, на початок 2015 р. 38% жителів Сінгапуру володіли і активно користувалися кредитними картами. [4]

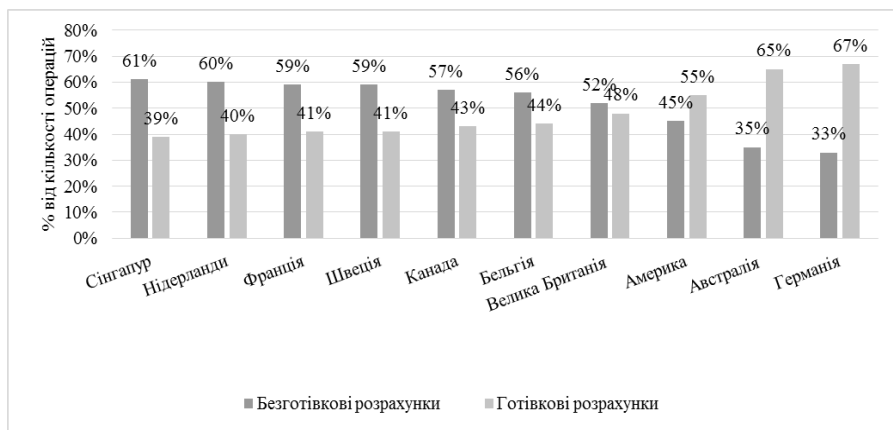

Рис. 1 Структура грошових розрахунків у світі (Топ-10 країн за кількістю безготівкових розрахунків)

**Побудовано автором за даними MasterCard [1]*

Другою країною з великою долею безготівкових споживчих розрахунків є Нідерланди. В даній країні уряд на власному прикладі показав як можна обходитись без готівки. У 2013 р. мери міст Альмера, Роттердам і Маастрихт

прийняли участь у рекламній кампанії, націленій на заохочення відмови населення від готівки. Вони провели тиждень без готівки, користуючись тільки дебетовими картками. Кампанія є частиною довгострокової тенденції відходу від готівки в сторону карткових і цифрових розрахунків в торгових мережах та інших підприємствах по всій країні.

Франція входить до трійки країн з найбільшою кількістю безготівкових розрахунків завдяки традиційно великому числу банківських клієнтів - 97% дорослого населення країни. Сприяє цьому також урядова програма, спрямована на підвищення ефективності платіжних систем і фінансового обліку платежів. З вересня 2015 р. мешканцям забороняється здійснювати розрахунки готівкою за покупки, вартість яких перевищує 1000 євро. [4]

Якщо говорити про безготівкові розрахунки, то Швеція – одна із перших країн, яка приходить на думку. У 2014 р. чотири з п'яти покупок оплачувались за допомогою безготівкових розрахунків. У минулому році уряд заявив, що в обігу перебуває лише 80 млрд шведських крон, хоча шість років тому налічувалось 106 млрд. З ростом популярності платіжних цифрових технологій змінюється і банківський сектор країни. В даний час багато банків просто не працюють з готівкою. Однак серед шведів є люди, які вимагають зупинити перехід до безготівкового суспільству, аргументуючи це в першу чергу обмеженням волі. У 2016 р. шведський уряд мав намір почати випуск національної електронної валюти eKrona, проте дана ідея не одержала підтримку від більшості населення країни. Згідно з дослідженням, проведеним шведською компанією SIFO, щонайменше 50% населення проти випуску національної е-валюти.

Рішення ввести в обіг електронну національну валюту було прийнято, як наслідок постійного скорочення обсягу готівкових транзакцій транзакцій. З 2009 р. кількість транзакцій за участю готівки скоротилося на 40%. [5]

У Данії відмінно від Швеції Національний банк планує припинити випуск данської крони, національної валюти королівства, замінивши її електронною кроною, яка, на думку влади та керівництва банку, дозволить ефективно

заощаджувати бюджетні кошти, витратити раніше на випуск банкнот і монет. Перехід на електронні платежі позитивно позначиться і на боротьбі з тіньовим грошовим сектором.

З 2017 р. влада королівства вирішила почати виводити з обігу готівку. Ні, мови про негайне вилучення «готівки» з обороту не йде, але уряд Данії вже розробило план, згідно з яким паперові гроші і монети до 2030 р. повністю вийдуть з обігу.

Фінансисти повідомляють, що завдяки політиці скорочення готівкових платежів за останні півтора десятка років операції, що здійснюються за допомогою друкованої валюти, істотно знизилися з 83 до 30 відсотків. Є й інші успіхи: грошовий оборот тіньових платежів за останні чотири роки скоротився з шести мільярдів доларів до чотирьох з невеликим мільярдів. [2]

Рис.2. Структура видів грошових платежів

**Побудовано автором за даними Національного банку України [3]*

Таким чином, країни з найбільш високим рівнем соціального та економічного розвитку є лідерами за обсягами безготівкових розрахунків. Не дивно, адже традиційно в країнах, схильних до економічних та суспільних криз, частка готівки в обороті висока. Але, незважаючи на оптимістичні прогнози, люди не готові

відмовитись від готівки, враховуючи її зручність, анонімність та свободу, яку вона дає.

Згідно з дослідженням платіжної системи MasterCard, Україна посідає третє місце в Європі по темпам зростання кількості транзакцій за допомогою пластикових карток. У свою чергу, уряд також взяв курс на cashless-економіку та представив стратегію щодо збільшення безготівкових розрахунків у країні до 2020р. Нова концепція базується на чотирьох основних засадах: зниження попиту на готівку, розвитку безготівкових форм оплат, розвитку інфраструктури та збільшення фінансової обізнаності людей для зміни звичок.

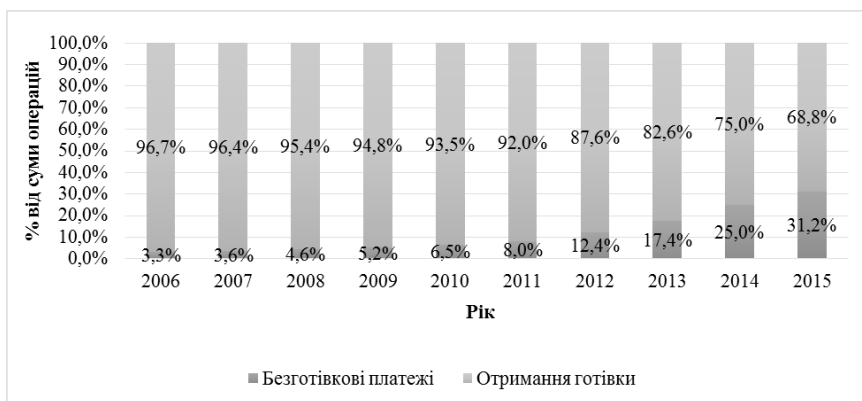

Рис.3. Структура видів грошових операцій

**Побудовано автором за даними Національного банку України [3]*

За останні 10 років в Україні спостерігається значне збільшення доли безготівкових розрахунків у загальній масі платіжних операцій. Середній темп приросту щорічно складав майже 61%. Починаючи з 2014 р. кількість безготівкових платежів перевищує кількість готівкових. У 2015 р. кількість безготівкових операцій склала 1287 млн. од., що майже у два рази більше ніж кількість готівкових операцій.

Однак не дивлячись на стрімке збільшення кількості безготівкових операцій, їх середній розмір не перевищує середній розмір готівкових, станом на

2015 р. середня сума однієї готівкової операції майже у 4 рази більше ніж сума безготівкової.

На сучасному етапі в Україні активно впроваджуються інформаційні технології в фінансову систему. Це дає можливість підвищити якість послуг та суттєво розширити їх перелік. За допомогою нових технологій та послуг фінансові установи мають змогу оперативніше та якісніше здійснювати операції та спрощувати проведення розрахунків населення.

Збільшення кількості безготівкових роздрібних платежів сприятиме збільшенню надходжень фінансових ресурсів до національної економіки, зокрема банківського сектору. Це дасть змогу забезпечити банки додатковою ліквідністю, зробити доступнішими кредити для населення, а отже, поживати розвиток економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Master Card Advisors - Cashless Society [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mastercardadvisors.com/_assets/pdf/MasterCardAdvisors-CashlessSociety.pdf

2. С 2017 года в Дании прекратят выпуск наличных [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hi-news.ru/technology/s-2017-goda-v-danii-prekratyat-vypusk-nalichnyx.html>

3. Статистика НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162&cat_id=36674

4. Топ-10 безналичных стран мира [Електронний ресурс]//–Режим доступу:http://www.prostobankir.com.ua/mezhibankovskiy_biznes/stati/top_10_beznalitychnyh_stran_mira

5. Шведы не поддержали введение национальной электронной валюты [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://psm7.com/news/shvedy-ne-podderzhali-vvedenie-nacionalnoj-elektronnoj-valyuty.html>

Яковенко Владислав Сергеевич, к.е.н., доцент кафедры статистики, учета и экономической информатики,

Йоненко Светлана Юрьевна, студентка,

Днепропетровский национального университета имени Олеся Гончара (г. Днепр)

ДОРОЖНАЯ КАРТА РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ТУРИСТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ

Многие регионы имеют высокий потенциал мультимодального использования транспортных коридоров, но за счет малоразвитой транзитной политики теряют свое преимущество. В течении последних трех лет в Украине наблюдается перераспределение туристических потоков. Туристические потоки распределились между регионами материковой части Украины, тем самым увеличив спрос на туристические услуги в этих регионах. При этом транспортная инфраструктура большей части туристических регионов находится в критическом состоянии, что ставит перед туристами проблему выбора транспортного маршрута к месту отдыха с его сервисной и ценовой компонентой.

С начала 60-х годов XX века, в зарубежной литературе проблеме развития транспортной инфраструктуры уделяли внимание А. Маршалл, Р. Фрэй, Е. Симонис и др. В своих работах, особое внимание развитию курортно-рекреационных территорий уделяли такие ученые, как В. Гуляев [1], А. Здоров [2], В. Никифоров и др. Проблемой транспортной инфраструктуры Украины до сих пор является актуальной среди ученых. К примеру А. Кругляк в своей работе [4] предлагает подходы к улучшению качества автомобильных дорог. Туристический поток, в течении последних трех лет обращен в сторону регионов Украины, имеющих курортно-рекреационные зоны, предпочитая их зарубежным поездкам.

Отрасль туризма в Украине имеет перспективы на усиление позиций, но существуют факторы-дестимуляторы, которые замедляют ее развитие.

Главными проблемами подсистемы транспорта можно выделить: неудовлетворительное состояние дорог, высокий уровень морального и физического износа материально-технической базы, не соответствие автомобильных дорог современным требованиям. Разрыв между спросом и предложением качественных характеристик автодорог – снижает конкурентоспособность украинской транспортной инфраструктуры. Также две трети ж/д путей – одноколейные, что снижает уровень качества транспортной инфраструктуры. Пути маршрута можно выбрать исходя из следующих видов транспорта: собственный автомобиль, автобус, ж/д сообщение, авиасообщение. Рассмотрев варианты прибытия к туристическому объекту автобусом и ж/д сообщением, были изучены стоимость и время следования маршруту от точки отправления к областным центрам регионов Украины. Г. Днепр послужил точкой отправления во все направления. В табл.1 приведен туристический поток в разрезе областей Украины за 2015 г., а также актуальная стоимость билета и расстояние до областного центра.

Из-за изменения векторов туристических потоков, исследование проводилось по 22 областям Украины без учета Донецкой и Луганской областей, а также территории Крыма из-за усложненной транспортной коммуникации.

Исходя из таблицы 1 для решения задач транспортной инфраструктуры во многих регионах следует:

- Открыть прямое ж/д сообщение между областными центрами Днепропетровской и Ивано-Франковской, Закарпатской, Полтавской, Черниговской и Житомирской областями.
- Уменьшить тарифы на пассажирские перевозки.
- Использовать географическое положение Закарпатской области для расширения транспортного коридора.
- Минимизировать время ожидания участников перевозочного процесса в узловых пунктах транспортных коридоров.

- Создание новых адаптированных туристических транзитных маршрутов с учетом регионального туристического потока.
- Обеспечить различные виды пассажирских перевозок в одной полосе транспортной коммуникации.
- Провести капитальный ремонт большей части дорог местного назначения, с использованием высококачественных материалов.
- Увеличить количество автобусов, сервис которых соответствует длительному маршруту.

Таблица 1

Анализ транспортной инфраструктуры

Область	Количество внутренних туристов	Железная дорога		Автобус	
		Время маршрута	Цена за билет в \$	Время маршрута	цена за билет в \$
Винницкая область.	9126	11:20:00	4,18	16: 50:00	16,92
Волынская область.	5648	17:14:00	5,9	19: 20 :00	16,7
Днепропетровская область.	7195	-	-	-	-
Житомирская область.	2512	-	-	14: 40 :00	11,78
Закарпатская область.	3049	-	-	12: 45 :00	12,11
Запорожская область.	13694	1:51:00	2,49	1:15:00	1,24
Ивано-Франковская область.	57708	-	-	19:35 :00	20,8
Киевская область.	1348	8:16:00	4,52	8:00:00	9,64
Кировоградская область.	4059	5:34:00	2,84	4:45:00	6,46
Львовская область.	48585	18:33:00	4,98	19: 45 :00	18,62
Николаевская область.	833	13:26:00	4,1	7:07:00	8,18
Одесская область.	10939	11:13:00	3,79	6:00:00	12,07
Полтавская область.	591	-	-	4:10:00	3,93
Ровенская область.	1236	15:45:00	5,94	15:35:00	14,25
Сумская область.	3456	-	-	8:00:00	7,67
Тернопольская область.	1643	16:20:00	5,36	20:45:00	20,83
Харьковская область.	5281	4:14:00	2,99	4:15:00	5,31
Херсонская область.	4486	12:02:00	4,52	6:05:00	7,71
Хмельницкая область.	10189	14:06:00	5,06	18:12:00	15,2
Черкасская область.	1778	-	-	5:50:00	6,91
Черниговская область.	509	-	-	10:50:00	17,05
Черновицкая область	1828	-	-	18:30:00	18,69

**Составлено автором*

Улучшение материально-технической базы транспортной подсистемы для соответствия современным требованиям приведет к стабилизации и развитию туристической отрасли, появится гибкая система тарифов, за счет высокой конкуренции на рынке транспортных услуг, произойдет распределение туристического потока в регионы, где транспортная инфраструктура менее развита. Модернизация приведет к увеличению пассажирских перевозок.

При высоком финансировании транспортного комплекса и использовании высококачественных материалов при реставрации или создания новых автомобильных дорог увеличится потенциал транспортной инфраструктуры Украины.

Список использованной литературы:

1. Гуляев В. Г. Туризм: экономика, управление, устойчивое развитие: Учебник / В. Г. Гуляев, И. А. Селиванов // – М., 2008. – 280 с.
2. Здоров А. Б. Экономика туризма: Учебник /А. Б. Здоров. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 272 с.
4. Круглянко А.В., Козакова І.Ф. Визначення пріоритетних напрямів розвитку Чернівецької області у сфері туризму // Вісник Чернівецького торгівельно-економічного інституту. Економічні новини. –№1. –2015. – 61-71 с.
5. Busfor — Онлайн сервис продажи билетов: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://busfor.ua>
6. ПАТ «Укрзалізниця»: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uz.gov.ua/>

Боюн Валерія Володимирівна, студентка,
Гільорме Тетяна Вікторівна, к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та
економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для розробки методики обліку зобов'язань на науковій основі необхідно насамперед з'ясувати суть цього поняття, оскільки правильна термінологія

визначення дефініцій дадуть змогу глибше зрозуміти механізм їхнього формування, склад і структуру.

У ст. 509 Цивільного кодексу України зазначається, що «зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [9].

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Н(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» подано визначення зобов'язань як категорії бухгалтерського обліку. Зокрема, зобов'язання розуміють як «...заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [10, 11].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку й відображення у фінансовій звітності зобов'язань підприємства визначено в П(С)БО 11 «Зобов'язання». Відповідно до нього зобов'язання визнається і відображається в обліку, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення [19].

Для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень менеджери підприємства повинні володіти об'єктивною та вичерпною інформацією, щодо реальних та потенційних постачальників. Одним з методів, який групує чи розподіляє за певними критеріями існуючу сукупність контрагентів (постачальників) є АВС-аналіз. Найпоширенішим критерієм, який використовують при аналізі структури постачальників є об'єм та зміна поставок. Ще одним з методів за допомогою якого можна здійснювати аналіз структури постачальників є XYZ-аналіз. Цілю цього методу є встановлення стабільності поставок товарів, робіт послуг від контрагентів. Це можливо

зробити за допомогою визначення коливань об'єму поставок. Для більшої ефективності та точності аналізу використовують поєднання двох методів. Результатом об'єднання є матриця на основі якої потім визначають найбільш цінних постачальників, що приносять значний вклад в результати діяльності підприємства та тих, що не мають значного впливу на діяльність підприємства.

Аналіз кредиторської заборгованості за допомогою цих методів розпочинається з аналізу обсягу закупок товарів у вітчизняних та іноземних постачальників. Тому було здійснено збір даних, щодо обсягу закупок. Наступним етапом АВС-аналізу був розрахунок долі в обороті кожного контрагента та доля в обороті накопичувальним підсумком на снові якої було визначено до якої з підгруп відноситься те чи інше підприємство.

Для групування постачальників за методом АВС-аналізу було використано можливості «1С Підприємство», подальші розрахунки здійснювались в MS Excel.

Результати інтегрованого АВС / XYZ-аналіз постачальників можливо застосувати для формування матриці управлінських рішень щодо зменшення кредиторської заборгованості досліджуваного підприємства. Після розрахунку об'єму поставок та поділу сукупості на три групи, що характеризують найбільший та найменший вплив на фінансовий результат діяльності підприємства, за допомогою АВС-аналізу. Аналіз об'єму коливань вище розглянутої сукупності аналізуємо за допомогою XYZ-аналізу. На основі коливань об'єму поставок розраховується коефіцієнт варіації, на основі якого відбувається поділ сукупності на три групи. За допомогою цього методу здійснюємо оцінку стабільності поставок запасів від контрагентів. Після розрахунку об'єму поставок та поділу сукупості на три групи, що характеризують найбільший та найменший вплив на фінансовий результат діяльності підприємства, за допомогою АВС-аналізу.

Матричне зображення інтегрованого АВС і XYZ-аналізу наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Матрична проекція інтегрованого ABC і XYZ-аналізу обсягу постачання від кредиторів

AX висока споживча вартість, високий ступінь надійності прогнозу внаслідок стабільності споживання 1	AY висока споживча вартість, середній ступінь надійності прогнозу внаслідок нестабільного споживання 2	AZ висока споживча вартість, низький ступінь надійності прогнозу внаслідок стохастичного споживання 0
BX середня споживча вартість, високий ступінь надійності прогнозу внаслідок стабільності споживання 3	BY середня споживча вартість, середній ступінь надійності прогнозу внаслідок нестабільного споживання 4	BZ середня споживча вартість, низький ступінь надійності прогнозу внаслідок стохастичного споживання 1
CX низька споживча вартість, високий ступінь надійності прогнозу внаслідок стабільності споживання 4	CY низька споживча вартість, середній ступінь надійності прогнозу внаслідок нестабільного споживання 24	CZ низька споживча вартість, низький ступінь надійності прогнозу внаслідок стохастичного споживання 6

Виходячи з її даних, найважливішими для випуску є продукція із груп AX, AY та BX, оскільки вони мають високу вартість та реалізацію більшості з них можна з високою вірогідністю передбачити. Групи AZ, BY і CX – тут можливі два напрями покращення результатів діяльності. Перший – виявляти шляхи підвищення доходності цієї продукції (можливості підвищення цін, пошук більш вигідних постачальників). Другий – пошук можливості для зростання продаж продукції даної товарної групи. При цьому поле AZ включено як виняток, завдяки високій вартості, хоч вона і характеризується стохастичним споживанням

Аналіз об'єму коливань вище розглянутої сукупності аналізуємо за допомогою XYZ-аналізу. На основі коливань об'єму поставок розраховується коефіцієнт варіації, на основі якого відбувається поділ сукупності на три групи. За допомогою цього методу здійснюємо оцінку стабільності поставок товарів від контрагентів.

Результати інтегрованого ABC / XYZ-аналіз постачальників можливо використати для здійснення вибору: продовжувати чи не продовжувати діючий контракт з контрагентом.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996–XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996>
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: наказ М-ва фінансів України від 11.02.2000 р. № 1050/6241. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

Правікова Валерія Юріївна, студентка,

Корнілова Ольга Миколаївна, к.е.н.,

*доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

СУЧАСНА ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМАТИКА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Одним з найскладніших та найдинамічніших складових елементів ринкової економічної системи є ринок праці. Його стан безпосередньо залежить від загальної економічної ситуації, розвитку підприємництва, від участі населення в економічній діяльності та можливості вибору її виду, а також системи цінностей, які переважають у суспільстві. Тому вивчення ринку праці та його структури, відстеження основних тенденцій завжди є актуальним та потребує постійного спостереження і аналізу.

Серед науковців немає єдиного підходу до визначення поняття «ринок праці». Тому економічну категорію «ринок праці» можна охарактеризувати як систему, яка відображає відносини найманих робітників та роботодавців з

приводу купівлі-продажу робочої сили особисто або через посередників, а ситуація на ринку є індикатором стану економіки країни[6].

За даними державної служби статистики, рівень зайнятості населення не є сталим показником і знаходиться у постійній динаміці. Так у 2010-2013 рр. динаміка показника була відносно стабільна із тенденцією до зростання. проте у 2014, після втрати Україною частини своєї території, після початку військових дій на Сході, ситуація помітно вплинула на ринок праці і кількість зайнятого населення значно зменшилася.

Головним індикатором стану ринку праці є рівень безробіття, який відображає ступінь відповідності між пропозицією робочої сили та попитом на неї і належить до переліку основних макроекономічних показників. Рівень безробіття населення, визначений за методологією Міжнародної організації праці (МОП), зріс з 7,3% до 9,3% економічно активного населення.

Сучасний стан на ринку праці характеризується професійно-кваліфікаційним дисбалансом робочої сили та неоднорідністю кон'юнктури. У більшості сільськогосподарських регіонів України вона є трудонадлишковою, тобто пропозиція робочої сили перевищує її попит. А в регіонах, де переважають будівництво, хімічна, добувна, оборонна промисловості кон'юнктура навпаки є трудодефіцитною.

Серед інших проблем на ринку праці в Україні простежується також гендерна проблематика, яка ніколи не була пріоритетною для української влади. Як засвідчує практика, проголошений Основним законом України гендерний паритет в реальному житті часто порушується. Особливо сильно проблема гендерної нерівності проявляється в умовах трудонадлишкової кон'юнктури ринку праці.

Гендерні відносини в Україні регулюються низкою законодавчих актів [1—4], у відповідності з якими гендерна рівність — це рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Для

України характерний нерівний доступ до матеріальних ресурсів для чоловіків та жінок, суттєва різниця в оплаті праці та гендерно сегрегований ринок праці не зважаючи на наявність правової основи для забезпечення гендерної рівності.

Статистичне порівняння рівня зайнятості жінок у ряді європейських країн засвідчили про те, що у всіх країнах рівень зайнятих чоловіків є суттєво вищим [7]. В Україні рівень зайнятості серед жінок за 9 місяців 2016 року склав 51,8% (за 9 місяців 2015 року – 51,9%), серед чоловіків – 61,8% (за 9 місяців 2015 року – 62,5%). Кількість безробітних жінок за 9 місяців 2016 року становила 641,7 тис. осіб, а кількість безробітних чоловіків – 1020,5 тис. осіб. На протязі 2016 року серед 1270,4 тис. осіб, які мали статус зареєстрованого безробітного, незначною мірою переважали жінки, частка яких становила 52,8% або 671,4 тис. осіб.

Окрім того, проблема гендерної асиметрії виражається у нижчому рівні оплати праці жінок [5]. У 2016 році середньомісячна заробітна плата жінок становила 4480 грн., в той час як у чоловіків вона складала 6001 грн., даний показник переважає лише у діяльності в сфері адміністративного та допоміжного обслуговування - 4063 грн. у жінок і 3944 грн. у чоловіків.

Буквально термін «сегрегація» означає «поділ», «розподіл», «відділення». Можна сказати, що гендерна професійна сегрегація – це асиметричний розподіл жінок та чоловіків у різних структурах зайнятості: галузевій, професійній, посадовій. Існує два види гендерної сегрегації: горизонтальна та вертикальна. Горизонтальна розуміє під собою професійну та галузеву сегрегацію – розподіл чоловіків та жінок за професіями та галузями, проте вона ж має ще й вертикальний вимір, тобто розподіл за посадами. Вертикальна сегрегація представляє собою обмеження просування за кар'єрними сходами, також має назву «скляна стеля», тобто коли жінка не може піднятися вище певного ступеню. Ще однією моделлю є так звана модель «скляної стелі та скляних стін», коли вертикальна сегрегація доповнюється горизонтальною і жінки мають менший доступ до професій та видів діяльності, що забезпечують

кар'єрне зростання. Зі «скляною стелею» тісно пов'язане явище «липкої підлоги», це означає, що жінки довше ніж чоловіки затримуються на низьких позиціях. Також існує помітна дискримінація жінок при прийнятті на роботу. Можна сміливо говорити про існування двох сегментів на ринку праці – чоловічої та жіночої зайнятості. Це переплітається із теорією подвійного ринку, згідно з якою кожен із двох вказаних сегментів має свої характеристики та особливості. Традиційно в характеристиці сегментів можна виділити розбіжності у рівні заробітної плати, режимі та гарантіях зайнятості, доступі до соціальних благ, можливості підвищення кваліфікації та кар'єрного зростання. Ключовим моментом тут є неможливість мобільності між секторами. Гендерна асиметрія формується значною мірою під впливом стереотипів стосовно місця жінок та чоловіків у економіці країни, що призводить до «жіночих» та «чоловічих» сфер діяльності [5].

Гендерна нерівність у сфері зайнятості в Україні не має яскраво вираженого дискримінаційного характеру, але зумовлює потребу в проведенні гендерної політики, яка має бути спрямована на подолання гендерної професійної сегрегації. При вирішенні цієї проблеми потрібно виходити із сучасних економічних і соціальних умов. Політику, спрямовану на зменшення чи ліквідацію сегрегації, називають “політикою десегрегації”. Для коригування професійної сегрегації необхідними є: політика компенсаційних дій; рівномірніший розподіл частки оплачуваної та неоплачуваної роботи; вжиття заходів, що допомагають чоловікам і жінкам узгоджувати трудову діяльність із роботою в домогосподарстві та із сімейними обов'язками.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.71 ВВР №322-VIII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року» від 27 грудня 2006 р. № 1834 /Верховна Рада України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.

5. Близнюк В. Гендерні відмінності оплати праці в Україні / В. Близнюк // Україна: аспекти праці. — 2006. — № 6 — С. 18—25.

6. Людський розвиток регіонів України : аналіз та прогноз : монографія / за ред. Е.М. Лібанової. — К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. — 367 с.

7. Федоренко В.Г. Євроінтеграція, економіка і ринок праці в Україні / В.Г. Федоренко, Ю.Б. Пінчук // Ринок праці та зайнятість населення. — 2014. — №1. — С. 13–15.

Приходько Анастасія Євгенівна, студентка,
Бондаренко Наталя Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ ВИДИ

В умовах нинішньої економіки підвищення ефективності виробництва та подальшого розвитку суб'єктів господарювання можна досягти за умов зниження собівартості продукції та ефективного управління витратами підприємства. Собівартість як економічна категорія характеризує, перш за все виробничі стосунки між суб'єктами господарювання і державою з приводу використання у виробничому процесі робочої сили, засобів праці, предметів праці і природних ресурсів. Основу її складають суспільні витрати виробництва, до складу яких включаються витрати на спожиті засоби виробництва (сировину, матеріали, паливо, амортизацію основних засобів) і оплату праці. Кошти, витрачені на виробництво продукції і включені до складу собівартості, мають бути відшкодовані в результаті здійснення простого відтворення.

Собівартість як показник господарської діяльності відображає витрати конкретної організації на виробництво відповідного виду продукції в грошовій формі. Тому він є найважливішим якісним показником роботи організації, за рівнем якого можна робити висновки про ефективність використання виробничого потенціалу (робочої сили, матеріальних ресурсів), про організацію і технологію виробництва. Показник собівартості широко застосовується на всіх рівнях управління економікою: є базою ціноутворення на продукцію, що випускається, використовується при визначенні нижньої межі цін, обґрунтуванні рішень про обсяг і структуру випуску продукції. Проте чинна практика управління собівартістю у багатьох підприємствах не відповідає сучасним завданням, так як не носить комплексного характеру і не забезпечує належного зменшення витрат. Постійне зменшення витрат виробництва є одним із головних напрямів створення протизатратного механізму в організаціях та їх підрозділах [1]. Ф. Бутинець та Н. Ткаченко визначають собівартість продукції як поточні витрати підприємства на виробництво та збут продукції, які виражені в грошовій формі [2; 3]. Цю думку також підтримує і В. М'якота, який говорить про собівартість продукції як про діяльність підприємства, що виготовляє певний вид продукції і виражає в грошовій формі всі витрати пов'язані з виробництвом та збутом продукції [4]. Л. Нападковська стверджує, що собівартість продукції складається з затрат на виробництво і реалізацію продукції, тому вона вказує, наскільки ефективно на підприємстві використовують всі види ресурсів [5]. За визначенням В. Панасюка собівартість продукції як центральний об'єкт управління і якісний показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства [6].

На думку американських вчених Г. Велш і Д. Шорт собівартість визначається як сплачені гроші плюс поточна ціна всіх не грошових компенсацій [7]. Проте, на нашу думку, поняття «виробничі витрати» та «собівартість» не можна ототожнювати, тим більше, не можна цього робити з поняттями «витрати». Термін «витрати» ототожнює як використання тільки

тих ресурсів, які при визначенні прибутку господарюючого суб'єкта за даний період часу відповідають доходам. На основі проведеного вище аналізу сутності собівартості продукції у економічній та обліковій літературі встановлено, що: «собівартість продукції» – це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції (робіт, послуг). Чим краще працює підприємство, ефективніше використовує виробничі ресурси, тим нижча собівартість продукції (робіт, послуг). Собівартість готової продукції має властивість змінюватися залежно від обсягу витрат під час її виготовлення. Виходячи з цього, собівартість продукції поділяється на декілька видів (рис. 1).

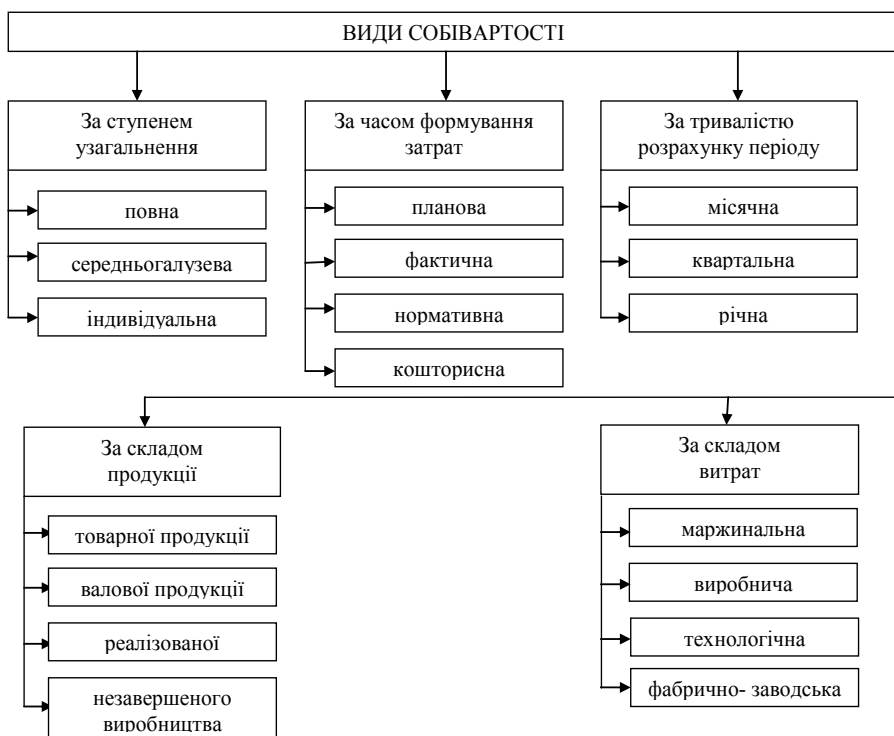

Рис.1. Класифікація собівартості продукції

Слід зазначити, що Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визнає фактичну собівартість одним із основних

принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, тобто пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на її виробництво та придбання [8].

При прийнятті ефективних та обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарської діяльності слід спиратися на економічний аналіз витрат та собівартості продукції, оскільки від її рівня залежать рентабельність окремих видів продукції, та фінансові результати діяльності підприємства в цілому. Саме тому потрібно проводити аналіз собівартості продукції, це призведе до ефективного управління витратами підприємства в цілому та собівартістю продукції зокрема.

Список використаних джерел:

1. Мировая экономика [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://www.ereport.ru/articles/firms/cost.htm>
2. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / Ф.Ф. Бутинець, С.М. Лайчук, О.В. Олійник, М.М. Шигун. – Житомир: ПП «Рута». – 2002. – 591 с.
3. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: [підручник] / Н.М. Ткаченко – К.: А.С.К. – 2001. – 784 с.
4. М'якота В. Собівартість продукції: від випуску до реалізації: [підручник] / В М'якота. – Х. – 2006. – 268 с.
5. Нападівська Л. Управлінський облік: значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин / Л. Нападівська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 8/9. – С. 78-94
6. Панасюк В.М. Податковий облік: [навчальний посібник] / В.М. Панасюк, Є.К. Ковальчук, С.В. Бобрівець. – Т.: Карт-бланш. – 2002. – 264 с.
7. Велеш Г.А. Основи фінансового обліку / Г.А. Велеш, Д.Г. Шорт: [навч. посібник]. – К.: Основи. – 2004. – 943 с.
8. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

Прохватило Ольга Олександрівна, студентка,
Вітка Наталія Євгенівна, к.е.н., доцент, докторант кафедри
статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Україна - країна могутнього агропромислового потенціалу і величезними можливостями для розвитку сільського господарства. Це регіон, який має найбільш сприятливі кліматичні умови і якість земельних ресурсів, наявність яких свідчить про можливість ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва.

Агропромисловий комплекс є однією з найважливіших стратегічних галузей нашої української економіки, яка покриває продовольчу безпеку та продовольчу самостійність держави. Великій частині сільського населення надає робочі місця. АПК формує 16-17% валового внутрішнього продукту. Наприклад, у Білорусії та Казахстані відсоток внутрішнього валового продукту становить 13, в Росії - майже 7, в Грузії - більше половини, Киргизстані, Узбекистані й Вірменії - близько третини. Але, на жаль, використовуються не повністю економічні можливості аграрного сектора України. Він забезпечує близько 60% фонду споживання, займає друге місце серед економічних секторів в товарній структурі експорту та залишається фактично єдиним сектором, який багато років поспіль забезпечує позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. Головним нормативно-правовим документом, що висловлює державне сприяння АПК на сьогоднішній день є Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004р.

В Україні багато проблем все ще залишаються невирішеними, незважаючи на деякі успіхи в розвитку сільськогосподарського сектора. Для того, щоб сільське господарство в нашій країні підносилося і процвітало, необхідні значні

зміни в ціновій політиці. Стабільні ціни, на основі яких фермери могли б встановити оптимальний обсяг виробництва мають важливе значення для сільського господарства, а також ціновий механізм повинен стати центральним елементом постреформованого сільськогосподарського виробництва.

Беручи до уваги земельні відносини, можна твердо сказати, що в Україні ще не в належній мірі вирішені питання стосовно формування ринку землі, а саме: в системі економічного обігу не розкрито місце землі; для реалізації громадянами права власності на землю не організовано належних умов; інфраструктура ринку землі вимагає поліпшення.

Слід звернути увагу на розвиток фермерських господарств. Держава зобов'язана вжити заходів, які будуть сприяти розширенню ФГ, тому що, згідно зі статистикою, в Україні спостерігається тенденція до зменшення кількості сільського господарства. В Україні станом на 1 листопада 2016 року відносно із достеменною датою 2015 року кількість зареєстрованих фермерських господарств знизилась з 39428 до 38850. І якщо раніше господарствами використовувалося 4621,7 тис. га, нині в користуванні 4391,9 тис. га. Про це вказують дані Державної служби статистики. Так за інформацією статистів із 4391,9 тис. га, що наразі перебувають у користуванні зареєстрованих господарств 4263,6 тис га це рілля. У середньому на одне господарство припадає 113 га, з яких 109,7 га рілля. За відомостями, приведеними без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та частини зони проведення АТО, найбільшу кількість господарств, у поточному році, зареєстровано на території Одеської, Миколаївської та Дніпропетровської областей відповідно 5090 тис, 38830 та 3351 фермерських господарств.

Основна проблема в створенні фермерських господарств є відсутність початкового капіталу, на основі якого можна було б збудувати добре функціонуюче виробництво. Проблему, на мій погляд, можна усунути шляхом надання пільгових кредитів підприємцям, а також важливою умовою є забезпечення всіх продажів готової сільськогосподарської продукції у

відповідних цінах; створити умови, за яких у фермерів буде можливість змінити свою застарілу технологію на більш модернізовану.

Сільське господарство є і зістанеться насущним та пріоритетним видом діяльності, проте його частка у макроекономічних показниках країни та її регіонів щорік зменшується, і щоб зарадити цій негативній тенденції необхідно вжити наступних заходів: вдосконалити законодавство, яке направляє агропромислові відносини, що дасть змогу запровадити нові правила експорту сільськогосподарської продукції; замінити застарілу техніку на нову для покращення якості і швидкості збирання сільськогосподарської продукції більш дешевшими джерелами, ніж кредитування, тобто залучення інвестицій, лізинг тощо; збільшити конкурентоспроможність продукції сільського виробництва шляхом вивчення та упровадити досвід іноземних розвинутих країн, що дозволить Україні посісти належне місце в інтернаціональному аграрному поділі праці; розробити і впровадити системи збуту готової продукції галузі; здешевити паливно-мастильні засоби та засоби захисту рослин; налагодити більш ефективну діяльність з приводу підготовки висококваліфікованих кадрів для даної галузі.

Значну роль зобов'язана відігравати інноваційна діяльність. Головним напрямком інноваційної діяльності в аграрному секторі є впровадження найбільш далекосяжних агротехнологій.

Серед напрямів інноваційного розвитку аграрного сектора слід визначити такі: створення та впровадження у виробництво високопродуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, нових порід тварин і птиці; стимулювання агроекологічної діяльності, зокрема розвитку альтернативного органічного агровиробництва; формування високоосвічених професійних кадрів. Підводячи підсумок, можна сказати, що, незважаючи на проблеми, властиві сучасному етапі розвитку сільського господарства, Україна зобов'язана розвивати продуктивні сили сільського господарства. І на протязі наступних кількох років, наша сільськогосподарська продукція може вийти на світовий

ринок і конкурувати з продукцією інших розвинених країн. Беручи до уваги той факт, що природні умови в нашій країні сприяють ефективному розвитку галузі сільського господарства, це може допомогти вирішити нагальні проблеми, і ми можемо з упевненістю передбачити динамічний економічний ріст України, зокрема, сільського господарства в якості основи.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: від 16.01.2013 р. №436-VI за станом на 27 лютого 2008 р. // ВРУ. – Офіц. Видання. – К.: Парламентське видавництво, 2009. – Т. 1. – С. 3-153.
2. Лузан Ю. Я. Напрями розвитку сільськогосподарського виробництва і соціальної сфери села / Лузан Ю.Я. // Економіка АПК. – 2009. – №7. – С. 3-12.
3. Управління інноваційною системою аграрного підприємства / Сіренко Н. М. // економіка АПК. – 2009. – №9. – С. 43-46.
4. Офіційний сайт Держкомстату України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Кутова Наталя Геннадіївна, старший викладач кафедри економіки,
організації та управління підприємствами
ДВНЗ «Криворізький національний університет» (м. Кривий Ріг)

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПРОЦЕДУРИ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

В сучасних умовах господарювання управління персоналом повинно бути спрямовано на контролювання та стимулювання працівників для того, щоб досягати цілі підприємства. На підприємствах варто створити умови для самореалізації працівників, щоб їх праця була ефективною, а стимули і мотиви – дієвими. При створенні механізму стимулювання праці необхідно дати можливість персоналу самореалізовуватися та враховувати їх потреби та інтереси. Отже, дослідження факторів впливу на формування механізму стимулювання персоналу є актуальним.

При аналізі літературних джерел виявлено, що чимало вчених присвятили свої праці проблемі дослідження факторів впливу на стимулювання праці, серед

них О.І. Андрусь, Д.П. Богиня, Й.С. Завадський, А.М. Колот, О.Ю. Шалевська та ін.

На механізм стимулювання праці впливають економічні, організаційні та соціально-психологічні умови, що спонукають персонал до праці. Поведінка працівників підприємства та вплив на неї залежать від безлічі чинників. Таким чином, виникає потреба систематизувати та проаналізувати фактори, оцінити силу їх впливу на механізм стимулювання персоналу, розробити заходи посилення впливу стимулюючих і послаблення дестимулюючих на відтворення робочої сили.

При вивченні класифікації чинників впливу на механізм стимулювання праці за ступенем впливу на систему стимулювання виділяють загальні та елементні. [1, 3, 4]

Систему стимулювання можна розглядати як сукупність різних напрямків стимулювання: виконання працівником його функціональних зобов'язань, професіонального розвитку найманого працівника, неформальної участі працівника в управлінні підприємством. [2]

За вищевказаними напрямками при формуванні механізму стимулювання персоналу водночас можна застосовувати наступні процедури стимулювання (рис.1).

Розглянемо фактори впливу на процедури стимулювання, які поділені на чотири групи: виробничі, організаційні, соціальні, особистісні (табл.1) [3].

З точки зору підприємства застосування процедур стимулювання також доцільно здійснювати в комплексі, тому що дані процедури спрямовані на стимулювання різних аспектів діяльності працівника на підприємстві. Так, винагорода може впливати на продуктивність працівника та якість його праці. Система відданості підприємству через можливість просування по службі стимулює підвищення працівником своєї кваліфікації. Особливістю участі працівників в управлінні підприємством є те, що підпорядковуються цілі

окремих учасників інтересам підприємства, мобілізується внутрішній потенціал групи і при цьому зменшує витрати, пов'язані з управлінням нею.

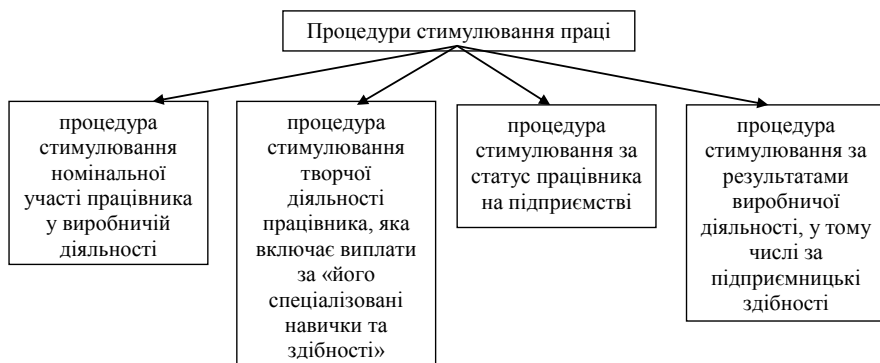

Рис. 1 Процедури стимулювання праці на підприємстві [2, 3]

Таблиця 1

Фактори впливу на процедури стимулювання працівників

№ з/п	Назва процедури	Фактори впливу
1	Процедура стимулювання виконання основних функціональних обов'язків працівника у виробничій діяльності	1. Виробничі: умови праці, чисельність персоналу, кількість кваліфікованих працівників, кадрова структура, обсяг продукції (робіт), темпи виробництва, номенклатура продукції (робіт), рівень оплати праці. 2. Організаційні: організація праці, система оплати праці, системи і методи управління, організаційна структура, рівень професійної підготовки, трудове законодавство. 3. Соціальні: оплата тимчасової непрацездатності, зниження професійних ризиків, оплачувана відпустка. 4. Особистісні: працездатність, характер і зміст праці, рівень громадянської свідомості і соціальної зрілості працівника, ступінь засвоєння працівником норм ставлення до праці, ціннісні орієнтації, інтереси, потреби
2	Процедура стимулювання творчої діяльності працівника	1. Виробничі: стан і динаміка НТП, умови праці, кількість кваліфікованих працівників, кадрова структура, обсяг продукції (робіт), рівень оплати праці. 2. Організаційні: підвищення кваліфікаційного, творчого рівня, набуття нових вмінь та навичок персоналу підприємств, організаційна структура, можливість самореалізації, організація навчання та перепідготовки, визнання заслуг і переваг професійної

№ з/п	Назва процедури	Фактори впливу
		діяльності працівника з боку керівництва. 3. Соціальні: творчий характер праці, привабливість і престижність праці. 4. Особистісні: індивідуальні особливості працівника, творчість працівників, характер і зміст праці, якість праці, професійні знання і кваліфікація, заповзятість високий рівень відповідальності, самоповага, лідерство, особистий авторитет
3	Процедура стимулювання за статус працівника на підприємстві	1. Виробничі: умови праці, кадрова структура, обсяг продукції (робіт), рівень оплати праці, фінансова стійкість і платоспроможність підприємства, прибутковість, рентабельність. 2. Організаційні: організаційна структура, рівень економічного розвитку підприємства, рівень менеджменту, стиль керівництва, організаційна культура, престиж і імідж підприємства, організація системи внутрішньо фірмових комунікацій. 3. Соціальні: рівень соціального захисту, соціальний клімат в колективі, соціальна допомога, престижність праці. 4. Особистісні: стаж роботи, позитивна оцінка колег, взаємоповага, взаєморозуміння та продуктивні комунікації між колегами.
4	Процедура стимулювання за результатами виробничої діяльності, у тому числі за підприємницькі здібності	1. Виробничі: умови праці, кадрова структура, обсяг продукції (робіт), рівень оплати праці, продуктивність праці. 2. Організаційні: організаційна структура, можливість самореалізації, участь в управлінні, матеріальне і моральне стимулювання, участь у розвитку виробництва. 3. Соціальні: соціальний захист, соціальний пакет. 4. Особистісні: інтереси і потреби працівників, задоволення від виконаної роботи та її результатів

Таким чином, проведене теоретичне дослідження факторів впливу на процедури стимулювання праці, що дає змогу при їх врахування сформувати дієву систему стимулювання праці на підприємствах.

Список використаних джерел:

1. Андрусь О. І. Мотиваційний аспект управління діяльністю персоналу / О. І. Андрусь // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". – 2013. – № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/>
2. Кутова Н. Г. Структура матеріальної винагороди та механізм її реалізації / Н. Г. Кутова // Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наук. праць. – 2013. – № 9/1 (148). – С. 148–152.

3. Кутова Н.Г. Методичні підходи до класифікації чинників впливу на процедури стимулювання праці / Н.Г. Кутова // Статистика України: науково-інформаційний журнал. - № 3(70) – Київ: Держ.ком.стат. України, 2015 – С. 51-55.

4. Шалевська О. Ю. Систематизація чинників, що впливають на формування механізму мотивації праці в сільському господарстві / О. Ю. Шалевська // Вісник Хмельницького університету. Економічні науки. – 2010. – № 2. – Т. 2. – С. 66–69. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_2_2.

Воронова Анастасія Олегівна, студентка,
Харакоз Лілія Валентинівна, викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ

Впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають нові вимоги до бухгалтерського обліку, як до способу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Важливим фактором розвитку виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання. Враховуючи те, що витрати сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів у більшості підприємств займають 80–90% серед всіх витрат на виробництво нової продукції, то головним завданням є визначення забезпеченості підприємства різними видами матеріальних ресурсів та пошук резервів раціонального їх використання [1].

Необхідною умовою підтримання виробничого процесу на підприємстві є наявність достатньої кількості виробничих запасів. Тому, займаючи домінуючу частину активів підприємства, вони відіграють вагомий роль у формуванні структури витрат підприємства, а їх вартість суттєво впливає на рівень рентабельності виробництва.

Рациональне використання виробничих запасів несе в собі потенціал підвищення ефективності виробництва. У свою чергу, формування достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів і правильне ведення бухгалтерського обліку їх вартості забезпечує достовірність фінансової звітності.

В процесі виробництва деякі виробничі запаси цілком споживаються у виробничому процесі (сировина і матеріали), інші – змінюють тільки свою форму (мастильні матеріали, фарби), треті – входять у вироби без будь-яких зовнішніх змін (запасні частини), четверті – тільки сприяють виготовленню виробів, не входять у їхню масу або хімічний склад.

Запаси відіграють центральну роль у раціональній та ефективній діяльності підприємства, є складовою частиною активів підприємства та суттєво впливають на фінансовий результат господарської діяльності, оскільки займають найбільшу питому вагу у собівартості витрат підприємства більшості галузей виробництва різних сфер діяльності.

Оскільки розвиток підприємства передбачає наявність виробничих ресурсів певної кількості та якості, то проведення обґрунтованого аналізу використання виробничих ресурсів набуває особливого практичного значення для кожного підприємства [2].

Класифікація виробничих запасів необхідна для раціональної організації складського обліку, ведення аналітичного обліку, а також для формування, планування аналізу та управління запасами і інших потреб підприємства.

У склад виробничих запасів гірничодобувної галузі входять запаси сировини, основних матеріалів, допоміжних матеріалів, палива й газу, паливо-мастильні матеріали та запасні частини.

До сировини та основних матеріалів відносяться предмети праці, що складають матеріальну основу готового продукту, тобто для виробництва коксу – вугілля, чавуну – руда, для машин – метал, тощо. Головою особливістю гірничодобувних галузей є те, що видобуток різних корисних копалин ведеться

з надр, які є державною власністю і при переході в користування підприємств поки ще не оцінюються. Як наслідок цього, в складі оборотних коштів вугільних шахт, кар'єрів, рудників сировина і основні матеріали практично відсутні. Однак ці елементи включені в склад оборотних коштів гірничо-збагачувальних комбінатів (ГЗК), збагачувальних та брикетних фабрик, у ремонтно-механічних майстернях і заводах, що входять в структуру гірничодобувних галузей та на інших підприємствах цих галузей.

Допоміжні матеріали, на відміну від основних матеріалів, не входять до складу видобутих корисних копалин, але їх наявність – це життєво важлива для забезпечення нормального процесу його видобутку. Допоміжні матеріали споживаються засобами праці (мастильні засоби, запасні частини), полегшують і покращують процес видобутку корисних копалин (устаткування, вибухові матеріали тощо), створюють безпечні умови праці для робітників підприємств (кріплення виробок, лісові матеріали, спецодяг, спецвзуття, індивідуальні засоби захисту органів дихання). Ці матеріали широко використовуються в процесі видобутку і складають левову частку виробничих запасів.

Паливо і пальне (вугілля, руда, уран, газ, бензин тощо) – це енергоносії, які є одними з видів допоміжних матеріалів, проте, в силу їх важливості для народного господарства, вони відносяться до особливої групи оборотних коштів. Проаналізуємо кошти, які передбачені для створення запасів палива і пального та для витрат на різні виробничі потреби гірничих підприємств. Питома вага цього елемента оборотних коштів у виробничих запасах не перевищує 2-3%. Характер споживаних матеріалів і умови відвантаження корисних копалин (в основному, без упаковки) визначили їх незначну частку у виробничих запасах. Частка оборотних коштів по даній статті невисока з'язку із зростаючою механізацією і автоматизацією виробничих процесів.

На нашу думку, для оцінки забезпеченості підприємств виробничими запасами необхідно проводити аналіз їх складу та структури, враховувати те, що вони повинні бути оптимальними, порівнювати фактичне співвідношення

основних і оборотних активів з їх оптимальною величиною. Тобто важливо розрахувати потребу підприємства в запасах, а також інтенсивність використання виробничих запасів, що дасть можливість досягти високого рівня виробництва та не допустити його спаду.

Основний зміст оборотних засобів, що авансуються у витратах на майбутні періоди на підприємствах вугільної галузі, складають витрати на проведення гірничо-підготовчих і розкривних робіт, які не можуть бути повністю списані на собівартість видобутку корисних копалин під час поточного періоду. Вони списуються поступово, по мірі їх використання під час видобувних робіт, велика питома вага цих витрат зумовлена специфікою процесу видобутку корисних копалин та чинним в даний час порядком планування, обліку і калькулювання собівартості гірничо-підготовчих (вибухових) робіт та методів їх погашення. Певні витрати авансуються на придбання металевих, залізобетонного та анкерного кріплення, призначеного для підтримання експлуатаційно-підготовчих підземних гірничих виробок, а також металевих верхняків і стійок для кріплення очисних вибоїв вугільних шахт.

До витрат майбутніх періодів також відносяться витрати обігових коштів на фінансування придбання матеріалів тривалого користування. До числа цих матеріалів відносяться сталеві канати, різного виду кабелі, конвеєрні стрічки, трубопроводи, гумові шланги тощо.

Отже, обліковий процес виробничих запасів на підприємствах гірничодобувної галузі повинен бути достовірним і необхідним, оскільки відсутність або недостача певного допоміжного матеріалу може повністю призупинити складний ланцюг від процесу видобування корисних копалин до надходження готової продукції до споживача.

Список використаних джерел:

1. Малюга Н.М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: Теорія, практика, перспективи /Н.М. Малюга. – Житомир: ЖІТІ, 2007. – 384 с.
2. Матросова Л. М. Теоретичні засади поняття "виробничі ресурси підприємства" та їх класифікація / Л. М. Матросова, С. А. Носкова // Економічний вісник Донбасу. – № 2 (24). – 2011. – С.207-211

СЕКЦІЯ 4

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Єременко Наталія Юрївна,
*начальник управління аналізу даних структурної статистики
та статистики фінансів підприємств
Головного управління статистики у Дніпропетровській області*

ОБСТЕЖЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Обстеження ділової активності підприємств (ОДАП) – це обстеження, в ході якого вивчаються думки керівників підприємств, а не збираються статистичні дані, тобто це інструмент дослідження економічних явищ з урахуванням суб'єктивних поглядів агентів ринку. Отже, ОДАП відрізняється від звичайних кількісних статистичних обстежень одним важливим аспектом, а саме природою інформації, що збирається.

Одна з головних переваг анкети ОДАП – це її простота та доступність для респондентів. Тобто заповнення анкети не повинно зайняти у респондентів багато часу, а сама побудова анкети має заохочувати їх до участі в опитуванні.

Простота організації ОДАП дозволяє оперативно вдосконалювати склад показників і прийоми економіко-статистичного аналізу, що, відповідно, створює унікальну базу для майбутніх дослідницьких розробок.

Метою проведення державного статистичного спостереження є отримання інформації стосовно очікувань підприємств щодо перспектив розвитку їх ділової активності. Ця інформація (переважно якісного, а також незначною мірою, кількісного характеру) використовується для розрахунку індикаторів ділових очікувань на методологічних засадах, які застосовуються в країнах-членах ЄС та для забезпечення інформаційних потреб національних користувачів і міжнародних організацій.

ОДАП проводиться за такими угрупованнями видів економічної діяльності: промисловість, будівництво, роздрібна торгівля, сфера послуг і сільське господарство.

За характером інформації дані поділяються на "якісні" та "кількісні".

"Якісні" дані ґрунтуються на суб'єктивних оцінках керівників підприємств і визначаються за варіантами відповідей. Показники представлені, як правило, у вигляді запитань із триваріантними, упорядкованими за убутанням, відповідями як відносно змін ділової активності за попередні та у наступні три місяці (на кшталт "більше", "без змін", "менше"), так і оцінки рівня ("вище норми", "нормальний для сезону", "нижче норми"). Більшість запитань анкети ОДАП саме такого, альтернативного типу. Тобто заздалегідь подаються відповіді, що виключають одна одну.

Частка запитань, що вимагають отримання "кількісних" даних (у місяцях, відсотках тощо), є невеликою. Зміст цих запитань обмежується одержанням інформації, відомої тим, кому доручено керівництво підприємством. До такої інформації, наприклад, належать відсоток завантаження виробничих потужностей, кількість місяців забезпеченості замовленнями, проектний обсяг інвестицій.

За метою оцінювання показники державного статистичного спостереження згруповано так: оцінка рівня (це може бути або оцінка рівня, або порівняння з нормальним станом). Такі запитання зазвичай ставляться відносно поточного обсягу запасів, замовлень на виробництво продукції тощо; оцінка змін (це запитання про тенденції за попередні та у наступні три місяці). Такий тип запитань найчастіше використовується для більшості змінних ознак, тобто таких, як виробництво, замовлення, зайнятість, ціни тощо.

Показники державного статистичного спостереження мають відповідний час оцінювання: минулий, поточний, майбутній.

Запитання ставляться респондентам з квартальною, річною періодичністю та два рази на рік.

Основні характеристики ОДАП: за ступенем охоплення одиниць: несудільне вибіркоче; періодичність: квартальна; щодо інвестиційних планів у промисловості – два рази на рік; одиниця спостереження: підприємство; респондент: юридична особа; органи, які здійснюють спостереження: Держстат

та його територіальні органи; місце проведення спостереження: регіони України; класифікації, що використовуються при проведенні спостереження: Класифікація інституційних секторів економіки, статистичний класифікатор організаційних форм суб'єктів економіки, Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 (КВЕД), Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України ДК 014–97, Основні промислові групи (ОПГ).

Формування сукупності одиниць для проведення ОДАП здійснюється щорічно на державному рівні.

Критерії формування вибіркової сукупності одиниць ОДАП: вибіркова сукупність не повинна перевищувати 5% генеральної сукупності одиниць; забезпечення загальних обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) по Україні в цілому на рівні не менше 50% для промисловості, роздрібної торгівлі, сфери послуг; на рівні 40% – для будівництва та сільського господарства.

Джерелами для проведення державного статистичного спостереження є: форми ОДАП; дані державного статистичного спостереження "Капітальні інвестиції" щодо обсягів капітальних інвестицій підприємств промисловості за рік (для обробки даних інвестиційного обстеження промислових підприємств); дані державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" (для зваженого підрахунку відповідей респондентів); дані фінансової звітності банків України, які розміщені на офіційному веб-сайті НБУ (www.bank.gov.ua) у розділі "Банківський нагляд" (для стратифікації основ вибірки з урахуванням банків).

Оброблення даних із анкет ОДАП:

- щодо показників з якісних характеристик здійснення розрахунку частки респондентів, які надали відповідь на кшталт "більше", "без змін", "менше", а також тих респондентів, які не відповіли на відповідне запитання анкети, у загальній кількості опитаних підприємств. У сумі ці частки дорівнюють 100%. На основі отриманих часток розраховуються баланси (В) як різниця між часткою відповідей на кшталт "більше" та "менше".

- стосовно кількісних показників, таких як рівень завантаженості виробничих потужностей (у відсотках) та забезпеченості замовленнями (у місяцях), здійснюється розрахунок середніх арифметичних значень.

Результати державного статистичного спостереження узагальнюються на державному рівні у цілому по Україні; за видами економічної діяльності за КВЕД; за основними промисловими групуваннями за ОПГ; за кількістю найманих працівників, осіб (лише для показників щодо інвестицій у промисловості); по кожному угрупованню видів економічної діяльності, охопленому ОДАП (крім сільського господарства), розраховуються індикатори ділових очікувань відповідно до Методики розрахунку індикаторів ділових очікувань згідно з вимогами розширеного спеціального стандарту поширення даних Міжнародного валютного фонду.

Аналітичні матеріали за результатами ОДАП щоквартально розміщуються на офіційному веб-сайті Держстату в розділі "Статистична інформація" / "Економічна статистика" / "Макроекономічна статистика" / "Тенденції ділової активності".

Яровенко Тетяна Сергіївна, к.е.н., доцент,
*докторант кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СФЕРИ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Зростання ролі освіти в умовах глобальних викликів зумовлено економічними та соціальними перетвореннями у сучасному світі, що вимагають організації якісно нової системи підготовки і перепідготовки кадрів, яка здатна забезпечити їх оперативну адаптацію до сучасних умов інноваційного розвитку. Сучасні тенденції розвитку суспільства в умовах глобалізації, які мають вплив на освітню сферу будь-якої країни, проявляються як: інтелектуальна та

економічна глобалізація, яка обумовлює новий тип організації виробництва з можливістю територіального віддалення підрозділів підприємств, стадій виробничого процесу та зайнятого персоналу; розвиток нових форм зайнятості у відповідності до розвитку світового ринку праці, який дозволив значно розширити можливості ротації кадрів; гнучкість використання робочої сили, яка проявляється у підвищенні її мобільності, формуванні багатoproфільності підготовки працівників та необхідності постійного підвищення її рівня; зростання державних витрат в освіту, яка спостерігається у більшості країн світу; зростання ціни кваліфікованої робочої сили, зміни у обсягах зайнятості та її структурі, що визначає вимоги до підготовки кадрів; скорочення чисельності населення розвинутих країн та його старіння, яке знижує попит на освітні послуги та обумовлює необхідність впровадження системи безперервної освіти; зростання популярності вищої освіти, яка гарантує більшу конкурентоспроможність на ринку праці, збільшення доходів, соціального статусу, збереження і зміцнення здоров'я, свободи життєвого вибору; зростання наукоємності вищої освіти шляхом залучення провідних науковців, осучаснення обладнання, стимулювання студентів до наукових досліджень; збільшення інформаційно-комунікаційної складової освіти шляхом технічного забезпечення навчального процесу, розвитку інформаційно-комунікаційних навичок (техніки комп'ютерних операцій, умінь з інтернет-навігації, знання мов, тощо); розповсюдження системи безперервної освіти впродовж життя; зміни у підходах до навчального процесу: заміна традиційно-класичного підходу на компетентніший, який розвиває здібності і уміння адаптуватися до складних, швидкоплинних і непередбачених ситуацій; уніфікація Європейської вищої освіти через Болонський процес, результатом якої є створення єдиного європейського освітньо-наукового простору тощо.

На фоні глобальних змін досягнення України є не достатніми. Існує суттєва проблема щодо якості освіти в цілому, а попит на фахівців не задовольняється ані структурно, ані якісно. Освітня сфера є інвестиційно

непривабливою для економічних резидентів зарубіжних країн, а інноваційна діяльність цієї сфери має негативні тенденції щодо практичного впровадження інновацій. Результатом цього є те, що Україна втрачає свої позиції у сфері підготовки робочої сили, а освіта потребує вдосконалення як безпосередньо навчального процесу, так і його інноваційно-інвестиційного забезпечення. У промислово розвинених країнах інвестування у сферу освіти з метою забезпечення інноваційного розвитку є пріоритетним напрямом не лише державної політики, але і й приватного сектору. В Україні цьому питанню в певній мірі приділяється увага у ряді законодавчих актів, зокрема, «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» [1], Державній національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття) [2], «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [3], Законах України «Про вищу освіту» [4]; «Про інвестиційну діяльність», «Про інноваційну діяльність», Податковому кодексі України та інших. Так, в Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що в Україні повинен забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень [1]. Але, на жаль, інноваційна діяльність у вітчизняній сфері освіти характеризується відсутністю цілісності та системності у розробці, обґрунтуванні та освоєнні інновацій.

Задля розвитку всіх напрямів цієї сфери передбачається [1]: стимулювання інвестицій юридичних і фізичних осіб; визначення пріоритетних напрямів фінансування освіти і концентрація фінансових ресурсів для їх реалізації; забезпечення ефективного використання коштів; удосконалення правового підґрунтя для приватного фінансування діяльності навчальних закладів; проведення державними та місцевими органами управління освітою моніторингу інвестування навчальних закладів, тощо. Проведення зазначених заходів потребує більш ґрунтового аналізу з метою створення науково-

обґрунтованого теоретичного підґрунтя для практики ведення інноваційно-інвестиційної діяльності навчальних закладів.

Державна національна програма «Освіта» [2] наголошує на формуванні багатоваріантної інвестиційної політики в галузі освіти з використанням кардинально нових підходів. Однією з основних та актуальних проблем цієї ситуації Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [3] визначає слабку мотивацію суспільства та бізнесу до інвестування освіти та наголошує на необхідності розвитку наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення її якості на інноваційній основі. Закон України «Про вищу освіту» у новій редакції [4] в питанні щодо «освітніх інвестицій» передбачає можливість створення вищим навчальним закладом сталого фонду (ендаументу) у вигляді суми коштів або вартості іншого майна, призначених для інвестування або капіталізації на строк не менше 36 місяців, пасивні доходи від якої використовуються з метою здійснення його статутної діяльності у порядку, визначеному благодійником або уповноваженою ним особою. Крім того вищому навчальному закладу надається право утворювати на громадських засадах дорадчі (дорадчо-консультативні) органи, зокрема, раду інвесторів та раду бізнесу з метою вироблення стратегії та напрямів провадження освітньої та (або) наукової діяльності [4]. Але з огляду на це законодавча база з питання інноваційно-інвестиційної діяльності навчальних закладів має певний ряд пробілів та неточностей, що не дозволяє в повній мірі реалізувати на практиці принцип інвестиційного забезпечення прискореного інноваційного розвитку вітчизняної освітньої сфери.

Список використаних джерел:

1. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 N 347/2002 [Електронний ресурс] / Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – 11с. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002/print1363267212303792>
2. Про Державну національну програму "Освіта" (Україна XXI століття) : Постанова Кабінету міністрів України від 03.11.1993 р. N 896 (із змінами № 576 (576-96-п) від 29.05.96) / [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg =896-93->

%EF

3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 №344 / [Електронний ресурс] / Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – 18 с. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>

4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] / Верховна рада України // Відомості Верховної Ради. – 2014. – №37-38. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Шикірява Оксана Валеріївна, студентка,
Дмитрієва Вікторія Анатоліївна, к.і.н., доцент кафедри статистики, обліку
та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА РИНКУ МОБІЛЬНИХ ТЕЛЕФОНІВ

Інновації в сфері інформаційно-комунікаційних технологій сформували цілу касту споживачів, для яких сьогодні функція зв'язку, яку виконує мобільний телефон, є недостатньою. Більшість покупців бажають не просто подзвонити чи надрукувати повідомлення, а й отримати швидкий доступ до електронних джерел в інтернет, зробити якісні фото, записати фільм, забезпечити своє дозвілля 3D-іграми, навіть провести відеоконференцію. Соціальний статус людини сьогодні в буквальному сенсі визначають модель, вартість та технологічні можливості телефону. Цікавими є фактори, що формують попит покупців та пропозицію виробників в цій сфері [1; 2].

З'ясувалося, що під час вибору товару покупцем управляє не лише звичайна потреба, а й такі фактори:

- мета придбання товару;
- тип товару з позицій функціональності;
- фірма-виробник товару з точки зору надійності та престижу.

Потреби споживача формують попит на товар. Виробник, в свою чергу, просуваючи продукт на ринок з метою економічної вигоди, орієнтується на маркетингові чинники: рівень доходів населення та бажання людини виділитися із загалу – чим більше заробіток, тим більшими є витрати для підтримання свого іміджу або соціального статусу; наявність інновацій на ринку – новітні винаходи охарактеризовані більш широким колом функціональних можливостей, ніж продукція застарілих технологій, а отже, такий товар матиме більшу імовірність бути купленим, оскільки буде конкурентоспроможним.

Візьмемо для прикладу головні фактори, які формують попит та пропозицію на ринку мобільних телефонів: цінова політика, функціональність апарату, здатність виконувати додаткові завдання, зовнішній вигляд та інше. Ці фактори стали основою класифікації засобів зв'язку. Різні аналітичні компанії публікують рейтинги виробників мобільних телефонів, складені на основі популярності як самої моделі, так і її виробника. Однак, лідерами на світовому ринку мобільних телефонів є лише кілька виробників.

За обсягами продажів (в млн. реалізованих пристроїв) лідерами на ринку мобільних телефонів названо Samsung – 324,8; Apple – 231,5; Huawei – 106,6; Lenovo – 74,0; Xiaomi – 70,8 [3].

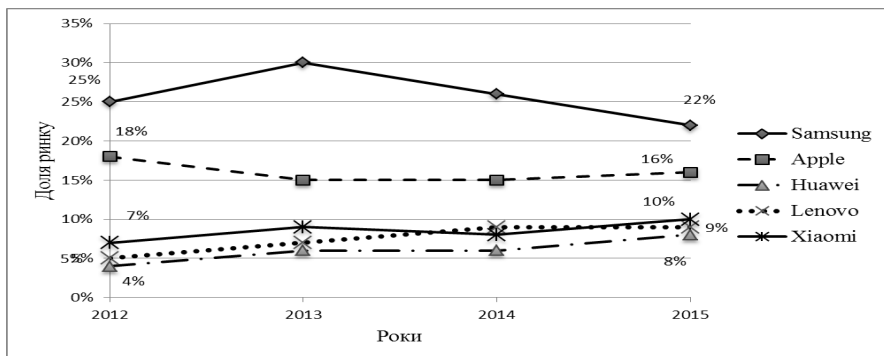

Рис.1 Процентна частка лідерів на світовому ринку за 2012-2016 рр.*

**побудовано за джерелом [3]*

Виробники Samsung та Apple є конкурентами. У 2012 р. Samsung займав 25%, а компанія Apple – 18% на світовому ринку. До 2015 р. Samsung та Apple зазнавали незначних знижень долі ринку, які пов'язані з виходом на ринок удосконалених та новітніх мобільних телефонів фірм Huawei, Lenovo, Xiaomi. В 2015 р. частка ринку компанії Samsung знизилася до 22%. Водночас, продажі фірми Apple після спаду почали зростати (рис. 2).

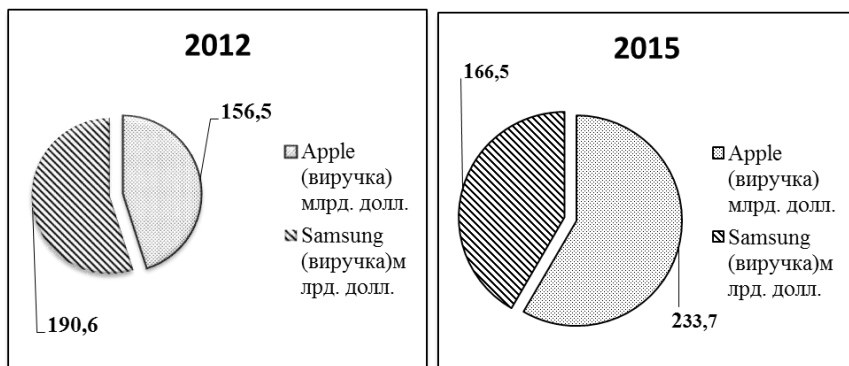

Рис.2 Порівняння виручки компаній Samsung та Apple за 2012 та 2015 рр.*

* побудовано за даними з джерела [4]

При розробці новітнього засобу комунікацій, виробники вирішують питання використання більш сучасного програмного забезпечення, розширення обсягів пам'яті телефону, роздільної здатності дисплея, високої якості фото та відео, можливості використання двох сім-карток, ергономічності у використанні тощо. На прикладі подібних компаній можна переконатися в тому, що інновації є стимулом не лише технічного прогресу, а й економічних прибутків виробників та підвищеного попиту споживачів.

Список використаних джерел

1. Васильєва І.І. Товарознавче оцінювання якості мобільних телефонів [Електронний ресурс] / І.І. Васильєва. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tti_2013_5_5.pdf

2. Корреспондент: Простота успіху. Технологічними лідерами стають виробники з оптимальним співвідношенням ціни і якості [Електронний ресурс] / Журнал «Корреспондент». – № 41 від 18 жовтня 2013 року. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/journal/1618773-korrespondent-prostota-uspihu-tehnologichnimi-liderami-stayut-virobniki-z-optimalnim-spivvidnoshenn>. Назва з екрану.

3. Статистика продаж смартфонів в 2015 году [Електронний ресурс] / Gadgets News. – Режим доступу: <http://gadgets-news.ru/statistika-prodazh-smartfonov-v-2015-godu/>. Назва з екрану.

4. Samsung vs Apple: финансовые результаты за 4 кв 2015 [Електронний ресурс] / Gadgets News. – Режим доступу: <http://gadgets-news.ru/samsung-vs-apple-finansovye-rezultaty-za-4-kv-2015/>. Назва з екрану.

Доценко Наталія Іванівна, студентка,
Єлісєєва Оксана Костянтинівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри
статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

АУДИТ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах господарюючі суб'єкти нерідко здійснюють відволікання вільних грошових коштів або іншого майна на придбання цінних паперів, у статутні капітали інших організацій, у спільну діяльність або інші цілі. У зв'язку з цим виникає потреба власників підприємств, їх вищої ланки управління та інших користувачів бухгалтерської (фінансової) звітності в достовірній та повній інформації про наявність, стан та ефективність фінансових вкладень організації. Задоволенню цих потреб сприяє аудит фінансових інвестицій підприємства.

Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями визнаються всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [1].

До фінансових інвестицій відносять активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід.

Фінансові інвестиції класифікують за багатьма ознаками, але принципово важливими вважаються такі, як: термін утримання (довгострокові, короткострокові), позиція власності (корпоративні, боргові) та мета оподаткування (юридичних та фізичних осіб).

Здійснюючи аудит фінансових інвестицій на підприємстві аудитор має перш за все керуватися П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності [2].

Метою аудиту фінансових інвестицій є надання аудитором обґрунтованої думки щодо достовірності і повноти інформації про них, відображеної у фінансовій звітності економічного об'єкта, що перевіряється.

За методикою Богдашкіна Ю. Н. під час перевірки фінансових інвестицій аудитор має отримати аудиторські докази щодо їх: існування, права власності та обов'язків, повноти; оцінки і розподілення виникнення, точності, віднесення до відповідного періоду; представлення і розкриття [3].

Для того, щоб впевнитися у фактичній наявності фінансових інвестицій на кінець звітного періоду та в існуванні права власності клієнта на фінансові вкладення, аудитор отримує від третіх осіб письмове підтвердження про назву, кількість, вартість та інші суттєві реквізити сертифікатів фінансових інвестицій. Письмовим підтвердженням слугує виписка з депозитарію, запит і підтвердження. Отримане письмове підтвердження порівнюється з даними підприємства. Щодо сертифікатів фінансових інвестицій, які зберігаються на підприємстві проводиться контрольний підрахунок сертифікатів. Для фінансових інвестицій, право власності на які підтверджуються установчими

документами відповідних організацій, перевіряють копії відповідних установчих документів.

Розглядаючи відповідність фінансових інвестицій критеріям визнання активів, аналізуються фінансові вкладення, по яким доходи не нараховувались впродовж звітного періоду з метою впевненості, що вказані фінансові інвестиції не втратили здатність в майбутньому принести економічні вигоди організації (хоча б шляхом їх продажу).

Права власності організації на фінансові вкладення можуть бути обмежені. Найбільш поширений випадок обмеження прав організації на розпорядження фінансовими інвестиціями, що знаходяться у її власності, – використання цінних паперів підприємства в якості забезпечення за кредитними угодами. Такі факти зазвичай можуть бути виявлені під час аналізу кредитних угод.

Під час перевірки правильності оцінки фінансових інвестицій аналізують інформацію (з фінансової та економічної преси, біржових бюлетенів та інших зовнішніх джерел) про ринкову вартість фінансових інвестицій з метою впевненості, що вони відображені у звітності за справедливою вартістю. Для фінансових інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства вартість визначається за методом участі в капіталі, а для інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення – за амортизованою собівартістю. Фінансові інвестиції, справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються за їх собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестиції, однак цей факт суттєво впливає на фінансову звітність, що потребує відповідних пояснень у звітності [2].

Для того, щоб впевнитись, що всі реально здійснені операції відображені у звітності підприємства, аудитор знайомиться з угодами на придбання і продаж фінансових інвестицій, а також з протоколами засідань Ради директорів з питань інвестицій в цінні папери з метою отримання впевненості в тому, що всі здійснені за звітний період операції знайшли своє відображення в бухгалтерському обліку і звітності.

Процедура перевірки доходів від цінних паперів проводиться шляхом перерахунку доходів, що мають надійти, і перевірки повноти їх відображення в бухгалтерському обліку. Доходи від продажу фінансових інвестицій перевіряються на основі аналізу умов договорів (контрактів) на їх продаж і оцінки повноти і своєчасності їх відображення в бухгалтерському обліку і звітності. Перевірка правильності віднесення операцій до поточного або наступного звітного періоду виконується шляхом аналізу відповідних угод і перевірки відображення в обліку і звітності операцій з фінансовими інвестиціями в кінці досліджуваного періоду і на початку наступного.

Перевірка класифікації фінансових інвестицій як довгострокових, так і короткострокових проводиться шляхом аналізу інформації, що представлена керівництвом підприємства, а також протоколів засідань Ради директорів.

Представлена методика перевірки фінансових інвестицій дозволяє отримати достатній рівень впевненості в достовірності відповідних показників звітності.

Під час аудиту фінансових інвестицій найчастіше виявляють такі помилки: відсутність документів, що підтверджують реально існуючі фінансові інвестиції; порушення встановлених вимог під час оформлення документів; некоректна кореспонденція рахунків при відображенні операцій з фінансовими інвестиціями в обліку; несвоєчасне відображення доходів по операціях з цінними паперами; невірний розрахунок фактичної вартості цінних паперів; невиконання вимог законодавства та відповідних нормативних документів; розбіжності в даних аналітичного і синтетично обліку щодо фінансових інвестицій [4].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
2. П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції», наказ Мінфіну України від 26.04.2000 № 91 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>.

3. Богдашкин Ю.В. Методика аудита финансовых вложений /Ю.В. Богдашкин// Татищевские чтения: актуальные проблемы науки и практики – 2015 – С. 229 – 235.

4. Лесько Ю. О. Аудит фінансових інвестицій/ Ю. О. Лесько, Д.Л. Заверуха// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=40711>

Хроленко Наталя Леонідівна, студентка,
Вітка Наталія Євгенівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Оплата праці працівників, зайнятих за трудовим договором з підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, а також з окремими фізичними особами, регулюється: сферою державного регулювання оплати праці та сферою договірної регулювання оплати праці (Закон України "Про оплату праці").

Договірне регулювання оплати праці здійснюється на основі тарифних угод, що укладаються на трьох рівнях. Тарифна угода – це договір між представниками сторін переговорів (представниками працівників і представниками працедавця) з питань оплати праці і соціальних гарантій.

Рівні договірної регулювання оплати праці: міжгалузевою (генеральна тарифна угода); галузевий, регіональний (галузева тарифна угода, регіональна тарифна угода); виробничий (тарифна угода як частина колективного договору).

Предмет генеральної тарифної угоди: єдині тарифні умови оплати праці робочих і службовців по загальних (крізним) професіях і посадах; єдині для України мінімальні ставки компенсаційних доплат за роботу в несприятливих, шкідливих і небезпечних умовах праці і ін.

Предмет галузевої тарифної угоди: єдина для підприємств галузі тарифна сітка оплати праці робочих; єдині мінімальні розміри доплат і надбавок, що вважають на специфіку умов праці окремих професійних груп галузі і ін.

Предмет тарифної угоди на виробничому рівні: форми і системи оплати праці (форми оплати праці визначають за що нараховується заробіток; системи кожної форми оплати праці визначають конкретну методику числення заробітку); розміри тарифних ставок і посадових окладів; види і розміри доплат, надбавок, премій; умови оплати праці за роботу в наднормовий час, за час простою не по провині працівника і ін.

Правила генеральної угоди тарифів, необхідних для обліку майбутніх рівнів колективних переговорів; правила галузевих, регіональних тарифних угод - на рівні виробництва - в якості мінімальної гарантії.

Правила тарифних угод не повинні вступати в протиріччя з законодавством про працю.

Держава регулює винагороду працівників підприємств, установ та організацій всіх форм власності шляхом встановлення: розміру мінімальної заробітної плати; державних норм, гарантій і компенсацій; умов і розмірів оплати праці працівників установ та організацій, що фінансуються з бюджету; оподаткування прибутків працівників.

Заробітна плата підлягає індексації відповідно до Закону України "Про індексацію грошових прибутків населення" і Порядку проведення індексації грошових прибутків населення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.98 №663.

Заробітна плата повинна безпосередньо залежати від роботи і в той же час впливати на її продуктивність, стимулювати розвиток виробництва, продуктивність праці, поліпшити якість і кількість результатів роботи. Головним і вирішальним елементом трудового процесу є працівник з його здібностями та навичками, ставлення до праці, потребами і можливостями їх задоволення. Використання кваліфікації і творчого потенціалу співробітників,

який вже існує, повинні повністю залежати від наукових методів відбору та достовірності ув'язки заробітної плати лише з кваліфікацією, а це означає виконання робіт, умови та результати роботи, в якій вона здійснюється.

Багато наукових колективів, вчених-економістів досліджують ці проблеми, стимулювання, мотивації та реформування заробітної плати на ринкових засадах. Зокрема цими проблемами займаються такі вчені, як: Д. Богиня, М. Ведерников, Г. Завіновська, А. Калина, А. Колот, Т. Кирян, В. Колот та інші.

Розв'язання проблем з оплати праці в Україні було розпочато Декретом Кабінету Міністрів «Про оплату праці» (2002 р.), Законами України «Про оплату праці» (1995 р.) та «Про колективні договори і угоди» (1993 р.).

Подальше проведення досліджень з проблем удосконалення оплати праці проводиться і до сьогоднішнього дня. Однак, незважаючи на численні наукові розробки, існують деякі дискусійні питання у цій галузі:

1. Співвідношення середньої та мінімальної заробітної плати;
2. Реальна заробітна плата (купівельна спроможність);
3. Частка витрат на оплату праці в загальних витратах.

Повільне зростання соціальних стандартів підштовхнуло більше українських працівників до бідності, а також спостерігається звужені можливості споживачів. Таким чином, уряд запропонував парламенту розглянути три нововведення. По-перше, на половину підвищити мінімальну заробітну плату. По-друге, встановити єдиний тариф у розмірі 1600 грн. По-третє, скасувати обов'язковий розрахунок заробітної плати до мінімального розміру оплати праці.

Згідно з підпункту 8 пункту 1 статті 40 Бюджетного кодексу України розмір мінімальної заробітної плати визначається в Законі про Державний бюджет на відповідний рік.

Відповідно до статті 8 Закону про Державний бюджет України на 2017 встановлено у 2017 році мінімальну заробітну плату:

- у місячному розмірі: з 1 січня - 3200 гривень;

- у погодинному розмірі: з 1 січня - 19,34 гривні.

Відповідно до статті 3 «Закону про оплату праці» розмір заробітної плати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим за розмір мінімальної заробітної плати.

Абсолютно вірним є стратегічний курс України в систематичному збільшенні мінімальної заробітної плати, але не може вважатися мінімальна заробітна плата панацеєю для всіх проблем в області оплати праці. Крім того, оцінка існуючих співвідношень дозволяє досягти важливого висновку: подальше збільшення мінімальної заробітної плати пригальмовується низькою середньою заробітною платою в деяких регіонах і видів економічної діяльності, яка, як і раніше, зберігає значну різницю в розмірі заробітної плати.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі – ПКУ).
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (далі – ЦКУ).
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. (далі – КЗпП).
4. Закон України "Про Державний бюджет України на 2017 рік" від 21.12.2016 р. № 1801-VIII (далі - Закон про Державний бюджет України на 2017 рік).

Макарчук Аліна Олегівна, студентка,

Белозерцев Василь Сергійович, к.е.н.,

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СУТНІСТЬ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Слід відзначити, що розрахункові відносини в є процесом проведення платежів, формування та погашення заборгованостей між учасниками таких відносин. При цьому заборгованість між партнерами може виникати в різні моменти: в момент відвантаження товарів, надання послуг, виконання робіт або

в момент здійснення або отримання передплати. На будь-якому етапі виникають як дебіторська, так і кредиторська заборгованість.

Дебіторська та кредиторська заборгованість є складовими бухгалтерського балансу підприємства. Вони виникають як факт розбіжностей між датами появи зобов'язань та датами платежів за ними.

Взагалі, проблема ефективного управління дебіторською і кредиторською заборгованістю є актуальною. Але вирішення цієї проблеми залежить від багатьох чинників, серед яких важливим є однозначне розуміння суті вище зазначених понять.

В даний час не існує єдиного підходу до визначення сутності понять «дебіторська заборгованість» та «кредиторська заборгованість». Але з часом зміст цих заборгованостей змінюється. При цьому основним змістом залишається саме зв'язок із боргом.

Законодавчо сутність дебіторської заборгованості визначено П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(с)БО 13 «Фінансові інструменти».

Згідно П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1] вона є сумою заборгованості усіх дебіторів, яка виникає на певну дату. П(с)БО 13 «Фінансові інструменти» [2] визнає сутність дебіторської заборгованості як суму, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу.

О. Федорченко визначає це поняття як суму боргів юридичних і фізичних осіб підприємству в готівковій та безготівкових формах, яка виникає внаслідок господарських операцій, що відбулися в результаті минулих подій та підлягають погашенню у майбутньому [3, с. 60].

Дебіторська заборгованість визначена в різних працях та нормативних документах по-різному. Вважаємо, що більшість наведених визначень є неповними, не розкривають сутність дебіторської заборгованості або розглядають тільки одну з її сторін.

Важливим показником фінансової діяльності підприємства є сума кредиторської заборгованості.

Попри те, що одні з дослідників характеризують кредиторську заборгованість як грошові кошти, другі – як частку майна, треті – як певну форму розрахунків, кредиторська заборгованість завжди є невід’ємною стадією кругообігу капіталу, що повторюється і, в свою чергу, призводить до зростання неперервних господарських операцій з платежами та грошовими надходженнями на підприємстві [4].

З законодавчої точки зору кредиторська заборгованість є зобов’язанням підприємства перед кредиторами.

Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами полягає також у класифікації заборгованостей для відображення у фінансовій звітності.

Найбільш загальна класифікація дебіторської та кредиторської заборгованості за строками погашення — це поділ її на довгострокову і поточну. Заборгованість визнається поточною, якщо вона має бути погашена протягом одного року, або операційного циклу, якщо він довший за один рік.

Дебіторська та кредиторська заборгованості відображаються у Балансі за відповідними статтями залежно від сутності цих заборгованостей.

Слід визначити певні шляхи удосконалення процесу управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Перш за все, необхідно реалізовувати певні напрямки мінімізації дебіторської та кредиторської заборгованості. Для цього слід проаналізувати систему замовлень та оформлення розрахунків на підприємстві; проаналізувати дебіторів та кредиторів залежно від величини закупівель, умов сплати та історії взаєморозрахунків; визначити політику кредитування; контролювати взаєморозрахунки з дебіторами та кредиторами. Далі керівництву підприємства слід визначити засоби прискорення обігу оборотних активів та зменшення величини безнадійних боргів; забезпечити умови продажу з гарантуванням надходження грошових коштів після операцій.

При управлінні заборгованістю в будь-якому випадку керівництву підприємства слід приймати обґрунтовані рішення. Отже, саме від прийняття цих рішень залежать перспективи розвитку та фінансове становище підприємства.

Для покращення фінансового стану підприємства важливий процес ефективного управління його дебіторською та кредиторською заборгованістю із спостереженням за оптимальним їх співвідношенням. Отже, підвищення або зменшення показників дебіторської та кредиторської заборгованості можуть призвести до неефективних для підприємства результатів фінансової діяльності. Так, зменшення дебіторської заборгованості у співвідношенні до кредиторської свідчить про погіршення договірних відносин з покупцями, а збільшення може бути результатом підвищення неплатоспроможності цих покупців. Щодо збільшення кредиторської заборгованості визначимо, що це призводить до збільшення заборгованості незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості розраховується як їх співвідношення. Значення коефіцієнта повинно бути менше 1,0. Реалізація певних напрямків мінімізації дебіторської та кредиторської заборгованості дозволить зменшити їх частку в структурі балансу та збільшити ефективність їх використання з подальшим вирішенням наявних фінансових проблем.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 08.10.1999 р. (із змінами і доповненнями).-[Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України № 559 від 30.11.2001 р. (із змінами і доповненнями). [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.
3. Актуальні проблеми управління дебіторською заборгованістю на підприємстві / О. Є.Федорченко // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 21. - С. 60- 63.
4. Дячук О. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством / О. В. Дячук, В. В. Новодворська // Економічні науки. Сер. :

Бондаренко Наталія Миколаївна, к.е.н.,
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Осипова Єлізавета Павлівна, студентка
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ФОРМУВАННЯ І ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Впродовж багатьох років бюджетна система нашої країни знаходилася в дуже важких умовах. Вони викликані через відсутність гарантій забезпечення грошовими засобами у прийнятих обсягах та через нестачу обсягу бюджетних асигнувань. Планування видатків – одне з важливіших завдань з підвищення ефективності управління бюджетними фінансами.

У зв'язку з цим, ефективність діяльності установи залежить від того, наскільки правильно та точно складений кошторис доходів та витрат за звітний рік. Тому, нагальним питанням у наш час є контроль за складанням та виконанням кошторису.

Кошторис витрат – основний плановий і фінансовий документ, за допомогою якого визначаються обсяги, цільові напрямки та поквартальний розподіл коштів. Ці кошти виділені з бюджету на утримання установи. Асигнування, які передбачені у кошторисах обмежені, тому витрачати кошти понад ці суми забороняється. У випадку, коли відсутня економія коштів, не дозволяється здійснювати витрати, що не передбачені кошторисом. Вища організація повідомляє бюджетним установам дані про основні показники, за якими складається кошторис, відповідно його форму, а також норми та розцінки, необхідні для визначення розміру окремих витрат.

Основним нормативним документом, який регулює порядок складання та виконання кошторису є Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог щодо виконання кошторисів доходів, видатків бюджетних установ і організацій». За відповідною Постановою та визначеним у ній порядком, Міністерство фінансів України, місцеві фінансові органи доводять до головних розпорядників відомості про граничні обсяги видатків бюджету на наступний рік, що є підставою для складання проектів кошторисів [1].

Усі показники, що включаються до проекту кошторису, повинні бути обґрунтовані відповідними розрахунками. Під час визначення видатків у проектах кошторисів установи повинен забезпечуватись суворий режим економії коштів і матеріальних цінностей. До кошторисів можуть включатись тільки видатки, передбачені законодавством, необхідність яких обумовлена характером діяльності установи.

Право на здійснення заключного контролю за виконанням кошторисів бюджетних установ, що фінансуються через систему державного казначейства, закріплюється за Державною фінансовою інспекцією України. Він може виконуватися шляхом проведення щорічних ревізій [2]. При контролі необхідно врахувати, що усі примірники фінансової та бюджетної звітності розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, а також зведена фінансова та бюджетна звітність головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня, до сфери управління яких належать розпорядники бюджетних коштів, повинні бути завізовані відповідним органом Державної казначейської служби, засвідчені підписом, печаткою або штампом на кожній сторінці всіх форм фінансової та бюджетної звітності і форм щодо розкриття елементів фінансової та бюджетної звітності. Також необхідно засвідчитися у тому, щоб обсяги фактичних надходжень за загальним фондом та касові видатки не перевищували затверджених обсягів надходжень, які затверджені як за загальною сумою, так і за кожним КЕКВ. Ще потрібно

переконатися у відсутності перевитрат коштів за окремими КЕКВ. У протилежному випадку, це призведе до нецільового використання грошових коштів. Питання контролю дотримання законодавчих вимог щодо виконання кошторису передбачає конкретні напрямки перевірки з метою виявлення можливих порушень, деталізованих у табл. 1.

Таблиця 1

Напрямки перевірки виконання кошторису	
Предмет перевірки	Можливі порушення
Взяття бюджетних фінансових зобов'язань	Взяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань
	Взяття зобов'язань понад обсяги встановлених бюджетних асигнувань
	Взяття зобов'язань без належних повноважень
	Нереєстрація, неповна або несвоєчасна реєстрація фактично взятих зобов'язань
Використання бюджетних коштів	Витрачання бюджетних коштів на цілі, що не відповідають бюджетним призначенням, установленим Законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет
	Витрачання бюджетних коштів на цілі, що не відповідають наданим бюджетним асигнуванням чи кошторису
	Витрачання бюджетних коштів за кодами економічної класифікації видатків, що не відповідають змісту проведеної операції
	Витрачання бюджетних коштів не у відповідності до норм, встановлених Бюджетним кодексом України в частині відповідності напрямку видатків рівню бюджету
Зарахування доходів до бюджету	Несвоєчасне та неповне зарахування доходів до спеціального фонду кошторису
	Надходження коштів до спеціального фонду кошторису з джерел, не визначених Законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет або нормативно-правовими актами, що регламентують законні джерела позабюджетних доходів установ
	Акумуляування доходів державного та місцевих бюджетів на рахунках установи, що є органом стягнення платежів до бюджетів
Порядок проведення операцій з бюджетним коштом	Невиконання вимог законодавства щодо повернення бюджетних коштів, отриманих на поворотній основі
	Невиконання вимог законодавства щодо застосування тендерних процедур у закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти
	Недотримання граничних норм витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів і комп'ютерів
	Неповернення бюджетних коштів, використаних не за цільовим призначенням упродовж бюджетного року
	Розміщення бюджетних коштів на банківських депозитах або передача їх на довірче управління (відкриття рахунків поза системою ДКСУ), якщо інше не передбачено законом
	Проведення попередньої оплати (авансових платежів) за товари (роботи, послуги) за рахунок бюджету з порушенням законодавства
	Недотримання умов надання гарантій щодо виконання боргових зобов'язань

На завершальній фазі перевірки кошторису з'ясовують достовірність даних про зміни, внесені у звіт про його виконання. Окремо слід перевірити, чи дотримано термін подання фінансової звітності розпорядником бюджетних коштів та чи відповідають дані у цій звітності даним бухгалтерського обліку.

На сьогодні законодавство України постійно змінюється. Причиною цього стала нестабільність в економічній та політичній сферах. Тому контроль за формуванням та виконанням кошторису бюджетних установ необхідно вдосконалювати. Він має бути спрямований на перевірку законності та ефективності використання бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ // Постанова КМУ № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
2. Дудчик В.В. Перевірка правильності складання кошторису бюджетної установи: методика і завдання / В.В. Дудчик, В.В. Фірстенко // Фінансовий контроль. – 2007. – №1. – С. 60.

Казеян Наїра Камівна, студентка,
Дмитрієва Вікторія Анатоліївна, к.і.н., доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЦІНОВИЙ ЧИННИК: ВПЛИВ НА СТРУКТУРУ ТА РІВЕНЬ ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ

Від економічного стану країни залежить становище будь-якої сім'ї. Останні роки Україна переживає надзвичайно тяжкий період в своїй історії, наслідки якого відчуваються у всіх напрямках діяльності. Особливий вплив на якість життя населення, як суб'єкта господарювання, чинить економічний фактор. Вирішальною серед його складових є динаміка ВВП, яка перш за все впливає на доходи населення, рівень інфляції, що виступає основним чинником

впливу на рівень цін та попит на товари і послуги, а також курс валют, що характеризує рівень недооціненості національної грошової одиниці. Всі ці показники на даному етапі є нестійкими, варіація яких розраховується не за місяць або рік, а практично на кожен день [1].

Найбільш відчутним для населення чинником виступає ріст цін. Особливо, коли ціни змінюються на групи товарів, які є незамінними в процесі життєдіяльності людини: продукти харчування, ліки та медичні засоби, комунальні послуги, одяг, проїзд в громадському транспорті тощо. Наприклад, ми можемо не придбати собі новий одяг у цьому місяці, проте відмовитись від витрат на споживання їжі неможливо. Або неможливо відмовитись від купівлі ліків, без яких може погіршитись стан здоров'я, а відповідно і працездатність та життєві показники людини. Так само неможливо не оплачувати спожиті комунальні послуги за встановленою ціною, яким немає ніякої альтернативи. Тому відповідь на питання щодо того, скільки і на що найбільше витрачають українці грошей є суттєво важливою і актуальною.

Протягом багатьох поколінь учені замислюються над питаннями: що ж являє собою ціна, що лежить в її основі, чому товари обмінюються на інші в певних пропорціях? Намагання багатьох економістів дати відповідь на поставлені запитання відображені в різних теоріях вартості та ціни.

Вперше були розроблені теорії вартості і ціни фундаторами класичної політекономії В. Петті, А. Смітом і Д. Рікардо та завершена К. Марксом у середині XIX ст. У 70-ті роки XIX ст. видатні економісти австрійської школи К. Менгер, Ф. Візер, Е. Бем-Баверк та економісти-математики У. Джевонс і Л. Вальрас продовжили справу своїх однодумців [2]. Проте список видатних діячів не завершується представниками минулого століття. Сучасні економісти знаходять в теорії попередників неточності та намагаються пояснити їх, вдосконалити трактування та зробити цей матеріал більш доступним для інших. Наприклад, варто відзначити наступних науковців: Вернон Сміт, Жерар Дебре, Джордж Стіглер, Джеймс Мід, Леонід Канторович, Майрон Скоулз, Джеймс

Тобін тощо [3]. Серед українських дослідників особливості процесу ціноутворення за умов монополізованого ринку вивчали М.В.Бернацький, М.І.Туган-Барановський, В.Я.Желєзнов, Д.І.Піхно, П.І.Фомін. Завдяки їм наступне покоління економістів матиме можливість вивчати цю галузь знань у більш доступному, зрозумілому вигляді та трактуванні, а отже внесок вчених має вагоме значення не лише для сучасників, а й для наступних поколінь.

Для того, щоб з'ясувати, скільки і на що найбільше витрачають українці грошей, в цій роботі було проведено дослідження ціни та ціноутворення в Україні за 2002-2016 рр. Розглядалися ціни на життєвонеобхідні товари – продукти харчування. Окрім цього, проаналізовано витрати населення України на споживання. Як наслідок, було виявлено наступну тенденцію та закономірність в її формуванні.

За досліджуваній період завдяки впливу зовнішніх факторів, що спричинили економічну кризу у 2008 – 2009 та 2014 – 2016 рр. на території нашої країни, спостерігалось стрімке зростання цін та стрімкий спад у наступний після них період. В змінах сукупних витрат у розрахунку на одного громадянина в цілому спостережена стрімка зростаюча тенденція за цим критерієм у періоди 2007 – 2008 та 2014 – 2015 рр.. В середньому за весь період зростання ціни відбулося на 16,79%.

Якщо розглянути структуру обсягів споживання товарів, що користуються найбільшим попитом, тобто обсяги споживання картоплі, хлібної продукції, м'яса та м'ясопродуктів, молочної продукції та овочів, то матимемо наступну ситуацію. Лише два товари масового вжитку, а саме: картопля та хліб, через підвищення ціни продемонстрували спад у споживанні українців (рис. 1).

Інші товари (м'ясопродукти, молочні продукти, овочі) не відповідають вище вказаній реакції, що свідчить про вплив інших факторів на сукупні витрати, не пов'язаних із ціновою категорією.

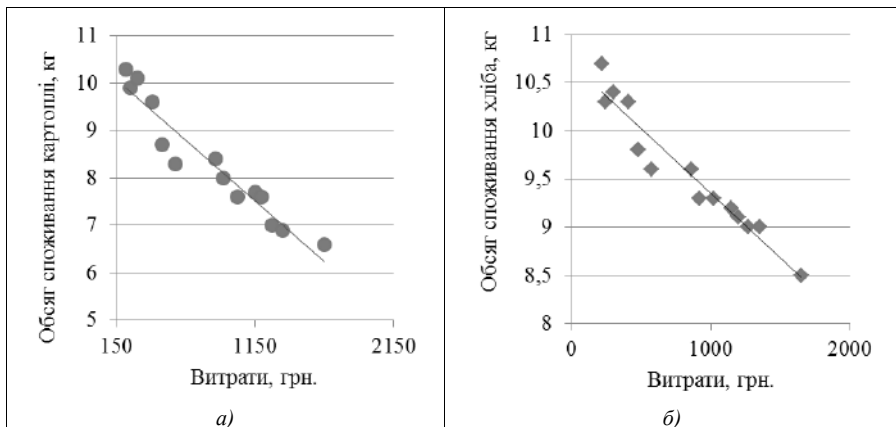

Рис. 1 Залежність обсягів споживання картоплі (а) та хліба (б) від витрат

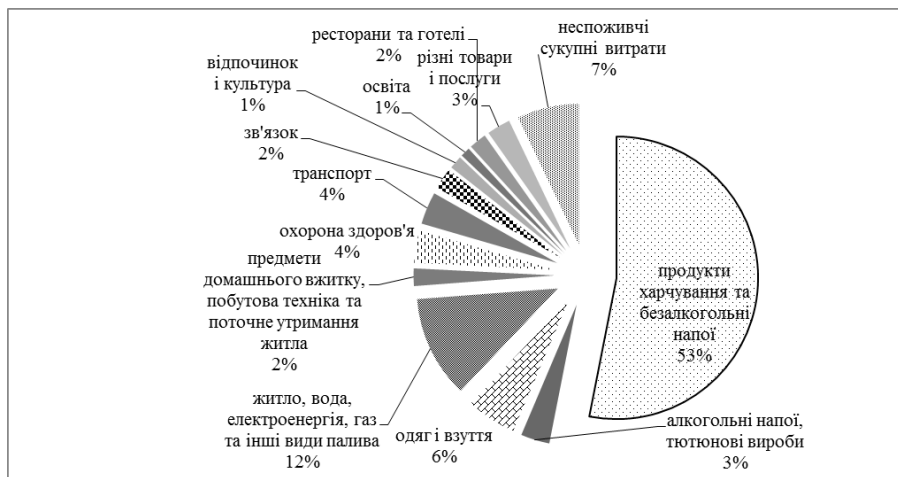

Рис. 2 Структура сукупних витрат домогосподарств за 2016 рік

В процесі аналізу структури сукупних витрат населення з'ясувалося, що більше половини (рис. 2) склали витрати на продукти харчування, друге місце зайняли витрати на комунальні послуги, а третє – неспоживчі витрати (витрати на допомогу родичам та іншим особам, купівлю нерухомості, капітальний ремонт, придбання акцій, валюти, виплату аліментів, сплату податків та інших обов'язкових платежів).

Аналіз показав, що з кожним роком витрати середньостатистичного українця на продукти харчування та комунальні послуги збільшуються. Однак, не слід забувати про існування інших факторів впливу на витрати, що вимагають окремого детального дослідження.

Список використаних джерел:

1. Котлер, Ф. Основы маркетинга: пер. с англ. [Текст] / Ф. Котлер, Г. Армстронг и др. - М.; СПб; К.: Вильямс, 1999. – 1056 с.
2. Тормоса, Ю. Г. Ціни та цінова політика [Текст] / Ю.Г. Тормоса. – К.: КНЕУ, 2001.
3. Нобелевская психозкономика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.forextimes.ru/ article/a14209.htm](http://www.forextimes.ru/article/a14209.htm)
4. Туган-Барановський М. І. Основи політичної економії. Автор пер. і вступ. статті С. М. Злупко. - Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. - 628 с.
5. Индексы споживчих цін на товари та послуги у 2002-2016 рр. / Державна служба статистики [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
6. Ерухимович И.Л. Ценообразование [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ecolib.com.ua/article.php?book=43&article=4924>

Дюкар Карина Володимирівна, студентка,
Бондаренко Наталя Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри статистики,
обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКВИ РОЗВИТКУ

Коли ми використовуємо термін «розрахунки», то в основному вкладаємо в нього два поняття. По-перше, річ йде про готівкові розрахунки. По-друге, як особливої сфери регулювання, внаслідок якої виникають відносини з перерахування грошових платежів в безготівковому порядку через кредитні установи та банки.

Безготівкові розрахунки (cashless payments) – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів [1].

Загальні правила, види і стандарти розрахунків клієнтів банків та банків у грошовій одиниці України на території України встановлює Інструкція «Про

безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004 № 22 [2].

У всьому світі поступово відмовляються від готівки. Одні країни з причини розвиненої економіки та хочуть поспіти за науково-технічним прогресом, а в інших немає доступу до готівки та вони повинні відмовитись від неї. У 2013 р НБУ оприлюднив постанову «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою». З урахуванням внесених змін на сьогодні розплатитися готівкою можна в розмірі: 50 тис. грн. – фізичних осіб між собою і 10 тис. грн. в день – між підприємствами [3]. Для населення та підприємств ця постанова стала не дуже вигідною з різних причин і тому вони все більше почали віддавати перевагу безготівковому розрахунку.

Так, за підсумками II кварталу 2016 року у загальному обсязі операцій частка безготівкових розрахунків збільшилася до 34,9%, тоді як у I кварталі було 34,7%. У II кварталі було здійснено 427 млн. безготівкових операцій завдяки платіжним карткам (сума складала 132,9 млн. грн. – це на 17,6 млн. грн. більше порівняно з I кварталом 2016 року). Найпопулярнішими серед безготівкових операцій з платіжними картками у II кварталі були перекази з карти на картку. Вони становили 50,17% від усіх безготівкових операцій. На розрахунки в роздрібній торгівельно-сервісній мережі – 35,97%. Операції з оплати товарів і послуг через Інтернет становили 11,03%, а з використанням банкоматів та терміналів самообслуговування – 2,83%. За підсумками II кварталу 2016 року в Україні налічувалося 41,3 млн. власників платіжних карточок, в обігу було застосовано 57,5 млн., з яких 30,9 млн. є активними (це становить 53,7%). Отже, активність платіжних карток зросла на 166 тис., якщо порівнювати з I кварталом 2016 року. Згідно зі статистичних даних на кінець II кварталу 2016 року в Україні налічувалося: 33628 банкоматів; 198381 термінал; 128062 підприємства з обладнаними POS- терміналами [4].

Відхід від готівки – це дуже гарно відобразиться на економіці в цілому і добробуті громадян зокрема. Переваги такого кроку:

1. Зниження частки тіньової економіки. Банки і податкова так зможуть контролювати всі рухи по рахунках громадян і юридичних осіб. І тоді останнім стане важче ухилятися від сплати податків; зменшиться і перелік можливостей для відмивання грошей, хабарництва та інших незаконних операцій з фінансами.

2. Поліпшення кримінальної обстановки. Перехід на безготівкові розрахунки ускладнить життя наркобізнесу, работоргівлі, тероризму, оскільки зникне можливість для анонімних платежів.

3. Позбавлення від дефіциту державного бюджету підвищить економічні і соціальні стандарти життя в країні. Детінізація економіки гарантує кращу наповнюваність державної скарбниці завдяки податковим надходженням.

4. Стабілізація банківської системи яка призведе до здешевлення кредитування економіки і населення завдяки зменшенню ризиків неповернення коштів.

5. Поліпшення інвестиційного клімату. Некорумпована країна зі стабільною економікою, фінансовою та банківською системою, добропорядними платниками податків буде приваблива як для зовнішніх, так і для внутрішніх інвесторів.

6. Відсутність витрат на виробництво, зберігання, перевезення, оновлення паперових грошей.

Не зважаючи на те, що з кожним роком стає все більше банкоматів, терміналів, карток для безготівкових операцій. Все одно ми не можемо відійти від готівки повністю. Чому нам так складно переймати досвід багатьох країн - виводити економіку з «тіні» за допомогою відмови від готівки?

1. Недовіра до влади. Тіньова економіка, корупція починаються на рівні уряду. Населення не довіряє такому уряду і змушене «ховати» свої доходи.

2. Непрозора і незрозуміла система оподаткування. Бізнес не завжди розуміє, як розраховуються податки, боїться допустити помилку в

відрахуваннях (підприємець самостійно розраховує, яка сума повинна піти в бюджет, яка - в соціальні фонди) і, крім самих податків, отримати ще й штраф.

3. Багато українців не мають рахунків в банках. Причини: бідність, відсутність власного житла і прописки, проживання в місцевості, де немає банківських відділень. Якщо населення повністю переведуть на безготівкові гроші, доведеться вирішувати, як забезпечити доступ до грошей цим людям.

4. Ментальність. Ми не звикли до того, що кожен наш крок контролюють податкова і банки, боїмося тотальної залежності від них. У разі найменшого порушення, навіть ненавмисного (через незнання законів), банківську карту можуть заблокувати.

5. Залежність від Інтернету і наявності віддалених каналів обслуговування. Далеко не у всіх українців є комп'ютер / смартфон з підключенням до Інтернету. Ці люди не зможуть контролювати свої рахунки.

6. Технічні перешкоди. Не всі точки продажів приймають банківські картки. З цим недоліком бореться уряд, змушуючи бізнес купувати термінали і налагоджувати прийом оплати картами.

7. Низька фінансова і юридична грамотність населення вселяє невпевненість і недовіра до безготівкових грошей і операціями з ними.

8. Кіберзлочинність. У світі Україну вже знають, як «рай» для хакерів. Незаконних операцій з платіжними картами фіз. осіб, які принесли збитки для нашої економіки.

З кожним роком кількість безготівкових операцій в Україні зростає. Але повністю відучити нас від готівки буде складно, адже це б значило позбутися тіньової економіки. Її частка у нас настільки велика (за офіційними даними – 42%, а з урахуванням обсягів незаконно виведеного капіталу – близько 60%), що на реалізацію цього завдання підуть роки. Якщо вдасться усунути хоча б об'єктивні перепони для переходу на новий спосіб розрахунків, Україна отримає шанс перетворитися в країну-мрію для життя, інвестування, ведення бізнесу і т.д. Якщо разом натиснути на бізнес, який продукує згадані 42-60%

«сірих» грошей, які роблять свій внесок у ВВП країни, він, звичайно ж, розориться. І тоді ми отримаємо «армію» безробітних, соціально незахищених людей, які протягнуть руку за допомогою бідній державі.

Список використаної літератури:

1. Глосарій банківської термінології. Національний банк України // [Офіційне Інтернет представництво]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123160
2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова НБУ від 21.01.2004 № 22. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
3. Постанова НБУ «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою» від 06.06.2013 № 210 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1109-13>
4. Бабич Д. Безготівкові розрахунки стають в Україні популярнішими / Газета «Закон і бізнес» / [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/125276-bezgotivkovi_rozrahunki_stayut_v_ukraini_yarnishimi.

Васильсва Олександра Олександрівна, студентка,
Бондаренко Наталія Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку
та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Всі підприємства для здійснення виробничо-господарської діяльності, використовують товарно-виробничі запаси, які являють собою найбільш важливу і значну частину активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різноманітних сфер діяльності.

Як і всі типові підприємства, бюджетні установи під час своєї фінансово-господарської діяльності, здобувають та використовують різні матеріальні цінності.

До запасів бюджетних установ відносять оборотні матеріальні активи, що належать установі і забезпечують її функціонування, витрачання яких

планується здійснювати на протязі року. Також запаси мають свій термін використання, який встановлюється центральним органом виконавчої влади за відомчою підпорядкованістю своїми наказами, а якщо таких нормативних документів не існує, то термін використання буде встановлений установою(організацією) самостійно в момент придбання запасів [1].

Запаси надходять до бюджетних установ унаслідок:

– придбання за кошти загального і спеціального фондів у межах кошторисних призначень за проведенням процедури закупівель в результаті проведення торгів (конкурсних торгів) відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі» за умови, що вартість предмета закупівлі товару (товарів) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень;

- внутрішньої передачі;
- отримання гуманітарної допомоги;
- надходження у вигляді готової продукції виробництва;
- отримання в результаті демонтажу необоротних активів.

Склад запасів дуже різноманітний, тому їх класифікують по групах:

готова продукція або незавершене виробництво; матеріальні цінності, в тому числі вироби з дорогоцінних металів, підручники, запаси озброєння; поточні біологічні активи; малоцінні та швидкозношувані предмети; сировина, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби; активи, що становлять державні матеріальні резерви та запаси.

Вся узагальнена інформація про запаси відображається на рахунку 15 "Виробничі запаси", який використовують для обліку інформації про наявність і рух запасів, призначених для забезпечення господарської діяльності і досягнення поставленої мети бюджетної установи.

Рахунок 15 "Виробничі запаси" має такі субрахунки: 1511 (1521) "Продукти харчування"; 1512 (1522) "Медикаменти та перев'язувальні матеріали"; 1513 (1523) "Будівельні матеріали"; 1514 (1524) "Пально-мастильні

матеріали"; 1515 (1525) "Запасні частини"; 1516 (1526) "Тара"; 1517 (1527) "Сировина і матеріали"; 1518 (1528) "Інші виробничі запаси".

Відповідно до НП(С)БОДС 123 «Запаси», запаси - це активи, які утримуються для подальшого продажу, безоплатного розподілу передачі за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі звичайної діяльності суб'єкта державного сектору для подальшого споживання і використання; перебувають у формі сировини чи допоміжних матеріалів для використання у виробництві продукції, при виконанні робіт, наданні послуг.

НП(С)БОДС 123 зазначає підхід до визнання бюджетними установами в обліку активом запасів. Запаси визнаються активом, якщо дотримуються такі умови, як, зокрема: вартість запасів можливо достовірно визначити, існує ймовірність майбутніх економічних вигід, пов'язаних з їх використанням, та/або вони мають потенціал корисності [1]. Тобто запаси можуть зараховуватися до складу активів установи, у разі якщо вони відповідають хоча б двом критеріям: можливо достовірно визначити їх вартість, а також існує ймовірність економічних вигід від їх використання та/або вони є потенційно корисними. У разі невідповідності цим критеріям запаси обліковуються на позабалансових рахунках.

У Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів в пункті 12 розділу II відмічено: запаси, що надійшли від постачальника і не відповідають вимогам визнання активу у зв'язку з невідповідністю стандартам, умовам договорів, технічним умовам, відображаються на позабалансових рахунках до узгодження ціни з постачальником за справедливою вартістю або ціною, вказаною в документах постачальника. Для відображення таких запасів план рахунків не включає в себе спеціального рахунку. Існують різні погляди вчених-економістів та бухгалтерів, які пропонують: завести окремий рахунок чи пристосувати один з вже існуючих, відкривши окремий субрахунок. В обліковій політиці установи слід відобразити вибраний варіант рахунку чи субрахунку [2, с. 6].

Відповідно до НП(С)БОДС 123 придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс за первісною вартістю.

Відтепер первісна вартість запасів включає витрати на придбання, обмін, витрати на переробку та інші витрати, що виникли під час доставки запасів до місця зберігання (використання), і приведення їх у стан, у якому вони придатні для використання в запланованих цілях [3]. Однак окремого рахунка для накопичення первісної вартості запасів немає – для цього використовуються відповідні субрахунки, призначені для обліку запасів.

Первісна вартість запасів залежить від способу їх отримання. Згідно з пунктом 11 розділу II НП(С)БОДС 123 «Запаси» у первісну вартість запасів не включаються такі витрати: понаднормативні втрати і нестачі запасів; витрати на зберігання, крім тих витрат, які необхідні перед наступним етапом виробництва; фінансові витрати; загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів доведенням їх до стану, в яких вони придатні для використання в запланованих цілях; витрати на збут [3, с. 4].

Отже, облік запасів в бюджетній установі потребує виконання ряду завдань господарської діяльності суб'єктів бюджетних установ (організацій). До основних завдань обліку запасів відносять: достовірне та своєчасне документальне оформлення операцій по надходженню, руху та вибуттю запасів, контроль за їх зберіганням, утриманням та рухом запасів на складі, контроль за раціональним, правильним використанням запасів та додержанням норм їх використання. В основній своїй частині інформація НП(С)БОДС 123 «Запаси» відповідає положенням міжнародних стандартів, і можна підсумувати, що нова система обліку в державному секторі дозволить удосконалити інформаційне забезпечення управління державними фінансами, підвищити рівень їх прозорості та адекватності реальним процесам.

Список використаних джерел:

1. Облік у бюджетних організаціях – конспект лекцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://books.br.com.ua/41114>

2. Методичні рекомендації по бухгалтерському обліку запасів суб'єктів державного сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com.ua>

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com.ua>

Єліссєва Оксана Костянтинівна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Семенова Альона Вікторівна, студентка
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Криза у системі охорони здоров'я назрівала роками і є дуже глибокою. За громадським опитуванням більше 65% громадян цю сферу вважають однією з найбільш корумпованих [1]. Обладнання медичних закладів морально та фізично застаріле, приміщення потребують капітальних ремонтів та реконструкцій, персонал не має відповідного досвіду та практичних навичок і т.п.

З метою подолання цієї кризи держава неодноразово намагалася впровадити загальнообов'язкове державне медичне страхування (далі - ЗДМС). Ще з 2001 року було запропоновано безліч концепцій його провадження, але ці намагання ще й сьогодні далекі від практичної їх реалізації.

Головною передумовою впровадження такого страхування є потреба у збільшення фінансування галузі охорони здоров'я, яка роками недофінансовувалася і зараз знаходиться у плачевному стані. За оцінками деяких спеціалістів, щоб «реанімувати» галузь охорони здоров'я необхідно витрати на це декілька річних бюджетів України. [3] Основними перешкодами цієї реформи є обмежені можливості бюджету нашої країни та низька

платоспроможність населення.

Слід зазначити, що з січня 2017 року розпочато перший етап реформування медичної сфери. На даному етапі передбачається вжити такі заходи: доопрацювати нормативно-законодавчу базу; адаптувати міжнародні протоколи лікування; скласти гарантований перелік медичних послуг; розробити та впровадити електронний облік у медицині (електронні реєстри лікарів, пацієнтів, медичних закладів) тощо. [2]

Давно відомо, що де-юре медицина в Україні є безкоштовною, але де-факто вона може бути більш-менш якісною тільки за умови зростання рівня доходів населення.

Розгляд законодавчих ініціатив, що стосуються загальнообов'язкового медичного соціального страхування, показав, що на сьогодні внесено 3 законопроекти «Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування в Україні», розроблені різними групами депутатів (№№ 4981 — 4981-2) та один проект від Міністерства Охорони Здоров'я України (далі — МОЗ).

Незрозумілим є той факт, що Комітет Верховної Ради України за основу до опрацювання обрав законопроект № 4981, а МОЗ виступає категорично проти нього. Натомість МОЗ України планував вже з 2017 року запровадити державний пакет медичних послуг, які будуть надавати лікарі первинної ланки (сімейні лікарі). Крім того, лікарів пацієнти як обиратимуть, так і змінюватимуть самостійно. А фінансування буде відбуватися за рахунок загального фонду Державного бюджету, при цьому позиція МОЗ полягає у наступній тезі: «технічним оператором перерахування бюджетних коштів стане прозора страхова агенція, що здійснюватиме документообіг з лікарями. Запровадження нових податків чи страхових внесків не передбачається» [3]. Але у законопроекті, оприлюдненому на сайті МОЗ, передбачено створення некомерційного Фонду медичного страхування України, який буде фінансуватися поруч з бюджетними коштами ще й додатковими коштами, а саме внесків роботодавцями у розмірі 4,5% від фонду заробітної плати. Це, на

нашу думку, збільшить податкове навантаження на підприємства і підприємців та не сприятиме детінізації вітчизняного бізнесу.

Також негативним є можливість залучення приватних страхових компаній у систему загальнообов'язкового медичного страхування. Адже враховуючи реалії сьогодення, конкуренція буде не між постачальниками медичних послуг (лікарні, лікарі), а між приватними страховиками за перерозподіл бюджетних коштів. Крім того, пропонується кожен рік затверджувати Кабінетом Міністрів України переліку страхових ризиків, за якими медична допомога буде надаватися у межах страхових платежів. До страхових ризиків відносять певні групи захворювань, травм та/або їх наслідків. Ми вважаємо, що в такому випадку немає жодної гарантії, чи увійде та чи інша хвороба до даного переліку у певний період чи ні. Але позитивним є той факт, що страхові компанії будуть зацікавлені у тому, щоб їх клієнти (застраховані особи) були здоровими. Таким чином, не викликає сумніву той факт, що система охорони здоров'я нашої держави потребує якнайшвидшого реформування. Але на даний час нормативно-правова база для цієї реформи не напрацьована та містить елементи, що можуть бути небезпечними у довгостроковій перспективі. Тому вимогою часу є розробка досконалого Закону «Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування в Україні», що дасть змогу розширити доступ українців до якісних медичних послуг. При цьому слід враховувати, що рівень довіри населення України, як до медичних закладів, так і до страхових компаній занадто низький.

Список використаних джерел:

1. Основні міфи про обов'язкове медичне страхування в Україні. [Ел. Ресурс] — Режим доступу: <http://espresso.tv/article/2016/10/01/5>.
2. Загальнообов'язкове державне медичне страхування у 2017 році. // Офіційний веб-портал Федерації профспілок України. [Ел. Ресурс] — Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/11576-zagalnoobov-yazkove-derzhavne-sotsialne-strakhuvannya-u-2017-rotsi>.
3. Шевчук О. Нездорова ситуація: чи має обов'язкове медичне страхування шанси в Україні. [Ел. Ресурс] — Режим доступу: <https://voxukraine.org/2017/02/07/obovyazkove-medichne-strahuvannya-ua/>.

Саричев Володимир Іванович, д.е.н.,
професор кафедри менеджменту та туристичного бізнесу
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ ДИНАМІКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ІМПУЛЬСНИХ МОДЕЛЕЙ

Якість життя населення як провідний показник соціально-економічного розвитку сьогодні є визнаним пріоритетом суспільного прогресу, парадигмальну основу якого складають визнання переваг піднесення рівня добробуту на світовому і національному рівнях шляхом вдосконалення людського потенціалу через подовження тривалості життя, підвищення освіченості та зменшення матеріальної уразливості.

Саме такою є спрямованість стратегічних рішень у сфері сталого розвитку владних структур розвинених країн, а згодом цю традицію перейняли регіони, що розвиваються та є слабо розвиненими. Таким чином, приміром, за останні 25 років частка людей в світі, що існувала на низькому рівні зменшилася майже в три рази – з 3 млрд. у 1990 р. до близько 1 млрд. у 2014 р., а дитяча смертність скоротилася більше ніж в 2 рази, при чому смертність дітей у віці до 5 років знизилася на 52,8 % (з 12,7 млн. випадків до майже 6) [2].

Україна ж, маючи безперечні об'єктивні можливості для сталого розвитку, помітно програє за динамічністю соціально-економічного розвитку, про що свідчить незначний середньорічний приріст значення індексу людського розвитку (ІЛР) в 1990 – 2014 рр. у 0,24 %, який менше ніж в 2 – 2,9 рази порівняно зі зростанням значення ІЛР в таких пострадянських країнах, як Литва (0,58%), Казахстан (0,56%), Вірменія (0,62%), Латвія (0,70%), у середньому в країнах Європи та Центральної Азії (0,58%) і світу в цілому (0,73%) [1]. Таке відставання свідчить про низьку функціональність існуючих інструментів державної соціальної та економічної політики щодо подолання процесів

гальмування в провідних сферах суспільного життя й створення сприятливих умов для всебічного розвитку людини.

За наведених умов фактор часу стає дуже важливим і тому значно зростає цінність прогностичних сценаріїв розвитку, особливо сфери фізичної культури і масового спорту, що є надійним резервом підвищення рівня здоров'я нації, а, відтак, зростання можливостей уникнути величезних фінансово-економічних втрат через збільшення передчасної смертності, зменшення продуктивності праці через хвороби [6].

Всебічний аналіз результатів застосування імпульсних моделей з метою визначення сценаріїв розвитку галузі масового спорту засобами фізичної культури і рухової активності має суттєве економічне значення й соціальний ефект, особливо на тлі сучасного курсу на децентралізацію влади в Україні.

Апробація методики імпульсного управління динамічними системами дає можливість напрацювати основні рекомендації з подолання вузьких місць у політиці регулювання соціально-економічної сфери, розвитку фізичної культури та масового спорту в Україні зокрема [3].

Вони полягають у виваженому підході до розвитку всіх компонент спортивної сфери – спорту вищих досягнень, дитячо-юнацького, студентського, резервного, інвалідного й масового. Пріоритетність фінансування програм з Державного бюджету на етапі становлення громадянського суспільства в країні з поступовим перерозподілом матеріального навантаження з урахуванням економічного потенціалу регіонів та впровадженні дієвої системи заохочення працівників до збереження власного здоров'я, яка б корелювалася з рівнем заробітної плати, додаткових преференцій могли б значно розширити арсенал впливу на формування системи дотримання здорового способу життя [4].

Утворення сучасної спортивно-оздоровчої інфраструктури, наближеної до місць роботи, проживання та відпочинку населення, встановлення системи пільг для корпорацій, які за принципами соціальної відповідальностікладають кошти у фізичний розвиток персоналу та членів їх родин повинні стати

додатковим стимулом розвитку соціальної сфери місцевих територіальних громад [5].

Модернізація структури фізичного виховання у навчальних закладах всіх рівнів з метою набуття учнями (студентами) компетенцій, достатніх для підтримання оптимального режиму рухової активності впродовж життя шляхом самовдосконалення та запровадженні державної системи оцінювання якості фізкультурно-оздоровчих послуг у поєднанні з екологічно коректною діяльністю суб'єктів господарювання дає значні переваги для формування громадянського суспільства на основі справжніх цивілізаційних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Доповідь про людський розвиток 2015 «Праця задля людського розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr15_standalone_overview_ru.pdf.
2. Європейський інститут державного управління та аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eipaa.com.ua/index.php/navchannya/79-organizatsiya-ta-provedennya-vnutrishnogo-auditu>.
3. Єлісєєва О.К. Моделювання сталого розвитку соціально-економічних систем: монографія / О.К. Єлісєєва. – Д.: Наука і освіта, 2012. – 116 с.
4. Саричев В.І. Людський розвиток в системі державного регулювання: методологія та практика [текст]: автореф. дис... д-ра екон. наук: 11.03.16 / Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2016. – 40 с.
5. Хестенс М.Д., Хигмэн Д.Г. Группы ранга 3 и сильно регулярные графы // Кибернетический сборн., вып. 23. Пер. с англ. – М.: Мир, 1986. – С. 131.
6. Хотомлянський А.Л. Математическая модель импульсных возмущений в производственных системах / А.Л. Хотомлянський, Т.Н. Черната, Т.А. Деревянко // Современный научный вестник. – № 1(113). – 2012. – С. 24 – 28.

Лутчин Наталія Павлівна

к.е.н., доцент кафедри статистики

Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Якість життя населення є індикатором розвитку країни, її конкурентоспроможності на світових ринках, показує якісні зміни в суспільстві. Дане явище досліджується науковцями в Україні порівняно недавно, на відміну від європейських економістів. Дослідження «якості життя» в Україні в основному зводиться до об'єктивної оцінки, яку можна виміряти статистичними показниками. Однак недостатню увагу приділяється суб'єктивній оцінці якості життя, яку можна отримати на основі вибірових обстежень населення і яка відображає індивідуальне розуміння кожного респондента якості свого життя.

Термін «якість життя» вперше появився в американських словниках після Другої світової війни і початково стосувався лише матеріального добробуту, що становить об'єктивну оцінку, яку вимірює державна статистика.

Однак, якість життя передбачає як об'єктивне так і суб'єктивне оцінювання. Такий підхід, на нашу думку, відрізняє дане поняття від терміну «рівень життя», які дуже часто ототожнюють в економічній літературі.

Серед українських науковців варто відмітити роботи В.Г.Никифоренка [6], Е.М. Лібанової [1], Н.В.Ковтун [2], Є.П.Кушнар'ова[5] та інших, в яких вони проводять дослідження сутності якості життя. Однак, більшість з цих робіт присвячені вивченню об'єктивної оцінки якості життя, а суб'єктивна оцінка розглядається лише на рівні понятійного апарату. Окремі аспекти суб'єктивної оцінки можна отримати на основі самооцінки домогосподарств свого матеріального становища , стану здоров'я та умов проживання, які проводить

Державна служба статистики. Однак такі обстеження не носять комплексного характеру на відміну від польської статистики.

Глибокі дослідження якості життя серед європейських країн проводяться в сусідній Польщі[10]. Значна кількість показників суб'єктивної оцінки якості життя Польщі отримані на основі досліджень соціальної згуртованості Центральним статистичним управлінням (*Badanie spójności społecznej*), які в Україні не проводяться. Відомі також наукові роботи польських економістів П.Рогалі [9], Т.Бориса [7], Б.Каспшик [8] та інших.

Суб'єктивний підхід передбачає визначення якості життя лише на основі анкетних опитувань. Суб'єктивні оцінки відображають індивідуальне сприйняття індивідом якості життя та ґрунтуються на суб'єктивних відчуттях та особистих оцінках.

Автором була здійснена спроба проведення вибіркового обстеження суб'єктивної оцінки якості життя Львівської області.

При підготовці методики вибіркового обстеження якості життя були враховані сучасні науково обґрунтовані принципи та методологічні засади, що використовуються в міжнародній та, зокрема, в європейській практиці при формуванні вибірок для проведення вибірових обстежень домогосподарств, а також національний досвід побудови вибірок для державних статистичних спостережень такого типу.

Формування вибірових сукупностей для проведення вибірових обстежень населення (домогосподарств) передбачає стратифікацію генеральної сукупності. Стратифікація генеральної сукупності здійснюється з метою адекватного відображення у вибірці основних особливостей адміністративно-територіального поділу України (в нашому випадку Львівської області).

Генеральна сукупність розподіляється на страти, які в межах кожного регіону відповідають[4]:

- містам і міськрадам із чисельністю населення 100 тис. осіб і більше („великі міста” регіону);

– містам, селищам міського типу, міськрадам і селищним радам із чисельністю населення менше 100 тис. осіб („малі міста” регіону);

– адміністративним районам сільської місцевості („райони” регіону).

Серед великих міст в області лише місто Львів і сім малих міст. Вибірка формувалась пропорційно до типів поселень.

Згідно формули, наведеної нижче, достатній обсяг вибірки може складати 180 домогосподарств.

$$n = \frac{t^2 V_x^2}{V_{\Delta}^2}, \quad (1)$$

де, V_x – коефіцієнт варіації, V_{Δ} – гранична відносна похибка вибірки.

За основу був взятий зразок анкети, яка використовується у дослідженнях соціальної згуртованості в Польщі, про які згадувалося вище.

В опитуванні взяло участь 180 осіб, які представляли різні типи домогосподарств, з них жінок – 103, а чоловіків 77.

Одне з основних запитань анкети – це суб’єктивна оцінка якості життя загалом, в тому числі в розрізі багатьох аспектів. У відповідях була застосована 5-ступенева шкала, яка була запропонована в методиці ЦСУ Польщі.

Дослідження передбачало вивчення ступеня задоволення такими аспектами життя як : сімейний стан, відносини зі знайомими та друзями, кількість вільного часу, спосіб проведення вільного часу, місце працевлаштування, стан здоров’я, умови проживання, освіта, фінансова ситуація.

В 5-бальній шкалі найвищу оцінку отримав стан здоров’я, на другому місці – сімейний стан і на двох останніх місцях – фінансовий стан та кількість вільного часу (рис.1).

Такий результат ще раз підтверджує правильність визначення суб’єктивної оцінки, яка базується на власних відчуттях задоволення людини різними аспектами життя, що не завжди залежить від рівня матеріального забезпечення індивідуума.

Рис.4. Рейтинг якості життя за окремими його аспектами

Джерело: результати узагальнення на основі власних досліджень.

Отже, устороннє суб'єктивне оцінювання якості життя є важливим елементом дослідження даного явища. Таку комплексну самооцінку варто включити в обстеження умов життя домогосподарств, що дасть можливість інформаційної наповненості такого обстеження.

Список використаних джерел

1. Вимірювання якості життя в Україні, Аналітична доповідь, Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. - К.: 2013. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.idss.org.ua/monografii/UNDP>
2. Ковтун Н. В. Статистичне вимірювання якості життя: міжнародний досвід і практика використання в Україні/ Н. В. Ковтун // Вісник Київського нац. університету імені Тараса Шевченка. Економіка. — Київ: ВПЦ «Київський університет». - 2014. - Вип. 157.-С.48-53.
3. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз : [кол. моногр.] / за ред. Е. М. Лібанової. - К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007.-367 с.
4. Методологічні основи формування вибірових сукупностей для проведення органами Державної статистики України базових державних вибірових обстежень населення (домогосподарств) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Рівень і якість життя населення: Монографія / Під заг. ред. Є. П. Кушнар'ова. — Х. Видавничий Дім „ИНЖЕК”, 2004. — 272с.
6. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика : [кол. моногр.] / за ред. В.Г. Никифорецька. - Одеса. : Одеський нац. економічний унів-тет. , 2012. — 316 с.

7. Borys T. Jakosc zycia jako integrujacy rodzaj jakosci//Jakosc zycia w perspektywie nauk humanistycznych, ekonomicznych i ekologii./ redakcja dr.Jadwiga Tomczyk-Tolkacz.- Jelenia Gora: Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu, 2003.- S.7-19
8. Kasprzyk B.Wybrane aspekty oceny dobrobytu ekonomicznego i jakości życia.- Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego,2013.-137 s.
9. Rogala P. Zaprojektowanie i przetestowanie systemu mierzenia jakości życia w gminach .- Poznań: wyd. Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu .Wydział w Jeleniej Górze, Jelenia Góra,2009.- 180 s.
10. Subiektywny dobrobyt w Polsce w 2015 r. Warszawa,2015 źródło: <http://www.stat.gov.pl>

Попова Тетяна Вікторівна, студентка,
Бондаренко Наталія Миколаївна, к.е.н.,
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аграрна сфера економіки стала локомотивом розвитку національної економіки, тому трансформаційні фінансові процеси є особливо відчутними для аграрно-промислового виробництва і впливають на формування і розвиток фінансових відносин агропромислових компаній.

У сучасних умовах ефективність в цілому та сільськогосподарського виробництва зокрема залежить від технічних умов, які відображають ступінь використання матеріальних ресурсів, і зводиться до забезпечення розширеного відтворення матеріально-технічної бази та вдосконалення виробничих відносин.

На ефективність виробництва сільськогосподарських товаровиробників впливає низка чинників, які можна розділити на дві групи: зовнішні і внутрішні. До зовнішніх можна віднести: податкове законодавство, амортизаційну, інвестиційну, кредитну та соціальну політики держави, інформаційне забезпечення, особливості державного управління, природно-кліматичні умови; до внутрішніх – рівень забезпеченості сільськогосподарських підприємств

основними засобами, оборотними активами й трудовими ресурсами; фінансовий стан підприємств; організаційні, управлінські й технологічні аспекти організації виробництва.

Сезонність як особливість сільськогосподарського виробництва потребує від фермера максимального використання виробничих машин, агрегатів, транспортних засобів в оптимальні для виконання необхідних робіт строки.

Характеризуючи рівень насиченості сільськогосподарського виробництва зауважимо, що незважаючи на начебто значну пропозицію на ринку сільськогосподарської техніки за інформацією Мінагрополітики України, мінімальне науково обгрунтоване щорічне оновлення машинно-тракторного парку до технологічної потреби оцінюється у 35 млрд. грн., у тому числі близько 40 тис. тракторів (15 млрд. грн.) та майже 7 тис. зернозбиральних комбайнів (10,5 млрд. грн.) [1].

Таблиця 1

Наявність сільськогосподарської техніки в фермерських господарствах

	Кількість техніки		
	У 2015 році усього, шт	У розрахунку на 1 фермерське господарство, шт	У розрахунку на 100 га ріллі, шт
Трактори	34 528	1,07	0,82
Комбайни зернозбиральні	8774	0,27	0,21
Комбайни кукурудзозбиральні	321	0,01	0,01
Комбайни кормозбиральні	493	0,02	0,01
Комбайни картоплезбиральні	434	0,01	0,01
Бурякозбиральні машини	513	0,02	0,01
Сівалки	19342	0,60	0,46
Жатки валкові	3592	0,11	0,09

Рациональний рівень забезпеченості основними засобами сільськогосподарських підприємств обумовлює підвищення ефективності їх використання.

Першопричиною спільного використання сільськогосподарської техніки в провідних країнах світу є те, що площа сільськогосподарських угідь не дає змогу забезпечити сезонне навантаження сучасної техніки в одному фермерському господарстві. Встановлено, що подібність машинного рингу і кооперативу полягає в тому, що фермери створюють організацію, об'єднуючи зусилля для спільного використання техніки, а відмінність – у машинному ринзі відсутня техніка у спільній власності на відміну від класичного кооперативу.

Для вітчизняних фермерів прийняті всі форми, враховуючі сучасні вимоги господарювання, а саме машинні ринги та кооперативи. Однак вони не одержали широкого розвитку, що можна пояснити невеликою чисельністю фермерських господарств у межах одного адміністративного району та розміщення їх в значній відстані один від одного.

У контексті аналізу ефективності сільськогосподарського виробництва особливе місце займає економічна ефективність використання основних виробничих засобів, які є основною складовою матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Потужна й ефективно функціонуюча матеріально-технічна база сільськогосподарських формувань є запорукою їх успіху в господарській діяльності, забезпечує безперебійний виробничий процес, визначає ефективність виробництва сільськогосподарської продукції.

В аграрному секторі економіки повноваження щодо реалізації державної політики та продовольства України. З метою підвищення конкурентоздатності сільського господарства в цілому сприяння розвитку сільських територій відповідно до міжнародних стандартів Мінагрополітики розробило «Єдину комплексну стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки» та проект Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, що включають підтримку малих сільськогосподарських товаровиробників – насамперед фермерських та кооперованих селянських господарств [1].

З 1 січня 2017 року діє Закон №1789-VIII з 21.12.2016 «Про внесення змін в бюджетний кодекс України відносно покращення складання та виконання бюджетів» згідно документу, в 2017-2021 роках щорічний об'єм держпідтримки сільського господарства області становитиме не менше 1% аграрного ВВП. На закупівлю вітчизняної техніки та обладнання буде використовуватися не менш, ніж 10% даної підтримки в 2017 році, 15% в 2018 році, 20% в 2019-2021 роках [2].

Цільові програми передбачають розробку наукових досліджень, аналізу ринку, пошук сприятливих умов для поставок сільськогосподарської продукції, оновлення застарілої техніки для спроможності підприємств конкурувати на ринку. Інвестиції являють собою тимчасове вилучення капіталу з обігу для реалізації майбутньої вигоди, інше підприємство залучає власні кошти з метою отримання в майбутньому економічних вигід. Існує три типи інвестування в сільське господарство (табл.2).

Таблиця 2

Типи інвестицій в сільське господарство [3]

Інвестиційний тип	Деталі	Цілі
Капітал	Фізичний	Сільськогосподарська інфраструктура
	Людський	Покращення земель Придбання необхідних навичок
Наукові дослідження і розвиток	Поліпшення методів сільського господарства	Розвиток насінництва Оптимізація виробництва Боротьба зі шкідниками і хворобами
Інституційні	Сприятливі умови управління Поліпшення ланцюжка поставок	Доступний вхід і вихід на ринки

Завдяки підтримці державного сектору та цільових програм, які допомагають здійснити перехід на нову техніку саме держава може виступати в ролі інвестора при закупівлі основних засобів.

Основними джерелами надходження інвестицій можуть бути аукціони, кредити, лізинг та навіть власне фінансування підприємства. У свою чергу самофінансування потребує для реалізації інвестиційних проектів власні фінансові ресурси підприємства, за рахунок доходів від господарської

діяльності, амортизаційних відрахувань, резервів на майбутні періоди та статутні фонди [4].

На сьогодні Кабінет міністрів на чолі з В.Б. Гройсманом запланували компенсувати купівлю техніки для аграріїв на суму 550 млн. грн. , аграрії за 9 місяців минулого року здійснили закупівлі 6,9 тисяч одиниць техніки на загальну суму приблизно 7,2 млрд грн. [5].

«За минулі два роки наші інвестиції в українську економіку перевищили 1 млрд євро. У 2017 році ми сподіваємося вийти приблизно на 150-200 млн євро як мінімум. Очікуємо відновлення економічної активності та, як результат, підвищення потреби компаній в робочому капіталі та інвестиціях», - відзначив Шевкі Аджунер [6].

Отже, існує проблема зношення та втрачання корисності матеріально-технічної бази в уособленні основних засобів, одним з кращих рішень ми пропонуємо залучення інвестицій на оновлення техніки для забезпечення продуктивної роботи на підприємстві. На сьогоднішній день рівень інвестицій для агропромислового сектору достатній.

Список використаних джерел:

1. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/16025>
2. «Про внесення змін в бюджетний кодекс України відносно покращення складання та виконання бюджетів». [Текст] // АПК інформ. – 2017. – № 1. – С. 6.
3. Моргун О. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності молокопереробних підприємств / О. Моргун // Економіка АПК. – 2010. – № 2. – С. 135-138.
4. Демчук Н.І. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств / Н.І. Демчук, М.С. Кисельова // Агросвіт. – 2016. – № 24. – С. 21-26.
5. Кабінет міністрів України компенсує купівлю техніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroexpo.in.ua/news#n4>
6. Європейський Банк підтримає АПК України на 150-200 млн. євро. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/node/23496>

Корнілова Ольга Миколаївна, к.е.н.,
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Бесчастна Дар'я Олександрівна,
викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (м.Дніпро)
Циганков Роман Сергійович
директор ТОВ «ОфісХелпер» (м.Дніпро)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Енергетичний сектор сьогодні – це запорука мирного та щасливого існування багатьох країн світу. В умовах деякого дефіциту енергоресурсів у світі, власні енергоресурси допомагають країнам бути самодостатніми, а їх надлишок – заробляти чималі кошти на користь економіки та мати певний політичний вплив. Здатність країни забезпечувати себе енергоресурсами як первинними, так і вторинними, а також відсутність будь-якої залежності та впливу з боку інших держав у сфері енергетики називається енергетичною безпекою.

Питання енергетичної безпеки є доволі актуальним на сьогоднішній день не лише для окремо взятої країни, а й для всіх країн загалом. Адже саме енергетика є основою для існування і розвитку держави. Недостатня забезпеченість власними енергоресурсами сприяє зниженню рівня національної економічної безпеки країни, підвищує її енергетичну залежність від інших країн. Щодо економіки України, то вона забезпечена власними енергоресурсами, зокрема вугіллям, практично на 100%, а от на окремі види палива - лише на 20 - 30%. Тому для України питання енергетичної безпеки є одним із основних факторів її існування як самостійної та незалежної держави.

Упродовж усього періоду незалежності України енергетична сфера залишається найбільш уразливим сегментом економіки. Жодна зі стратегічних цілей – зниження енергоємності ВВП, інтенсифікація розробки власних покладів енергоресурсів, диверсифікація джерел і шляхів постачання

енергоносіїв, формування стратегічного нафтового резерву, створення елементів ядерно-паливного циклу, всебічний розвиток альтернативної енергетики не були досягнуті. Владні команди України за весь період її незалежності віддавали перевагу моделі бізнес-експлуатації існуючої зовнішньої енергетичної залежності країни перед моделлю забезпечення енергетичної безпеки та унезалежнення від монопольного постачальника енергоресурсів. Регіональна тенденція використання енергетичних ресурсів в якості інструменту політичних та економічних впливів робить неефективним подальше збереження моделі бізнесексплуатації енергозалежності та диктує необхідність відмови від неї. Проблематика енергетичної безпеки набуває ключового значення для успішності розвитку енергоімпортозалежних країн. У цьому контексті, успіх тієї чи іншої країни в її економічному розвитку забезпечуватиметься не лише за рахунок прямого доступу до енергоресурсів. В умовах міжнародної нестабільності, країни, що мають ті чи інші поклади енергоресурсів, намагаються забезпечити енергетичну самодостатність. У випадку України, ощадливе використання енергоресурсів власного видобутку в поєднанні з необхідним імпортом має бути забезпечено шляхом збалансовано вибудованої системи енергетичної безпеки. Вона має гнучко функціонувати як за звичайних, так і за надзвичайних обставин. Така система стане однією з гарантій виживання країни за несприятливих зовнішніх обставин, збереження її суверенітету, територіальної цілісності та подальшого економічного розвитку.

Не існує єдиного підходу до визначення категорії енергетичної безпеки: так Морозов В. трактує як надійне і безперебійне забезпечення споживачів електричною і паливною енергією, Грязнов Л. акцентує увагу на забезпеченість економіки паливно-енергетичними ресурсами за вартістю, за якої з однієї сторони, є можливими процеси відтворення у галузях ПЕК, а, з другої сторони, коли в основних галузях національної економіки створюється позитивна додана вартість. Найбільш узагальнено визначає енергетичну безпеку Микитенко В. як систему поєднання потенціалів – економічного, політичного, техніко-

технологічного, ресурсного і, власне, енергетичного, а також факторів наукового, географічного, організаційного, управлінського тощо, без урахування яких аналіз будь-якої безпеки неможливий. За Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України енергетична безпека визначається як стан економіки, який забезпечує захищеність національних інтересів у енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби в паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення та надійного функціонування національної економіки в режимах звичайного, надзвичайного та воєнного стану.

Формулою енергетичної безпеки для України є наступний вираз: енергозаощадження та енергоефективність + власні енергоресурси (вугілля, природний газ, нафта, біомаса + інші відновлювані джерела енергії) + диверсифікація імпорту + стратегічні резерви + інтеграція в енергетичний простір ЄС (сполучені та синхронізовані енергетичні мережі).

Споживання, імпорт та видобування є ключовими складовими енергетичної безпеки. За часів незалежності Україна стабільно імпортувала природний газ та нафтопродукти, через неможливість самозабезпечення цими ресурсами.

У період з 1991 по 2000 рік Україні вдалося зменшити обсяги імпорту природного газу із 92 млрд. м³ на рік до 60 млрд. м³ на рік. Після 2000 року тенденція на зниження змінилася незначним підвищенням обсягів яке можна було спостерігати до 2005 року, який дав початок зниженню об'єму імпортованого природного газу до 27 млрд. м³ на рік у 2009 році. Наступний період зростання до 45 млрд. м³ на рік у 2011 році змінився різким зниженням, яке можна спостерігати і сьогодні. Тенденції підвищення або зменшення обсягів використання співпадають із тенденціями підвищення або зменшення обсягів імпорту природного газу, що пояснюється великою часткою імпорту, яка майже ніколи не опускалася нижче 75%.

З 2000 року Україна із великого експортера нафтопродуктів перетворилася на дуже залежного імпортера. У період із 2000 року по 2003 рік Україні вдалося збільшити експорт нафтопродуктів майже у 5 разів із 2000 тис. т. до 9700 тис. т. після чого обсяги експорту почали різко скорочуватись, натомість імпорт почав зростати. У 2006 році імпорт почав переважати експорт за обсягами і тенденція зниження обсягів експорту продовжилася. Як результат: у 2015 році обсяг експорту становив 277 тис. т., а імпорту – 6700 тис. т.

Список використаних джерел:

1. Грязнов Л. Тезиси по енергокризису /Л. Грязнов// Эско. – 2002. - № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://escosystems.narod.ru/2002_2/art34.htm
2. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sae.gov.ua/uk>.
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=97980.
4. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/>
5. Центр досліджень енергетики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eircenter.com/>

Пошивалова Олена Володимирівна, к. фіз.-мат.н.,
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Басс Юлія Анатоліївна,
асистент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Матвєєва Наталія Володимирівна, студентка,
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(м.Дніпро)

ЕКОНОМІКО – СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ УКРАЇНИ

Маркетингова стратегія – це процес, який дозволяє компаніям використовувати свої ресурси для досягнення поставлених цілей щодо ринкової долі, прибутку, росту продажів тощо. Маркетингова стратегія – це

довготермінова незмінна лінія розвитку компанії чи підприємства у сфері маркетингової діяльності, яка включає аналітику ситуації в компанії та на ринку і виходячи з цього формується план дій і вибір ринково – орієнтованих стратегій для досягнення маркетингових цілей. [8]

Вибір маркетингової стратегії повинен бути обґрунтований, враховуючи статистичні дані, зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на діяльність підприємства та прогноз кон'юнктури ринку.

Аналізуючи поточну ситуацію, що склалася на ринку вітчизняних виробників легкових автомобілів, слід відмітити такі його особливості: брак технологій (високий рівень фізичного та морального зносу), нестача інвестиційних ресурсів, прав на інтелектуальну власність, масштабних платформ, гнучкості виробництва і професіонального менеджменту. [1,2]

Розглядаючи ринок українських автовиробників, слід проаналізувати один момент: чи можна вважати легкові автомобілі вітчизняного виробництва українським продуктом. З 1998 року на Запорізькому автомобілебудівному заводі випускається автомобіль «Lanos», ступінь локалізації якого в Україні становить 50%. Основні вузли та деталі, даного автомобіля, розробляються корейськими виробниками та їх партнерами. Таким чином, означає, що автомобіль вітчизняного виробництва має конструкторські розробки корейських спеціалістів 20 – річної давності, дизайн італійських фахівців, а від українських виробників залишається лише збірка транспорту наполовину з імпортних деталей. Схожа ситуація склалася із автомобілями «Forza», «Zaz» та «Vida», які збирають з китайсько – європейських комплектуючих. Інші автомобілі перетинають наш кордон у вигляді машинокомплектів і на території країни відбувається їх складання, яке включає фарбування та зварювання кузова (корпорація «Богдан», ТОВ «Єврокар»). Отже, однією із головних проблем автомобілебудівної галузі України є відсутність конструкторських бюро, які б могли конструювати абсолютно нові моделі на ринку автомобілів.

Ще однією проблемою українського ринку автомобільних виробників є недостатність фінансових ресурсів та інвестування з боку держави. Ще в 1995 році було створено електромобіль «ЗАЗ 1109», електропривід якого відповідав європейським вимогам. Але, через брак коштів на подальшу розробку, даний електромобіль не був запущений у виробництво.

Враховуючи особливості вітчизняної автомобілебудівної галузі, можна запропонувати декілька варіантів її подальшого напрямку розвитку.

Для створення конкурентоспроможної автомобілебудівної галузі, з боку держави, доцільним є впровадження наступних заходів:

1. звільнення від ввізного мита та податку на додану вартість обладнання, яке ввозиться для створення нового або модернізації існуючого виробництва легкових автомобілів;
2. відшкодування автовиробникам відсоткової ставки за кредитами, залученими на організацію виробництва легкових автомобілів і автокомплектуючих;
3. звільненням (терміном на 5 років) від сплати податку на прибуток тієї частини прибутку, що реінвестується підприємствами у розвиток власного виробництва, включаючи створення нових потужностей та модернізацію існуючих;
4. надання інвестору території з необхідною базовою інфраструктурою;
5. запровадження механізму часткової компенсації кредитної ставки за споживчим кредитами фізичних осіб при купівлі ними нових легкових автомобілів вітчизняного виробництва;
6. виплата компенсації (до 15 тис. грн) на придбання нового автомобіля вітчизняного виробництва, за кожен зданий старий автомобіль.

Низький рівень технічного потенціалу українських підприємств, вузька спеціалізація та недостатній рівень якості продукції спричиняє труднощі щодо ефективного глобального продажу її на світових ринках. Таким чином, можливі наступні сценарії подальшого функціонування вітчизняного ринку легкових

автомобілів. Одним із варіантів є перехід українських підприємств від роботи, в основному, на контрактних основах до повноцінної інтеграції, тобто зосередження виробництва закордонних компанії на території України.

На сьогоднішній день, для іноземних компанії, перспективним є сегмент виробництва позашляховиків та кросоверів, що користуються значним рівнем популярності на вторинному ринку серед українців. Наприклад, кросовер китайського виробництва з ліцензійним двигуном в КНР коштує приблизно шість тисяч доларів. Якщо транспортувати автомобіль до України морем, то це коштуватиме три тисячі доларів. Переважна більшість автомобілів даного типу має двигун об'ємом, що перевищує два літри, тому їх розмитнення обходиться приблизно 2,5 тисячі доларів. В результаті, український дилер отримує автомобіль, який вже коштує більше 11 тисяч доларів. При врахуванні податків та дилерської націнки, середня ціна автомобіля китайського виробництва починатиметься з 15 тисяч доларів. Перенесення збирання автомобілів на українські підприємства дозволить знизити ціну в середньому на 2,5 тисячі доларів.

Необхідний стратегічний підхід потребує комплексного аналізу поточної ситуації на ринку та врахуванню особливостей його функціонування. Рациональна оцінка власних можливостей та виявлення першочергових потреб кінцевого споживача є одними із головних складових у виборі відповідної стратегії.

Список використаних джерел:

1. Луценко О. Автоексперт - 2009: результати експертного опитування топ-менеджменту українських автомобільних компаній / Оксана Луценко // Маркетинг в Україні. - 2009. - № 1.-С. 13-14.
2. Прохницька Г.Л. Основні кон'юктуроутворюючі фактори вітчизняного ринку легкових автомобілів / Г.Л. Прохницька // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 9. – С. 98-108.
3. Асоціація автовиробників України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ukrautoprom.com.ua>.
4. The World Bank [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://data.worldbank.org/indicator>.
5. Закон України Про внесення змін до Закону України \\\ «Про розвиток автомобільної промисловості України» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2740-15>.
6. Проект Закону про внесення змін до підрозділу 5 розділу XX \

«Перехідні положення» \ Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку вживаних транспортних засобів Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56718

7. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник/ Л. В. Оболенцева; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 249 с.

8. Д. Магретта. Key Ideas Майкла Портера: руководство по разработке стратегии / Д. Магретта. Пер. с англ. — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. — 272 с.

Шмиголь Надія Миколаївна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту Запорізького національного університету;
Павлюк Тетяна Сергіївна, старший викладач кафедри МЕН
Запорізького національного технічного університету

СТАН ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ЗАПОРІЗЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

В сучасному світі країни переживають період інтернаціоналізації своїх економік до сучасного світового господарства, з розвинутою не лише промисловістю, а й інфраструктурою, а також технологічно розвиненими галузями. Тому, саме зараз для багатьох країн, та для України, зокрема, постає питання активного розвитку відомих галузей економіки, і, в першу чергу, галузей, які орієнтовані на експорт. Однією з галузей промисловості України, яка спрямована на зовнішні ринки є машинобудівна галузь. Тож проаналізувати стан та динаміку саме зовнішньої торгівлі машинобудування є однією з головних завдань даної доповіді. Зазначимо, обов'язково також і те, що саме на меті є проведення аналізу динаміки зовнішньої торгівлі машинобудівної галузі Запорізької області тому, що наш регіон є одним з провідних регіонів-лідерів у цій галузі. А також, підкреслимо, що Запорізька область є одним з лідерів серед українських регіонів за обсягами зовнішньої торгівлі, як зазначає офіційний сайт «Україна сьогодні».[1]

Питаннями зовнішньої торгівлі, та зовнішньої торгівлі машинобудування, зокрема, займалися такі провідні українські науковці, як: А. Мазаракі, Ю. Макогон, К. Москаленко, В. Далик, Н. Дуляба, С. Кулицький, Т. Мельник, Ю. Туницька та багато інших.

Наголосимо, що актуальність теми полягає в тому, що сьогодні розпочався процес серйозної трансформації української зовнішньої торгівлі. Причиною цьому стало підписання «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» у 2014 році. І тепер, для підприємств української економіки, а в першу чергу, і для підприємств машинобудування Запоріжжя з'являються нові завдання, нові перспективи та нові перешкоди у подальшому розвитку експортно-імпортних відносин.

Якщо описувати в цілому Запорізьку область, а не лише окремо машинобудівну галузь нашого краю, то можна зазначити, що Велика частка виробництва флагманів Запорізької індустрії, таких як відкриті акціонерні товариства «Запоріжсталь», «Дніпроспецсталь», «Запорізький виробничий алюмінієвий комбінат», «Запоріжтрансформатор», «Мотор Січ», «Перетворювач», спрямована на зовнішні ринки.

Річний обсяг зовнішньоторговельного обороту запорізької області становить майже 2 млрд. дол. Запорізька область є чітко означеним експортоорієнтованим регіоном, в якій обсяги експорту більш ніж в 2 рази перевищує обсяги імпортних закупівель. За обсягами експорту Запорізька область посідає четверте місце серед регіонів України.

Більше 100 підприємств області постійно здійснюють зовнішньоторговельну діяльність. Партнерами області в зовнішній торгівлі є більш ніж 100 країн світу у різних регіонах.

В загальній структурі експорту регіону більше половини складають чорні метали, друге і третє місця поділяють продукція кольорової металургії та машинобудування. [1]

Щодо основних тенденцій, то зазначимо, що машинобудівна галузь Запоріжжя представлена високотехнологічним виробництвом. Про це свідчить те, що у місті розташовані всесвітньовідомі підприємства як ВАТ «Мотор Січ» – виробник авіадвигунів для літаків та вертольотів провідних авіакомпаній: КБ Антонова, Яковлева, Туполева, Берієва, Камова, Міля; ВАТ «Запорізький трансформаторний завод» – єдиний в Україні виробник силових трансформаторів; «Запоріжабразив» – провідний виробник абразивних матеріалів та інструменту. СП «АвтоЗАЗ-ДЕУ», виробник легкових автомобілів, є лідером на ринку України. Автомобілі, що виходять з конвеєру запорізького автомобілебудівника, відповідають всім відомим світовим стандартам якості та безпеки.

Динамічно розвивається авіаційна промисловість. Отримання ВАТ «Мотор Січ» сертифікату на літак АН-140 і його модифікацію АН-140-100 відкрило шлях до початку його експлуатації на авіаційних лініях України та за кордоном. Відбувається освоєння нових видів продукції, наприклад, турбохолодильного агрегату АТХ-55/50, електростанції газотурбінної ЕГ-1000 та іншої.[1]

Щоб, зрозуміти тенденцію зовнішньої торгівлі України, також наведемо, матеріали Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) [2]. А саме зазначимо, що у першому кварталі 2015 року експорт товарів та послуг з України скоротився на 32,6%, порівняно з показниками 2014 року. Імпорт скоротився на 35,6%. У першому кварталі 2015 року найбільше скоротився експорт товарів таких груп, як мінеральні продукти (передусім вугілля) – на 57,2%, чорні метали та вироби з них – на 38,9%, засоби наземного транспорту – на 72,6%, машини та обладнання – на 38,9%.

В цілому експорт машинобудівної галузі України за 2016 рік становив 3638,0 млн долл. США, що по відношенню до 2015 року склало 92,3%, а по відношенню до загального експорту країни за 2016 рік – 10%.

Зазначимо і той, факт, що, наприклад, за підсумками 2012 року машинобудівним комплексом забезпечено найбільший обсяг реалізованої

продукції (18077,7 млн. грн.), найменший – у 2010 році (12722,2 млн. грн.), що складає за курсом гривні долари США до на сьогодні - 669,173 млн. дол.

В цілому, тенденцію позитивної динаміки можемо спостерігати у зовнішній торгівлі товарами машинобудування Запорізької області. Однак, є і ціла низка проблем та перешкод, які в найближчий час необхідно вирішити у економіці нашої країни, шляхом реформування та модернізації, а також диверсифікації експортного потенціалу провідних галузей української економіки. Серед таких перешкод зазначимо, погіршення торговельних стосунків з РФ, недостатній рівень технологічних та якісних характеристик товарів машинобудування України в цілому, для виходу на зовнішні ринки та для збільшення кон'юнктури наших товарів машинобудування в світі.

І, як висновки та рекомендації, можна зазначити, що у 2016 році продовжився процес доволі радикальної трансформації української зовнішньої торгівлі. Основними причинами чого стали: військовий конфлікт та торговельна війна з Росією, що зумовили втрату російського ринку, економічна криза та наслідки жорсткої девальвації 2014-2015 рр. Результатом стала зміна структури зовнішньої торгівлі: переорієнтація з традиційного російського ринку (та ринку СНД загалом) та зростання питомої долі країн ЄС. Про це свідчить Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) [2].

Список використаних джерел:

1. Україна сьогодні – [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Zaporizhzhya/>
2. Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД) – [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://icps.com.ua/ekonomichnyy-analiz-ekonomichni-tendentsiyi-ta-prohnoz-na-2017-rik/>
3. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=0596e42e-293b-4c36-87fc-8d0f2bf780de&title=PidsumkiZovnishnoiTorgivliUkrainiZa8-Misiatsiv2016-Roku>

*Дучинська Ніна Іванівна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри економічної теорії та маркетингу,
Фіногесва Олена Вікторівна,
викладач кафедри економічної теорії та маркетингу,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

СУПЕРЕЧНОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Дослідженню глобалізаційної економіки і її впливу на національну економіку в останні десятиріччя надається достатньо уваги. Зупинимось на характеристиці основних суперечностей, що виникають в процесі її формування і розвитку.

В умовах глобалізації зростають можливості для доступу до знань, наукових відкриттів, інновацій, які нагромаджені як інтелектуальний капітал світової цивілізації і можуть бути використані у вигляді нових знань та інтелекту для економічного зростання. Іншими словами, в умовах глобалізації слід очікувати інтелектуалізацію суспільства, як процес посилення ролі результатів використання інтелектуальних здібностей людини для суспільного розвитку, покращення умов її життєдіяльності та стимулювання науково-технічного прогресу. Разом з тим, як свідчить практика, поряд з прогресивними наслідками інтелектуалізації з'являються в національних економіках деінтелектуалізація та реінтелектуалізацію.

Прогресивну інтелектуалізацію можна визначити як неперервний процес посилення ролі результатів використання інтелектуальних здібностей людини для суспільного розвитку, покращення умов життєдіяльності та стимулювання подальшого прогресу. Водночас непродуктивна інтелектуалізація передбачає процес розвитку інтелектуальних здібностей суспільства без фактичного відображення в результатах соціально-економічного розвитку та ризиком наступної втрати здобутого інтелектуального рівня. Якщо має місце штучне представлення високого рівня інтелектуальних здібностей суспільства без практичного підтвердження результативності їх використання, то такий процес інтелектуалізації набуває формальних ознак [1].

Глобальне інноваційне середовище отримує внаслідок синергетичного ефекту від взаємодії її інституційних суб'єктів, що працюють в межах інституціоналізованої електронної інноваційної мережі, для якої характерні «всепроникність, миттєвість, багаторівневність, зворотність інформаційних зв'язків від інноватора до глобального рівня, і яка формує віртуальну реальність інноваційних продуктів та послуг. Унаслідок динамізації і структурних змін глобального простору спостерігається конвергенція інноваційних економік різних країн світу в рамках дії інституту узгодження, разом з тим, відбувається інноваційна глокалізація економіки України, що проявляються у формальних й неформальних взаємозв'язках через міжорганізаційні інноваційні мережі, даючи змогу українській економіці вступати в колаборативні відносини, закладаючи основи для появи в Східній Європі інноваційно-потужного макрорегіону»[2].

Інтелектуалізація потребує створення інституалізації інноваційної економіки, тобто формування нових інститутів інноваційного розвитку, вироблення нових норм і правил взаємодії у суспільстві, перехід до нового інституційного порядку зі своїми стандартами, обмеженнями, традиціями. Зазначений процес характерний для Ірландії, Нідерландах, Норвегії, Бельгії – країнах зі стабільно високим рівнем функціонування ринкової економіки, високими життєвими стандартами життя населення. В їхніх економіках відбувається технологічне переоснащення виробництва, з'являються нові ринки послуг, завершується становлення нових інститутів, норм, правил, традицій інноваційної економіки.

Нажаль, менш прогресивні (а то і регресивні) процеси, а саме, доінституоналізація, реінституоналізація деінституціоналізація спостерігаються в національних економіках, що менш розвинені в економічному і ринковому відношенні. Так, реінституоналізація інноваційної економіки (процес часткової зміни чинних норм інноваційної сфери) спостерігаються у ПАР та Естонії. Деінституціоналізація інноваційного розвитку, тобто припинення роботи норм,

правил, традицій, руйнування і занепад існуючих інститутів стала характерною для Португалії та Греції. Україна і Вірменія переживають процеси доінституціоналізації (хабітуалізації), іншими словами – пристосування старих інститутів до нових правил розвитку шляхом їх реформування, модернізації, модифікації) [2].

Глобалізація сприяє нагромадженню інтелектуального капіталу, проте нагромадження проявляється не у вигляді його концентрації на обмеженій національними межами території, а розпорошення в межах світового господарства шляхом імітування, тиражування, продажу патентів, «ноу-хау» тощо. Суперечність проявляється в поєднанні двох протилежностей: нагромадження шляхом розпорошення.

Глобалізаційна економіка створює умови для розвитку конкуренції, можливості торгівлі на взаємовигідній основі. Разом з тим, вона руйнує традиційні напрями спеціалізації, породжує нові форми суперечностей між країнами, що часто перетворюються в торгівельні війни. Тим самим, лібералізація торгівлі сприяє отриманню взаємної вигоди всім її учасникам, хоча нерівномірність в розподілі вигоди поглиблює суперечності в економічній, політичній, соціальній площинах.

Слід акцентувати увагу й на такому прояві суперечностей як розвиток питомої ваги послуг у валовому внутрішньому продукті відбувається за рахунок «деіндустріалізації» економік. Дійсно, у теперішній час відбувається зростання частки послуг у світовому ВВП, про що свідчать наступні цифри. У 2015 році питома вага послуг перевищувала питому вагу промисловості на 20%. До того ж у світі її частка у ВВП складала, в середньому, 69%, тоді як в країнах з низькими доходами населення – 47% і в країнах з високими доходами – 73% [3].

З точки зору методології економічної науки, як вірно відмічає проф. Дмитриченко Л.І., компенсувати зниження частки обробної промисловості зростанням частки послуг неможливо. Відомо, що рівень розвитку сфери

послуг є похідним від рівня розвитку реального сектору економіки, яким є і обробна промисловість. Сьогодні все більш зрозумілим є те, що при зниженні питомої ваги реального сектору економіки і зростанні частки послуг показник зросту ВВП досягається на основі непомірного і випереджального зростання цін на послуги. Таким чином, глобалізація деформує структуру національних економік [4].

Капітал в глобальній економіці самозаперечує себе як приватна власність окремої особи, перетворюється у суспільний капітал, що нагромаджується в інтересах соціуму. Домінуючою стає власність на знання, а не на засоби виробництва. Тому виробник інтелектуального капіталу не спіткається з проблемою відчуження власності на засоби виробництва, так як знання невіддільні від людини.

Національним економікам, що розвивають ринкові відносини, не слід обмежуватися наздоганяючим індустріальним розвитком. Лише завдяки нагромадженню усіх форм капіталу, в тому числі новітніх, можна створити високоіндустріальну державу.

Економічне зростання може стати самопідтримуючим, коли в його процесі відбувається нагромадження людського та інтелектуального капіталу, масово формується економічно активне населення, що досягає високого рівня життя. Нагромадження сучасних форм капіталу є основою формування глобалізаційної економіки, що базується на розвитку потенціалу людини, інтелектуальній власності, пануванні інформаційних технологій і є інноваційною стратегією нагромадження капіталу.

Список використаних джерел:

1. Антохов А.А. Методологічні основи інноваційного розвитку регіональних економічних систем та їх бізнес-середовища у фокусі інтелектуалізації суспільства і технологічного-сингулярного переходу / А.А. Антохов / Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : ПП Яворський С.Н., 2016.
2. Краус Н. М. Інституціоналізація інноваційної економіки / Н. М. Краус // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки. – 2015. – № 1 (69). – Ч.1. – С. 9–15.

3. Доля услуг в мировом ВВП. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://studall.org/all-98582.html>

4. Дмитриченко Л.И. Глобализация мировой экономики: теоретические мифы и экономические угрозы/Л.И.Дмитриченко //Экономическая теория в условиях глобализации экономики. Материалы Международной научно-практической конференции молодых ученых и студентов (16-17 марта 2016 г). – ДонГУ, 2016. – С. 12-14.

Сокольська Тетяна Вікторівна

д.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування

Сатир Лариса Михайлівна

д.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування

Білоцерківського національного університету

(м. Біла Церква)

КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Серед безлічі завдань, що стоять на нинішньому етапі перед керівництвом аграрних підприємств, на перший план виступає складне комплексне завдання забезпечення стійкого розвитку в довгостроковому періоді. Проте, для більшості із них одним із основних стримуючих чинників цього процесу є неефективний менеджмент. В нинішніх складних, динамічних умовах окрім дієвих урядових реформ для здійснення бізнес-процесів, менеджер має володіти ситуацією, яка склалася на ринку, й негайно отримувати відповідь на будь-яке питання, пов'язане з витратами або управлінням діяльністю підприємства і оперативно вживати дієвих управлінських рішень. З цією метою внутрішня структура аграрного бізнесу має бути реорганізована, а корпоративне управління докорінно перебудоване через освоєння сучасної світової практики менеджменту.

Аграрна сфера як об'єкт управління надто складна, і це пов'язано не лише з нинішнім кризовим станом галузі, а й з низкою особливостей, які більшою мірою визначають специфіку управління сільськогосподарськими

підприємствами. Опитування керівників сільськогосподарських підприємств Білоцерківського району виявили ряд спільних для них проблем серед яких найбільш поширеними є: нестабільність як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, в якому вони функціонують; необхідність зміщення акценту з контролю минулого на аналіз майбутнього; потреба у попередньо розробленій системі заходів із забезпечення виживання підприємства і уникнення кризових ситуацій; необхідність побудови механізму координації системи управління з «середини» підприємства; потреба в безперервному відстеженні змін, що відбуваються в зовнішньому та внутрішньому середовищах підприємства; необхідність побудови спеціальної системи інформаційного забезпечення управління.

Керівники більшості досліджуваних господарств в своїй діяльності продовжують переважно орієнтуватись в основному на бухгалтерський облік при якому відсутня прозорість системи обліку витрат; низька оперативність отримання фактичної інформації про поточну діяльність підприємства в цілому (розрахунки, наявність фінансових ресурсів тощо); обмежена ефективність процедур планування доходів, витрат і фінансових потоків; неналагоджена системи первинного документообігу.

За результатами дослідження керівникам цих господарств запропоновано запровадити контролінгову систему управління, здатну управляти, проводити систематичну оцінку ситуації, результатів ухвалених рішень.

Оскільки контролінг це не контроль, а спосіб мислення, орієнтований на майбутнє, його потрібно пристосувати до умов вітчизняного ринку, до його специфіки частої непередбачуваності, що дозволить зберегти підприємство, забезпечити його розвиток, а персонал роботою та своєчасною зарплатою.

Світовий досвід свідчить, що у нинішніх умовах, контролінг, як інструмент управління підприємством виводить його на якісно новий рівень, орієнтуючи діяльність різних служб і підрозділів на досягнення оперативних і стратегічних цілей. Він здатний забезпечити методичну і інструментальну базу для

підтримки основних функцій менеджменту: планування, контролю, обліку і аналізу, а також оцінку факторів, котрі впливають на ефективність управлінських рішень.

В результаті дослідження встановлено, що незважаючи на те, що на сьогодні в переважній більшості сільськогосподарських підприємств відсутні служби контролінгу світова практика доводить, що застосування цієї оновленої цілеорієнтованої концепції управління в нинішніх умовах є нагальною необхідністю. Вона має стати реакцією на виклики зростаючої невизначеності зовнішнього середовища аграрних підприємств і як динамічна база забезпечення внутрішнього балансу в них, яка забезпечує методичне і інструментальне підґрунтя для підтримки (у тому числі комп'ютерне) основних функцій аграрного менеджменту.

Оцінюючи рівень організації систем планування, обліку, контролю та аналізу в досліджуваних господарствах встановлено, що їх потенціал використовується недостатньо через відсутність зведеної аналітичної інформації, орієнтованої на забезпечення стратегії розвитку підприємства.

Вважаємо, що впровадження контролінгу в аграрні підприємства має здійснюватись шляхом визначення системи економічних показників та інформаційних джерел оперативного надходження важливих даних, виявлення і оцінки відхилень від заданих норм, коригування поточних та стратегічних планів, виявлення “слабких місць” та розробки алгоритму щодо їх усунення. Але впровадженню системи контролінгу в аграрному підприємстві має передувати введення автоматизації процесів управління та обробки економічної та фінансової інформації.

Слід зазначити, що на сьогодні для вирішення цієї проблеми надважливим для аграрної галузі є підготовка управлінського персоналу – топ-менеджерів, які могли б реалізувати потенціал сільського господарства, вивести його на новий якісний рівень.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОЦІНЮВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Сучасний стан економічного розвитку України є надзвичайно складним, що проявляється через падіння ВВП за рахунок зниження економічної активності, розбалансування державного бюджету, зростання державної заборгованості, формування та розкручування інфляційно-девальваційної спіралі, падіння купівельної спроможності населення. В такій ситуації усі сектори вітчизняної економіки знаходяться під впливом наймасштабніших в історії країни кризових явищ – поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської криз, що підвищують ймовірність негативного сценарію подальшого розвитку економіки.

Економічна стабільність держави у значній мірі залежить від фінансової стійкості банківської системи. Міжнародний та вітчизняний досвід свідчить, що основні чинники фінансової дестабілізації у період економічних криз зосереджені саме в банківському секторі, який у ринковій економіці є головним каналом фінансового посередництва.[1]

Дослідженням різних аспектів формування та функціонування ринку банківських послуг присвячено наукові публікації економістів сучасності: Смовженко Т., Лютого І., Смагіна В., Паньків Х, Сідак М. та інших, проблема використання економіко-математичних методів та моделей та статистичного забезпечення дослідження особливостей ринку банківських послуг висвітлена у роботах Вітлінського В., Огліх В., Заруцької О., Єлісєвої О., Головача А. та інших.

В процесі дослідження структури банківської системи України нами сформульовано ідею доцільності та можливості виокремлення однорідних груп банків, які є близькими: за структурою основних агрегатів активів, пасивів,

доходів та витрат; за пріоритетами у наданні послуг; за рівнем та структурою основних видів банківських ризиків; за реакцією на зовнішні шоки.

Такі однорідні структурно-функціональні групи банків (СФГБ), що протягом тривалого періоду поєднують банки із відповідними характеристиками, мають бути відокремленими та специфічними об'єктами наглядової діяльності. Групування банків за структурними індикаторами, які розраховуються за даними оприлюдненої фінансової звітності і виступають зовнішніми характеристиками специфіки їх розвитку, сприяє виявленню їх внутрішніх, прихованих властивостей - функціональними ознаками спеціалізації на ринку банківських послуг.

Формування СФГБ здійснюється за методом побудови карти Кохонена, яка одночасно враховує різні аспекти фінансової стійкості банків, дозволяє виявляти близькі об'єкти за багатомірними базами даних їх звітності та представляти їх у зручній для інтерпретації формі.[3-4]

Для цього використовуємо програмні продукти Deductor та Visio, які дають можливість побудувати карту на основі нейронної мережі. Для цього було обрано 82 банки, які протягом останніх 3х років, були присутнім в усіх рейтингах, як НБУ і Міністерства фінансів України, так і у аналітичних агенціях. З метою оцінювання ефективності роботи банків та виділення груп за типовими ознаками було обрано ряд показників: власний капітал; грошові кошти та їх еквіваленти; балансовий капітал; зобов'язання, тощо .

Перевагою застосування карт Кохонена на основі нейронечіткого моделювання дозволяє використовувати дані з рядом пропущених значень, що підвищує універсальність запропонованого методу.

Першочергово було побудовано нейронну мережу на основі 2000 нейронів та з розгалуженням щодо карти, що навчається, з 1000 нейронів, що видно з рис.1.

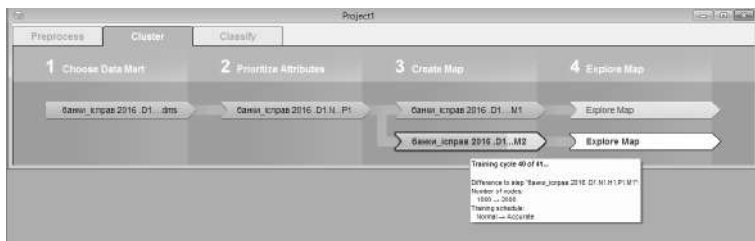

Рис. 1 Введення даних та формування нейронної мережі*
*побудовано автором у Visio

За сформованою нейронною мережею формується самоорганізуюча карта SOM, яка враховує не тільки значення ознак, а й приховані зв'язки між об'єктами. За даними щодо діяльності 82 банків у 2015 році сформовано 3 області, як видно з рисунку 2. Нейрони характеризують об'єкти(банки) через шестикутні елементи, які формують карту. Чим ближче об'єкт знаходиться до правого кута, тим якісніше (збалансованіше) становище має банківська установа, чим ближче до кордонів області, тим показники даного банку є більш мінливими та тяготіють до іншої групи банків.

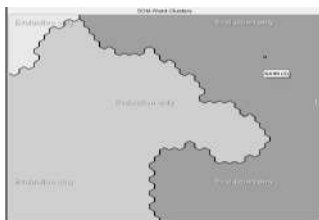

Рис. 2. Карта Кохонена розподілу банків у 2015 році
*побудовано автором у Visio

Для узгодження даних з загальноприйнятим виділенням 4х груп, як рекомендує НБУ, карту було поділено за методом Уорда на 4 кластери.

Наприклад, системоутворюючий Приватбанк потрапив до 3групи, але знаходиться у наближенні до 2 групи, що видно з рисунку 3., його положення свідчить про пограничні значення збалансованості показників та штучний характер формування окремих, зокрема через значну підтримку НБУ та досить

великий обсяг зобов'язань, як перед клієнтами, так і перед іншими суб'єктами ринку.

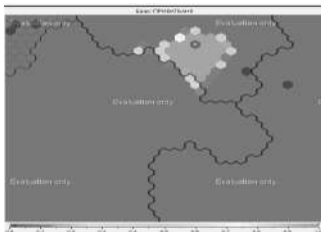

Рис. 3. Карта Кохонена розподілу банків у 2015 році(Приватбанк)

**побудовано автором у Visio*

Інший системоутворюючий банк Ощадбанк, є державним банком, який протягом останніх років показав значне зростання, за рахунок, як розширення спектру послуг, так і заміщення збанкрутілих гравців на ринку. Наразі Ощадбанк є найбільш швидкозростаючою фінустановою з найбільшою мережею відділень в Україні та стрімким впровадженням інноваційних технологій і продуктів. На відміну від Приватбанка він потрапив до 4 кластеру у 2015 році що свідчить про його більш якісну фінансову структуру та стійкість, що видно з рис.4.

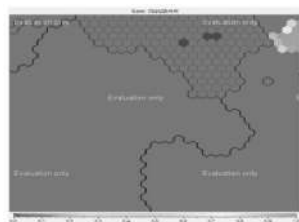

Рис.4. Карта Кохонена розподілу банків у 2015 році (Ощадбанк)

**побудовано автором у Visio*

Аналогічне дослідження було проведено за результатами діяльності 82 установ на кінець 2014 та кінець 2013 років, сформований розподіл відображає стрімку зміну ринкової кон'юнктури та положення окремих банків, що видно з рис.5 -6.

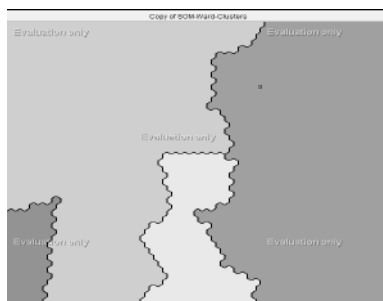

Рис. 5. Карта Кохонена розподілу банків у 2014 році

**побудовано автором у Visio*

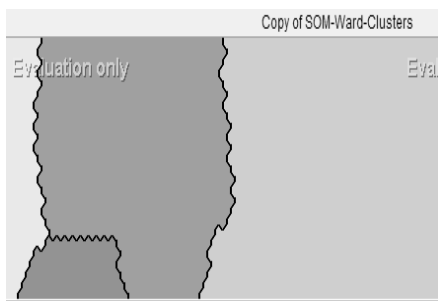

Рис. 6. Карта Кохонена розподілу банків у 2013 році

Отриманий за допомогою даного методу розподіл банків зберігає загальні закономірності протягом кількох останніх років, що свідчить про стійку відокремленість деяких груп банків із домінуючими структурними особливостями. Карта Кохонена має форму прямокутника, у кутах якого розміщуються групи банків, що значно відрізняються від інших, а об'єкти із схожими характеристиками групуються в центрі карти.

Запропонований нами підхід відрізняється від традиційних методів групування банків, оскільки він враховує не тільки окремий узагальнений рівень фінансової стійкості, але й усю структурну характеристику банку, його спеціалізацію. Банки поєднуються в однорідні групи залежно від їх місця на ринку за всіма показниками, що беруть участь у кластеризації. Такий підхід став можливим завдяки використанню методу нейронних мереж – карт Кохонена. [3]

Перша група банків, яка завжди займає один із кутів карти, об'єднує найгірших представників, показники яких свідчать про втрату фінансової стійкості. Фактично кутове положення завжди займають банки, що перейшли до режиму ліквідації та тимчасової адміністрації. Наближення до даної частини карти у загальних рисах відображає класичну втрату фінансової стійкості, що часто використовувалася при традиційних методах. Але з огляду на нашу вибірку в нас наявні незначні але все ж таки зміни «кутових» представників.

Як бачимо, двомірний простір карти Кохонена надає нову, логічно ув'язану характеристику розподілу банків на ринку банківських послуг для оцінки фінансової стійкості кожного банку та всієї системи. Спостерігаючи за поступовою зміною такого розподілу, який формується із річних оприлюднених звітів банків, можна кількісно і якісно оцінювати основні тенденції розвитку банківської системи. Для більш детального аналізу можливим є формування карт на базі щоквартальних звітів НБУ. Система показників, що використовувалися при формуванні карти, спирається на структурні характеристики основних складових банківських активів, пасивів, доходів і витрат. Саме таке групування, за структурними характеристиками сфери діяльності та отримання прибутку, забезпечує характеристику розподілу ринку банківських послуг.

Список використаних джерел:

1. Заруцька О. П. Науково-методологічні засади банківського нагляду з використанням структурно-функціонального аналізу: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08 / ; Нац. банк України, Держ. вищ. навч. закл. "Укр. акад. банк. справи Нац. банку України". - Суми, 2013. - 37 с.
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
3. Оглих В. Классификация страховых компаний с использованием карт Кохонена / Оглих В., Бесчастная Г. // Научно-теоретический и практический журнал «Современный научный вестник»: Серия «Экономические науки. Государственное управление». — 2012. — № 23 (135). — С. 57—64

Скрипник Наталія Євгенівна, к.е.н., доцент
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Забезпечення національних інтересів та економічної безпеки України залежить від рівня конкурентоспроможності економіки, яка, в свою чергу,

залежить від здатності держави своєчасно і якісно реагувати на виникаючі загрози і виклики сучасності.

Процес глобалізація не тільки ускладнив світ, але і породив безліч проблем і загроз, з якими людство раніше не стикалося. Глобальна економіка все більш входить у зону невизначеності і перебуває під прискореним впливом кліматичних, технологічних, політичних, культурних та суто економічних змін, які є основною загрозою для стабільного розвитку та джерелом постійних збурень та потенційних ризиків. Глобальна фінансово-економічна криза 2008 року продемонструвала, що дестабілізація однієї складової світового господарства негативно впливає на інші її компоненти, а дисбаланс декількох складових, утворюючи синергетичний ефект, призводить до значних руйнівних наслідків за умов низької адаптивності економіки. Формування конкурентоспроможної та адаптивної до зовнішніх збурень національної економіки є головним завданням державної соціально-економічної політики, розв'язання якого потребує визначення ключових складових адаптивності, що відповідатимуть наявним і майбутнім викликам.

Глобальна фінансово-економічна криза стала черговим викликом світовій цивілізації, обумовила невизначеність перспектив глобальної і національних економік, прискорила пошук шляхів модернізації суспільних систем. Криза виявила глибинні вади глобальної економічної моделі, сприяла усвідомленню необхідності системних змін світового і соціального порядку.

В глобальному економічному просторі позиціонування України полягає в тому, щоб визначитися на змісті головних проблем конкурентоспроможності держави, діагностувати індикатори значущих конкурентних переваг серед інших країн світу, зафіксувати передумови необхідних змін, розширити спектр аналітичного уявлення про світовий розвиток та стратегічне мислення осіб, які ухвалюють рішення.

Проблема національної конкурентоспроможності в економічній науці на сьогодні є однією з провідних, за умов що забезпечують можливість визначити

сукупність притаманних економіці певної країни факторів та переваг, здатних забезпечити пропозицію товарів та послуг, виготовлених із застосуванням новітніх технологій, вільного і справедливого ринку. Значний внесок у дослідження виникнення категорії конкурентоспроможності та методології її визначення здійснили такі зарубіжні вчені, як П. Кругман, С. Ліндер, Б. Олін, М. Портер, Д. Сакс, Л. Саммерс, Дж. Харт, Е. Хекшер.

В останніх дослідженнях вітчизняних науковців В. Гейця, В. Семиноженка, Я. Жаліло, Б. Кваснюка, І. Крюкової, Д. Лук'яненка, Л. Шинкарук обґрунтовується необхідність комплексного забезпечення конкурентоспроможності національної економіки як основної компоненти формування стратегії і політики довгострокового соціально-економічного розвитку України. Фінансово-економічна криза 2007-2009 рр. продемонструвала структурні перекоси у світовій і національних економічних системах, які полягають у диспропорції між фінансовим і реальним секторами економіки. За даними економічних видань частка прибутку фінансового сектору у ВВП США в 1960 р. була 14%, а в 2008 р. – 40%. У період 1990-2007 рр. всього 5% населення США привласнювали 38% доходу і 50% національного надбання, у той же час бюджетний дефіцит склав 12% ВВП, а загальний борг США – 54 трлн дол., що перевищує світовий ВВП. Виникла боргова економіка, коли загальний борг всіх агентів США всього за десять років збільшився з 75% ВВП до 350%, тобто значно перевищив створений в країні дохід [2].

Успішна інтеграція України у світовий економічний простір можлива лише через конкурентоспроможний розвиток. Проблема міжнародної конкурентоспроможності України в глобальному світі може бути вирішена лише через інтелектуалізацію соціально-економічного розвитку.

Конкурентоспроможність та економічна безпека перебувають у постійній взаємодії, оскільки вони є суттєвими характеристиками національного господарського комплексу та його складових. Однак, якщо конкурентоспроможність є водночас і метою, і індикатором ступеня розвитку

національної економіки та її складових, то економічна безпека є неодмінною умовою її існування та розвитку [1]. Достатній рівень економічної безпеки може досягатися за допомогою економічних методів, але будучи умовою існування національної економіки як системи, досягнення цього рівня передбачає й використання неекономічних методів – прямого державного втручання. Серед основних механізмів підвищення конкурентоспроможності економіки України можна зазначити вміле поєднання відкритості ринку з протекціоністською політикою, що вимагає проведення ефективної митної політики з налагодженою системою імпорتنих та експортних митних тарифів. Важливим завданням зі створення загальної системи забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках є проведення вивіреної політики щодо національної валюти. Неповноцінність гривні як єдиного мірила праці і капіталу, а разом з тим циркуляція товарів, послуг і грошей призвели до панування більш надійної іноземної валюти.

Стратегія соціально-економічного розвитку країни на засадах підвищення її конкурентоспроможності вимагає забезпечення економічної безпеки, як захисного механізму збереження конкурентних переваг.

Список використаних джерел:

1. Held D., McGrew A.G., Goldblatt D., Perraton J. Global transformation: politics, economics and culture / D. Held et all. – Cambridge; Oxford: Polity Press, 2010. – 515 p. – Р.4.
2. Шнипко О. С. Конкурентоспроможність України в умовах глобалізації / О. С. Шнипко ; НАН України : Ін-т екон. Та прогнозів. – К., 2009. – 456 с.

Григоренко В.В., студент,
Шмиголь Надія Миколаївна, д.е.н., професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту Запорізького національного університету;

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В процесі розвитку ринкових відносин у сільськогосподарських підприємствах України виник ряд проблем щодо регулювання витрат і доходів,

визначення фінансових результатів та відображення їх у обліку. Адже господарювання в умовах вільної конкуренції вимагає від управлінського персоналу прийняття оперативних та вірних рішень стосовно питань управління витратами й доходами. Також в сучасних умовах господарювання гостро актуалізувалось питання достовірності даних фінансової звітності та повноти її представлення користувачам. Це зв'язано з процесами переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні.

Зокрема це стосується Звіту про фінансові результати, який допомагає не лише зрозуміти, а й спрогнозувати результати діяльності сільськогосподарського підприємства, що становлять найбільший інтерес для реальних і потенційних користувачів фінансової звітності.

Важливий внесок у розгляд питання доцільності формування фінансової звітності підприємств, зокрема і звіту про фінансові результати, відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності у своїх дослідженнях вивчали вчені-економісти - М. Білуха, Ф. Бутинець, С. Голов, Н. Горицька, В. Жук, Г. Кірейцев, М. Кужельний, Н. Малюга, Є. Мних, В. Пархоменко, О.Л.Сук, Н. Ткаченко, В. Швець та інші.

Головними позитивними сторонами застосування міжнародних стандартів фінансової звітності і для сільськогосподарських підприємств, що складають фінансову звітність, і для її користувачів слід виділити наступні: можливість залучення іноземних інвесторів, партнерів та позикового капіталу; забезпечення порівнянності звітності з іншими господарюючими суб'єктами, незалежно від того, на якій території відбувається їх фінансово-господарська діяльність; підвищення можливостей виходу на зарубіжні ринки; прозорість показників звітності та можливість перевірки їх достовірності міжнародними аудиторськими компаніями [5].

Відповідно до п. 4 р. І НП(С)БО 1 кількість статей Звіту про фінансові результати не регламентована, сільськогосподарські підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття за виключенням

тих випадків, коли така інформація була в попередньому звітному періоді. Складання за оновленою формою Звіту про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) передбачає можливість додавати статті з переліку додаткових статей фінансової звітності, зберігаючи при цьому їх назву й код рядка, однак такі додаткові статті повинні відповідати двом критеріям: 1) інформація в них є суттєвою, тобто відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності; 2) оцінка статті може бути достовірно визначена.

Як свідчить проведений аналіз, відбувається поступове впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності у вітчизняну систему бухгалтерського обліку України, зокрема в сільськогосподарських підприємствах. Одним із підтвердженням цьому є зміст форми Звіту про фінансові результати, яка максимально враховує вимоги міжнародних стандартів. Однак для господарюючих суб'єктів, які не працюють за міжнародними стандартами, зміст окремих статей Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) вимагає додаткових роз'яснень у вигляді докладного порядку заповнення кожного рядка форми з наведенням прикладів.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Мініфіну України від 07.02.2013 № 73 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 28.02.2013 за № 336/22868.
3. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спец. “Облік і аудит” вищих навчальних закладів. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 8-ме вид., допов. і перероб. – Житомир, ПП “Рута”, 2009. – 912 с.
4. Фінансово-облікова проблематика відтворення потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / Р. Ф. Бруханський, Н. В. Железняк, І. П. Хомин; за наук. ред. Р. Ф. Бруханського. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 452 с.
5. Чудовець В. Переваги застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні / В. Чудовець. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2013_04_18_19_ka.mpodils

Наукове видання

**«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ»**

Збірник матеріалів

V Міжнародної науково-практичної конференції (4-5 квітня 2017р.)

Том 1

Упорядник: Гільорме Т.В.

Матеріали подано в авторській редакції.

**За додержанням норм авторського права,
достовірність наведених фактичних даних,
посилань на джерела, імена та назви несе
відповідальність автор матеріалів.**

Здано у видавництво 03.11.2016. Підписано до друку 04.11.2016.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Academy. Друк
Офсетний. Умовн. друк. арк. 8,49. Наклад 300 прим. Зам. № 404.

Видано та віддруковано в ТОВ „Акцент ПП.”

Вул. Ларіонова, 145, м. Дніпропетровськ, 49052

Тел (056) 794-61-04 (05)

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

Серія ДК №4766 від 04.09.2014